

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์)
ปริญญา

รัฐศาสตร์

รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง ความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของ
สมาชิกรัฐสภาไทย

The Opinions of the Political Reporters on the Thai Senators' Roles and
Responsibilities

นามผู้วิจัย นายสันติชัย พัฒนชาติ

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์สุพัตรา วัฒนปิยะ, M.A.)

กรรมการ

(อาจารย์ชอรรนันทน์ กลันทประ, ร.ค.)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์เจี๊ยวชาญ อาศุวัฒนกุล, พบ.ม.)

หัวหน้าภาควิชา

(รองศาสตราจารย์จตุพร บานชื่น, M.S.S.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์วินัย อากงหาญ, M.A.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 23 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2549

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาไทย

The Opinions of the Political Reporters on the Thai Senators' Roles and Responsibilities

โดย

นายสันติชัย พัฒนชาติ

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์)

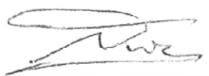
พ.ศ. 2549

ISBN 974-16-1100-5

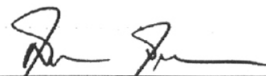
สันติชัย พัฒนาชาติ 2549: ความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภาไทย ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์)
สาขาวิชารัฐศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ประชานกรรมการที่ปรึกษา:
รองศาสตราจารย์สุพัตรา จุณณะปิยะ, M.A. 148 หน้า
ISBN 974-16-1100-5

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภา การเก็บข้อมูล ใช้แบบสอบถามและวิธีวิเคราะห์ข้อมูลโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวน และการวิเคราะห์จำแนกพหุ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ผู้สื่อข่าวการเมืองมีความคิดเห็นต่อบทบาทและความรับผิดชอบต่อสมาชิกรัฐสภาอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ ปัจจัยระดับตำแหน่ง และปัจจัยประเภทของสื่อที่สังกัดมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภา ส่วนเพศ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาการทำงานในด้านสื่อไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภา สำหรับปัจจัยด้านงาน ได้แก่ ความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภา และการยอมรับเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภา ส่วนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภาและการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภาไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภา

ลายมือชื่อนิติ

ลายมือชื่อประธานกรรมการ

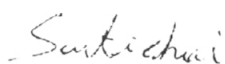
24 / 11 / 2549

Santichai Pattanachat 2006: The Opinions of the Political Reporters on Thai Senator's Roles and Responsibilities. Master of Arts (Political Science), Major Field: Political Science, Department of Political Science and Public Administration. Thesis Advisor: Associate Professor Supatra Chunnapiya, M.A. 148 pages.
ISBN 974-16-1100-5

This research aims to study about the level of opinions and affected factors towards opinions of the political reporters on Thai senator's roles and responsibilities.

The researchers collect data by using questionnaire and analysis with computer program. The statistical tools for data analysis are percentage, mean, standard deviation, analysis of variance and, multiple classification analysis, at the .05 level of significant.

The research shows that the opinions of the political reporters on Thai senator's roles and responsibilities are at middle level. The personal factors; level of position and the kinds of media are related with the statistical significance to their opinions. Meanwhile, sex, age, level of education and the duration of work in media field are not related with the statistical significance to their opinions. The factors about work; the expectation towards the Senator's Roles and Responsibilities and the acceptance about the Senator's Roles and Responsibilities are related to their opinions. The understanding about the senator's roles and responsibilities is not related with the statistical significance to their opinions.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

24 / 7 2549

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเป็นอย่างดีด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือจากรองศาสตราจารย์ สุพัตรา จุณณะปิยะ ประธานกรรมการที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.อรนนท์ กลั่นทนะ กรรมการสาขาวิชาเอก รองศาสตราจารย์ เชื้อวชาญ อาศุวัฒนกุล กรรมการสาขาวิชารอง และผู้แทนบัณฑิตวิทยาลัยที่กรุณา ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหา ข้อมูล ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขจนทำให้วิทยานิพนธ์ ฉบับนี้มีความถูกต้องสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณคุณประจิต ชมภูคำ หัวหน้าข่าวการเมืองจาก Nation Group นายก่อเขต จันทรเลิศลักษณ์ บรรณาธิการจากหนังสือพิมพ์ คม-ชัด-ลึก นายธรรมศักดิ์ งามเมืองแมน ผู้สื่อข่าว กองบรรณาธิการจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ นายชัยฤทธิ์ ย่นเปี่ยม ผู้สื่อข่าวการเมือง จากหนังสือพิมพ์ โพสต์ทูเดย์ และนายสมเกียรติ ภิญโญยิ่ง หัวหน้าข่าวการเมืองจากไทยทีวีสีช่อง 7 ที่ให้ความช่วยเหลือ ในการดำเนินงานต่าง ๆ เป็นอย่างดี พร้อมกันนี้ผู้สื่อข่าวการเมืองทุกท่านที่ได้เห็นความสำคัญใน การศึกษาวิจัย และได้สละเวลาอันมีค่าในการตอบแบบสอบถามเพื่อเป็นข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีคุณค่ากับสมาชิกวุฒิสภาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับวงงานของ วุฒิสภาอันเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาประชาธิปไตยต่อไป

สันติชัย พัฒนาชาติ

กุมภาพันธ์ 2549

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	(3)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์	4
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	8
แนวคิดเกี่ยวกับระบบรัฐสภา	9
แนวคิดเกี่ยวกับวุฒิสภาไทย	20
แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น	35
แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ	41
แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	47
แนวคิดเกี่ยวกับความคาดหวัง	51
แนวคิดเกี่ยวกับการยอมรับ	54
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	56
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย	62
กรอบแนวคิดของการวิจัย	63
สมมติฐานในการวิจัย	64
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	66
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย	66
วิธีการสุ่มตัวอย่าง	66
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	67
การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	68
การตรวจสอบแบบวัดและการให้คะแนน	69
การเก็บรวบรวมข้อมูล	74

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูล	74
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	74
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย	75
บทที่ 4 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์	76
ผลการวิจัย	76
ข้อวิจารณ์	99
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	106
สรุปผลการวิจัย	106
ข้อเสนอแนะ	109
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	116
ภาคผนวก	122
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	123
ภาคผนวก ข คะแนนของกลุ่มย่อย	133
ภาคผนวก ค ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	143
ประวัติการศึกษาและการทำงาน	148

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนและร้อยละของผู้สื่อข่าวการเมือง จำแนกตามปัจจัยด้านบุคคล	77
2	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับระดับความรู้ความเข้าใจของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและ ความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภา	79
3	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ ของสมาชิกรัฐสภา	82
4	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และระดับความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาท และความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภา	84
5	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาท และความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภา	86
6	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และระดับความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมือง ต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภา	88
7	การวิเคราะห์การผันแปรเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมือง ต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภากับปัจจัยด้านบุคคล	93
8	การวิเคราะห์จำแนกหมู่เกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมือง ต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภาไทยกับปัจจัย ด้านบุคคล	95
9	การวิเคราะห์ตัวแปรผันแปรเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมือง ต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภากับปัจจัยด้านงาน	96

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
10	การวิเคราะห์จำแนกพหุเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมือง ต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภากับปัจจัยด้านงาน	98
11	สรุปผลการทดสอบสมมติฐานระหว่างตัวแปรอิสระกับความคิดเห็น ของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิก วุฒิสภา	108
ตารางผนวกที่		
ข1	แสดงจำนวนร้อยละของคะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท และความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภา	134
ข2	แสดงจำนวนร้อยละของคะแนนการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ ของสมาชิกรัฐสภา	135
ข3	แสดงจำนวนร้อยละของคะแนนความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทและ ความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภา	137
ข4	แสดงจำนวนร้อยละของคะแนนการยอมรับเกี่ยวกับบทบาทและ ความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภา	139
ข5	แสดงจำนวนร้อยละของคะแนนความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมือง ต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภา	141
ค1	แสดงค่าความเชื่อมั่นเกี่ยวกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	144
ค2	แสดงค่าความเชื่อมั่นเกี่ยวกับความคาดหวัง	145

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางผนวกที่		หน้า
ค3	แสดงค่าความเชื่อมั่นเกี่ยวกับการยอมรับ	146
ค4	แสดงค่าความเชื่อมั่นเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภาไทย	147

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้ปฏิรูปและเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของวุฒิสภา โดยสิ้นเชิง จากวุฒิสภาที่มาจากการแต่งตั้งที่มีอำนาจหน้าที่น้อย (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534) มาเป็นวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งและมีอำนาจหน้าที่มาก ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และได้บัญญัติไม่ให้สมาชิกวุฒิสภาสั่งกักพรรคการเมือง หมายความว่าวุฒิสภาเป็นองค์กรหลักในการปฏิรูปการเมือง เพื่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันเป็นหลักสากลของอารยประเทศ จึงจำเป็นที่จะต้องเลือกบุคคลที่มีความเหมาะสมอย่างแท้จริง เข้าไปดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาอันทรงเกียรติ

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้บัญญัติบทบาทและอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาไว้ 6 ประการ ได้แก่ การนิติบัญญัติ การกลั่นกรองกฎหมายที่คอยท้วงติงแก้ไขเพิ่มเติม บางสิ่งบางอย่างเพื่อให้มีกฎหมายมีความสมบูรณ์ การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน การให้ความเห็นชอบในเรื่องสำคัญ ๆ การพิจารณาเลือก แต่งตั้ง ให้คำแนะนำ หรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งในองค์กรต่าง ๆ การถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งและอำนาจหน้าที่อื่น ๆ

ดังนั้น วุฒิสภานอกจากจะเป็น “สภาถ่วงดุล” ยังเป็น “สภาตรวจสอบ” ด้วย ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ใหม่ที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการตรวจสอบการใช้อำนาจทางการเมือง เพราะมีผลกระทบต่อการพัฒนาประชาธิปไตย กล่าวคือ ประชาชนคาดหวังว่าวุฒิสภาจะทำหน้าที่เป็นผู้สร้างสมดุลให้การเมืองการปกครอง อย่างไรก็ตาม ได้มีเสียงวิพากษ์วิจารณ์วุฒิสภาว่าไม่มี ความเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ได้บัญญัติไว้ เช่น การพยายามที่จะแทรกแซงหรือควบคุมเสียงในวุฒิสภา โดยอำนาจทางการเมืองซึ่งสะท้อนได้จากการคัดเลือก คณะกรรมการองค์กรอิสระต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นการปฏิบัติ

หน้าที่ของวุฒิสภากำลังเกิดปัญหา เป็นอันตรายต่อการปฏิรูปการเมือง โดยเฉพาะการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ อีกทั้ง วุฒิสภาชุดแรกที่มาจากการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนี้กำลังจะหมดวาระการดำรงตำแหน่งในวันที่ 21 มีนาคม 2549 ซึ่งตลอดระยะเวลาการดำรงตำแหน่งที่ผ่านมา การแสดงบทบาทและความรับผิดชอบของวุฒิสภาได้สร้างประโยชน์และการยอมรับในการปฏิบัติหน้าที่ที่น้อยเกินไป

ผู้สื่อข่าวการเมืองก็เป็นส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการแสดงบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา เนื่องจากในสังคมประชาธิปไตยนั้นสามารถแยกบทบาท (Roles) ของผู้สื่อข่าวซึ่งรับใช้สังคมมาเป็นเวลานานได้เป็น 4 ประการ คือ

1. บทบาทการเป็น “นายทวาร” (Gatekeeper) นี่เป็นส่วนหนึ่งสถาบันสื่อมวลชนทุกแขนงจะมีนายทวารประจำด้านอยู่เป็นจำนวนมาก นับตั้งแต่นักข่าว ช่างภาพ ผู้เรียบเรียงข่าว หัวหน้าข่าว บรรณาธิการข่าวไปจนถึงบรรณาธิการบริหารและบรรณาธิการใหม่ บุคคลเหล่านี้จะใช้วิจารณญาณประเมินคุณค่า เนื้อหาของข่าวสารที่รวบรวมมาได้ คัดเลือกข่าวสารที่มีคุณค่าและตรงต่อความสนใจของผู้รับสารก่อนจะตัดสินใจ “เปิดประตู” ให้ข่าวสารเหล่านั้นหลั่งไหลไปสู่สาธารณะชน

2. บทบาทการเป็น “ผู้แจ้งข่าวสาร” (Informer) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งในประเทศและเหตุการณ์ในต่างประเทศ การแจ้งข่าวสาร อาจเป็นรายงานข่าวแบบพิเศษต่าง ๆ อาทิ การรายงานข่าวเชิงอธิบายความ การรายงานข่าวเชิงสืบสวน เจาะลึกให้เห็นถึงสาเหตุแห่งเหตุการณ์และปัญหาซึ่งกำลังเกิดขึ้นเป็นตัวกระตุ้นให้สาธารณชนสามารถสร้างความคิดเห็น แก้ไขปัญหานี้ด้วย

3. บทบาทการเป็น “สุนัขยาม” (Watchdog) เป็นผู้ที่มียุทธศาสตร์สำคัญเป็นพิเศษต่อการมีชีวิตอยู่อย่างสมบูรณ์พูนสุขของประชาชนในสังคมประชาธิปไตย เนื่องจากประชาชนในสังคมที่มีการปกครองตนเองนั้น จำต้องได้รับการแจ้งข้อมูลข่าวสารข้อเท็จจริงอย่างถูกต้องครบถ้วนและเพียงพอ ประชาชนจึงสามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. บทบาทการเป็นเจ้าหน้าที่รับเรื่องราวร้องทุกข์ (Ombudsman) เป็นบทบาทที่จะต้องรับใช้สาธารณชนเมื่อประชาชนได้รับการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้สื่อข่าวจะต้องนำเสนอข้อเท็จจริงผ่านการรายงานข่าว สารคดี และข้อเขียนต่าง ๆ รวมทั้งกระตุ้นและเร่งรัดให้

เจ้าหน้าที่ของรัฐกระตือรือร้นในอันที่จะปฏิบัติงานสร้างเสริมสวัสดิภาพความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น (สิริทิพย์, 2539: 21-23)

จากบทบาทของผู้สื่อข่าวที่กล่าวมาแล้ว การทำข่าวของผู้สื่อข่าวการเมืองก็คือ การทำความจริงให้ปรากฏ ความจริงมีอยู่อย่างไร ตรงไหนเป็นหน้าที่ที่จะต้องนำเอาออกมาเปิดเผยต่อสาธารณะ นักการเมืองเป็นผู้สร้างข่าวเป็นอย่างดี ถ้าไม่เปิดเผยข่าวที่ดีของตัวเองก็ต้องเปิดโปงความไม่ดีของนักการเมืองคู่แข่งอยู่เสมอ ซึ่งนักการเมืองเป็นแหล่งข่าวสำคัญ และเป็นผู้ตกเป็นข่าวเสียเองตลอดเวลา ดังกรณีของสมาชิกวุฒิสภา ในการแสดงบทบาทและความรับผิดชอบตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ข่าวสารที่ปรากฏออกไปสู่สาธารณชน ได้มีการแสดงความคิดเห็น การวิพากษ์วิจารณ์ ดิชม ผ่านทางสื่อมวลชนต่าง ๆ ในการนำเสนอข่าวที่ปรากฏอยู่ในหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ ทั้งในทางบวกและลบที่ประชาชนได้รับทราบ แต่บางครั้งการนำเสนอข่าวยังมีข้อเท็จจริง กระบวนการทางการเมืองที่ไม่สามารถนำมาเปิดเผยได้ที่ผู้สื่อข่าวการเมืองรู้ดี

ด้วยเหตุดังกล่าว จึงเป็นประเด็นปัญหาที่น่าสนใจถึงบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาตามกระบวนการทางการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันว่าเป็นอย่างไร โดยศึกษาถึงความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมือง หนังสือพิมพ์ วิทยุและโทรทัศน์ เนื่องจากเป็นผู้ที่มีข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการทางการเมือง และเป็นกลไกสำคัญในการเสนอข่าวสารให้กับสมาชิกวุฒิสภาด้วย โดยผลการศึกษาวิจัยช่วยสะท้อนภาพลักษณ์ของสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบุคคลและปัจจัยด้านงานที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการศึกษาสามารถใช้เป็นข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปสู่กระบวนการแก้ไขปัญหาและ
เป็นข้อมูลเบื้องต้นให้กับการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาในชุดต่อไป
2. ผลการศึกษาช่วยสะท้อนภาพลักษณ์ บทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาที่
มาจากการเลือกตั้งชุดแรก อันจะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาประชาธิปไตย

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ศึกษาบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา ชุดแรก
ที่มาจากการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยถา
มความคิดเห็นผู้สื่อข่าวสายการเมือง หนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ ที่ปฏิบัติหน้าที่ในรัฐสภาและ
กองบรรณาธิการ ที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 470 คน
(ข้อมูล ณ เดือนสิงหาคม 2548)

นิยามศัพท์

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ศัพท์ที่มีความหมายเฉพาะ ดังนี้

1. “เพศ” หมายถึง พนักงานเพศชาย และเพศหญิงของผู้สื่อข่าวสายการเมือง
2. “อายุ” หมายถึง อายุตามปีปฏิทิน
3. “ระดับการศึกษา” หมายถึง การศึกษาของผู้สื่อข่าวการเมืองที่สำเร็จในชั้นสูงสุด จำแนก
ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ระดับที่ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี
4. “ระยะเวลาที่ทำงานในด้านสื่อ” หมายถึง จำนวนปีที่เข้าทำงานด้านสื่อสารมวลชนตั้งแต่
เริ่มต้นจนถึงปัจจุบัน

5. “ตำแหน่งปัจจุบัน” หมายถึง ตำแหน่งหน้าที่ตามลักษณะงานที่ปฏิบัติ ได้แก่ ผู้สื่อข่าว ผู้ช่วยหัวหน้าข่าว / ผู้รวบรวมข่าว หัวหน้าข่าว บรรณาธิการข่าว และอื่น ๆ

6. “ประเภทของสื่อที่สังกัด” หมายถึง ผู้สื่อข่าวการเมืองในแต่ละองค์กรที่ทำหน้าที่ในการเสนอข่าวการเมือง ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์

7. “วุฒิสภา” หมายถึง องค์กรหนึ่งของฝ่ายนิติบัญญัติที่ประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งราษฎรเลือกตั้งโดยตรงครั้งแรก จำนวน 200 คน ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

8. “สมาชิกวุฒิสภา” (ส.ว.) หมายถึง สมาชิกซึ่งได้รับเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน จำนวน 200 คน ต้องมีสัญชาติไทยโดยการเกิดมีอายุไม่ต่ำกว่า 40 ปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า และมีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปีนับแต่วันเลือกตั้ง (ชุดแรก) ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

9. “ผู้สื่อข่าวการเมือง” หมายถึง สื่อมวลชนที่ทำหน้าที่เสนอข่าวสารด้านการเมือง ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ ในสถานที่รัฐสภา และกองบรรณาธิการ

10. “ความคิดเห็นต่อสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้ง” หมายถึง ความรู้สึก ความนึกคิดของผู้สื่อข่าวการเมืองในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งเป็นการแสดงออกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

11. “บทบาท” หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่และสิทธิของสมาชิกวุฒิสภาที่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ด้านบทบาทตามกฎหมายและบทบาทต่อสังคมในฐานะที่เป็นสถาบันทางการเมือง

12. “ความรับผิดชอบ” หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่และสิทธิของสมาชิกวุฒิสภาที่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดบทบาทของสมาชิกวุฒิสภาออกเป็น 2 บทบาท ได้แก่

12.1 บทบาทความรับผิดชอบตามกฎหมาย หมายถึง บทบาทหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่ได้บัญญัติไว้ ได้แก่ กลั่นกรองกฎหมาย ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน การให้ความเห็นชอบในเรื่องสำคัญต่าง ๆ เลือก แต่งตั้ง ให้อยู่คนดำรงตำแหน่งในองค์กรต่าง ๆ ถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง และอำนาจหน้าที่อื่น ๆ

12.2 บทบาทความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง บทบาทที่วุฒิสภาพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ ตามหน้าที่ที่เกี่ยวกับด้านสังคม

13. “ความคิดเห็นต่อบทบาทและความรับผิดชอบ” หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้ง ซึ่งได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันในข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา ประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภา และในฐานะที่เป็นสถาบันทางการเมือง

14. “ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา” หมายถึง ผู้สื่อข่าวการเมืองมีความรู้ความเข้าใจในแนวความคิดที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน จำนวน 200 คน ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

15. “การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสมาชิกวุฒิสภา” หมายถึง ความบ่อยครั้งในการได้รับข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับด้านการเมืองจากสื่อต่าง ๆ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ได้แก่

- ประเภทข่าวสาร จากการติดตามฟังการอภิปรายในที่ประชุม การเข้าร่วมสัมมนา การฟังบรรยาย การสนทนา การสัมภาษณ์ การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และการติดตามข่าวสารที่ผู้สื่อข่าวการเมืองได้รับการรับรู้ข่าวสารเป็นประจำ / เป็นบางครั้ง / ไม่เคยเลย

- แหล่งข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชน สื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจ ที่ผู้สื่อข่าวการเมืองได้รับการรับรู้ข่าวสารเป็นประจำ / เป็นบางครั้ง / ไม่เคยเลย

16. “ความคาดหวังเกี่ยวกับสมาชิกวุฒิสภา” หมายถึง ความปรารถนาที่ผู้สื่อข่าวการเมืองต้องการให้สมาชิกวุฒิสภากระทำในสิ่งที่ตนต้องการโดยความคาดหวังในเรื่องต่าง ๆ นั้นจะเป็นผลมาจากประสบการณ์ในอดีต หรือเป็นสิ่งที่เราเคยมีประสบการณ์เดิมมาก่อน

17. “การยอมรับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา” ได้แก่ การปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ในข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา ประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภา และในฐานะที่เป็นสถาบันทางการเมือง

18. “การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา” หมายถึง การที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปแสดงตนและใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งบุคคลเป็นตัวแทนของตนเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในวุฒิสภา เพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมือง การบริหารประเทศแทนประชาชนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2543

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

ในการศึกษาเรื่องนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยดังต่อไปนี้ คือ

1. แนวคิดเกี่ยวกับระบบรัฐสภา
2. แนวคิดเกี่ยวกับวุฒิสภาไทย
3. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น
4. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ
5. แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสาร
6. แนวคิดเกี่ยวกับความคาดหวัง
7. แนวคิดเกี่ยวกับการยอมรับ
8. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับระบบรัฐสภา

คำว่ารัฐสภามีชื่อเรียกต่าง ๆ กันในแต่ละประเทศ เช่น อังกฤษ ใช้คำว่า parliament อเมริกาใช้คำว่า Congress ญี่ปุ่นใช้คำว่า Diet แต่โดยปกติทั่วไปจะใช้คำว่า National Assembly รัฐสภาเป็นฝ่ายที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ คือ การตรากฎหมายขึ้นใช้เพื่อการปกครองประเทศ ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน เช่น การตั้งกระทู้ถาม และเปิดอภิปรายทั่วไป แต่งตั้งและถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการระดับสูง และเจ้าหน้าที่ระดับสูงอื่น ๆ ของรัฐตลอดจนมีอำนาจตรวจสอบและควบคุมการใช้อำนาจรัฐ ทั้งนี้ เพื่อรักษาสิทธิและประโยชน์ของประชาชน (ประณต, 2545: 154)

ปัจจุบันประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยส่วนมากใช้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยซึ่งประชาชนมีส่วนมีเสียงในการปกครองโดยทางผู้แทนหรือประชาธิปไตยโดยผู้แทนเกือบทั้งสิ้น และในหลายประเทศก็ได้นำหลักการของระบอบประชาธิปไตยโดยตรง (direct democracy) ซึ่งประชาชนมีส่วนมีเสียงโดยตรงในการบริหารราชการแผ่นดินมาใช้ เช่น เรื่องการออกเสียงประชามติ (referendum) เพื่อเป็นกระบวนการที่เข้ามาเสริม “ทฤษฎีตัวแทนของประชาชน” โดยให้สิทธิแก่ประชาชนที่ได้เลือกผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่แทนตนได้มีสิทธิออกเสียงต่อกิจการหรืองานใด ๆ ที่ตัวแทนได้ทำลงไป ระบบการออกเสียงแสดงประชามตินี้จะเป็นกลไกที่ทำให้ปัญหาสำคัญ ๆ กลับมาสู่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยเพื่อตัดสินใจอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งเป็นการสนับสนุนหลักการสำคัญของระบอบประชาธิปไตยโดยแท้จริง ในการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ หรือเรื่องการให้ประชาชนเข้าชื่อเสนอกฎหมาย ซึ่งเป็นกระบวนการที่ให้สิทธิแก่ประชาชนที่จะเสนอร่างกฎหมายที่ตนเองต้องการต่อรัฐสภา

สำหรับประเทศที่มีรัฐธรรมนูญซึ่งถือเป็นกฎหมายสูงสุดที่ใช้ในการปกครองประเทศนั้น ถือว่ารัฐธรรมนูญได้เป็นเพียงกฎหมายธรรมดาฉบับหนึ่งที่จัดทำขึ้นโดยรัฐสภาปิตัย เหมือนกับกฎหมายอื่น ๆ ทั่วไป แต่เป็นสัญญาประชาคม (social contract) ที่จัดขึ้นภายใต้เจตนารมณ์ร่วมกัน (general will) ของประชาชนเพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์สูงสุดที่ใช้ในการปกครองประเทศ อำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญจึงเป็นของสมาชิกทุกคนในสังคม กระบวนการจัดทำรัฐธรรมนูญจึงต้องสะท้อนการมีส่วนร่วมในการกำหนดกติกาสูงสุดของสังคมทุกระดับ แต่การจะให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมโดยตรงในการร่างรัฐธรรมนูญนั้น ปัจจุบันเป็นไปได้ เพราะการร่างรัฐธรรมนูญเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยความรู้ความชำนาญเฉพาะด้าน ประชาชนทั่วไปไม่สามารถเข้าใจได้ ดังนั้น การให้ประชาชน

เข้าไปมีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการกำหนดแนวนโยบายที่ใช้ในการปกครองบริหารประเทศ โดยการให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมตัดสินใจ โดยการออกเสียงแสดงประชามติในร่างรัฐธรรมนูญ ย่อมเป็นการถูกต้องตามหลักเกณฑ์ของระบอบประชาธิปไตย นอกจากการให้สิทธิประชาชนออกเสียงแสดงประชามติในเรื่องเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแล้ว ในบางประเทศก็ยังเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถออกเสียงแสดงประชามติในเรื่องอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นร่างกฎหมายหรือนโยบายที่สำคัญ ๆ ของประเทศหรือกิจการต่าง ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย เป็นการแสดงถึงอำนาจอธิปไตยโดยตรงของประชาชนที่จะแสดงออกถึงความคิดเห็นต่อสิ่งที่จะกำหนดแนวทางในการปกครองประเทศ หรือกฎหมายที่จะต้องบังคับใช้กับประชาชนต่อไป และนอกจากนี้ในบางประเทศยังมีการนำระบบการให้ประชาชนสามารถเสนอขอให้มีหรือขอแก้ไขกฎหมาย (initiative process) อันเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำกฎหมายมาใช้อีกด้วย กระบวนการออกเสียงแสดงประชามติและกระบวนการให้สิทธิประชาชนสามารถเสนอขอให้มีหรือขอแก้ไขกฎหมาย จึงเป็นกระบวนการที่สอดคล้องกัน และถือได้ว่าเป็นกระบวนการสำคัญที่มีส่วนช่วยสนับสนุนทฤษฎีอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ดังนั้น รัฐสภาจึงเป็นองค์กรหรือสถาบันทางการเมืองการปกครองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะประเทศที่มีระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน (representative democracy) ทุกประเทศจะต้องมีรัฐสภา เพื่อเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่แทนประชาชนในการดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับการนิติบัญญัติหรือการออกกฎหมาย นอกจากนั้นยังทำหน้าที่ในการถ่วงดุลอำนาจของฝ่ายบริหาร โดยการควบคุมการบริหารงานของคณะรัฐบาลให้เป็นไปตามนโยบายที่วางไว้และโดยความเห็นชอบจากรัฐสภา (Maurice, 1971: 174-179)

สำหรับประเทศไทย ตามที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญเกือบทุกฉบับมักจะยืนยันที่จะนำระบบรัฐสภามาใช้ในการปกครองประเทศ โดยถือว่ารัฐสภาทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ในทางทฤษฎีแล้วรัฐสภาไทยจึงเป็นสถาบันทางการเมืองสูงสุด อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติจากประวัติศาสตร์การเมืองเจตนารมณ์และหลักการดังกล่าวก็มิได้รับการปฏิบัติอย่างสอดคล้องเสมอไป กล่าวคือ การปกครองภายใต้รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. 2502 นั้น ได้กำหนดให้ฝ่ายบริหารโดยนายกรัฐมนตรีสามารถสั่งการด้วยอาศัยอำนาจพิเศษตามมาตรา 17 ในเรื่องต่าง ๆ ได้ ทั้งนี้คำสั่งดังกล่าวถือว่าเป็นทั้งกฎหมายและคำพิพากษา ซึ่งนับว่าเป็นการใช้อำนาจอธิปไตยก้าวล่วงอำนาจนิติบัญญัติของรัฐสภาและอำนาจอตุลาการของศาล อย่างไรก็ตาม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน ได้รับรองหลักการความเป็นสถาบันทางการเมืองหลักของรัฐสภาเอาไว้อย่างชัดเจน

การปกครองแบบรัฐสภาที่เกิดขึ้นในตะวันตกนั้น มีหลักการสำคัญอันเป็นรากฐานของระบบนี้ก็คือ หลักการตรวจสอบถ่วงดุลซึ่งกันและกันระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหาร (check and balance) ของมองเตสกิเออที่ฝ่ายบริหารสามารถเสนอให้ประมุขของรัฐยุบสภานิติบัญญัติได้ และฝ่ายนิติบัญญัติก็สามารถเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจอันทำให้ฝ่ายบริหารพ้นจากตำแหน่งได้ ระบบรัฐสภาที่มีการตรวจสอบซึ่งกันและกัน อันเป็นรูปแบบเดิมของรัฐสภาที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเช่นนี้ เรียกว่าระบบรัฐสภาแบบอำนาจคู่

เมื่อวิวัฒนาการของระบบรัฐสภาได้ค่อย ๆ เปลี่ยนแปลง กลายเป็นระบบรัฐสภาในรูปแบบที่องค์กรบริหารและในองค์กรนิติบัญญัติได้หลอมอำนาจหน้าที่ในการตรากฎหมาย และการบริหารราชการแผ่นดินเข้าไว้ภายในกลุ่มอำนาจเดียวกัน คือ กลุ่มหรือพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมากในสภา ซึ่งจะสามารถกำหนดให้ผู้นำกลุ่มหรือพรรคการเมืองนั้น ๆ เป็นผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ซึ่งเท่ากับเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดทั้งในทางบริหารและในทางนิติบัญญัติเช่นนี้ส่งผลให้ระบบรัฐสภาปัจจุบันเปลี่ยนจากระบบรัฐสภาอำนาจคู่มาเป็นระบบรัฐสภาอำนาจเดี่ยว

แม้ว่านานาประเทศจะมีรัฐสภาเป็นองค์กรหลักในระบบการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย แต่รูปแบบรัฐสภาของแต่ละประเทศอาจมีความแตกต่างกันได้อยู่ 2 รูปแบบ คือ รูปแบบสภาเดียว (unicameral) และสภาคู่ (bicameral) ทั้งนี้ ตามประวัติศาสตร์และความจำเป็นทางการเมืองของแต่ละประเทศ โดยที่รัฐสภาในบางประเทศ เช่น ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ สวีเดน ประกอบไปด้วยสภาเดียว คือ สภาผู้แทนราษฎร โดยไม่มีวุฒิสภา เป็นเพราะไม่มีความจำเป็นการที่มีเพียงสภาเดียวก็เพียงพอที่จะทำหน้าที่ตามหลักการในการปกครองระบบประชาธิปไตยแล้ว อย่างไรก็ตาม ประเทศประชาธิปไตยโดยเฉพาะประเทศที่มีวิวัฒนาการของการปกครองแบบประชาธิปไตยมายาวนาน เช่น อังกฤษ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส และเยอรมัน ซึ่งมักถูกใช้เป็นแม่แบบในการเปลี่ยนแปลงและปฏิรูประบบการเมืองการปกครองสำหรับประเทศอื่น ๆ ก็ยังคงใช้ระบบสภาคู่ คือ ยังมีวุฒิสภาอยู่ ซึ่งอาจเรียกชื่อต่างกันไปในแต่ละประเทศ

รูปแบบและอำนาจหน้าที่ของรัฐสภามีลักษณะและขอบเขตแห่งอำนาจแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับภาวะทางการเมืองในแต่ละยุคสมัย กล่าวคือ บางสมัยก็เป็นแบบสภาเดียว สมาชิกมาจากการแต่งตั้งทั้งหมดและทำหน้าที่ในการออกกฎหมาย มีชื่อเรียกต่างกัน เช่น สภาร่างรัฐธรรมนูญ

สถานิติบัญญัติแห่งชาติ และสภาพภูมิรูปการปกครองแผ่นดิน เป็นต้น บางสมัยเป็นรูปแบบสภาเดียว มีสมาชิก 2 ประเภท ประเภทเลือกตั้งและประเภทแต่งตั้ง (เรียกกันว่า ส.ส. โดยประเภท 2 แต่งตั้งโดยนายกรัฐมนตรี) และบางสมัยก็เป็นแบบสภาคู่ โดยสภาผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้ง และวุฒิสภามาจากการแต่งตั้ง รูปแบบของรัฐสภาที่แตกต่างกันนี้จะเป็นผลให้ฝ่ายบริหารเข้ามาก้าวท้าวแทรกแซงและครอบงำ อำนาจหน้าที่ของรัฐสภาในระดับที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามในปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติถึงการแบ่งแยกอำนาจและหน้าที่ของสถาบันทางการเมืองที่เป็นหลัก โดยจัดรูปแบบรัฐสภาเป็นสภาคู่ ประกอบด้วย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาซึ่งล้วนมาจากการเลือกตั้ง (สุรพล, 2538: 19-20)

ความเป็นมาของระบบรัฐสภาไทย

กรมล (2514: 16-17) ได้กล่าวถึงความเป็นมาของระบบรัฐสภาไทย ซึ่งผู้วิจัยนำมากล่าวเป็นพอสังเขป ดังนี้

ในปี พ.ศ. 2475 มีข้าราชการทหารและข้าราชการพลเรือนระดับกลางกลุ่มหนึ่ง เรียกว่า คณะราษฎร หรือคณะผู้ก่อการ ได้ก่อการปฏิวัติขึ้น โดยทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย คณะราษฎรได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราวเมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2475 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยามวันที่ 10 ธันวาคม 2475 ใช้รูปแบบการปกครองแบบรัฐสภา ตามรัฐธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475 ซึ่งถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรก กำหนดให้รัฐสภาเป็นแบบสภาเดียว คือ สภาผู้แทนราษฎรชั่วคราวมาจากการแต่งตั้งของคณะราษฎร ส่วนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่สอง รัฐสภามีสภาเดียวเช่นกัน แต่มีสมาชิก 2 ประเภท มาจากการเลือกตั้งและแต่งตั้ง โดยแต่ละประเภทมีจำนวนเท่ากัน

ที่เป็นเช่นนี้เพราะเกรงว่า ราษฎรยังไม่คุ้นกับระบบการเมืองใหม่และอาจจะได้ผู้แทนราษฎรที่คุณภาพไม่ดีพอ ต่อมา มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 ปรากฏว่า ตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ รัฐสภาได้เข้ามามีบทบาทในการเมืองไทยค่อนข้างมาก ทั้งนี้ เพราะประการแรกได้มีพรรคการเมืองเกิดขึ้นมาหลายพรรค (และจากการขึ้นมาของพรรคการเมืองดังกล่าวได้ทำให้มีฝ่ายค้านในรัฐสภาเป็นครั้งแรก) และรัฐธรรมนูญฉบับนี้ประกอบด้วยสองสภา คือ สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา สมาชิกของทั้งสองสภามาจากการเลือกตั้งทั้งหมด แม้กรณีของสมาชิกวุฒิสภาจะมาจากการเลือกตั้งโดยอ้อมก็ตาม ประการที่สอง รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้เปิด

โอกาสให้ประชาชนมีบทบาทค่อนข้างมาก ประการที่สาม สมาชิกรัฐสภา โดยเฉพาะสมาชิกฝ่ายค้าน ได้เปิดอภิปรายทั่วไปในช่วงตั้งแต่เวลาตั้งแต่ 19-26 พฤษภาคม 2490 ซึ่งการเปิดอภิปรายครั้งนี้ประชาชนได้ให้ความสนใจอย่างกว้างขวางที่สุด นับแต่มีระบบรัฐสภาในการเมืองไทย

จากเหตุผลดังกล่าว บทบาทของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับที่ 3 นี้มีบทบาทในการเมืองไทยมากกว่าที่ผ่าน ๆ มา โดยเฉพาะสภาผู้แทนราษฎรที่สามารถแสดงบทบาทอย่างเต็มที่ แม้ว่าในปี 2490 จะเกิดรัฐประหาร แต่ก็ไม่ได้กระทบกระเทือนถึงฐานะบทบาท และลักษณะความเป็นประชาธิปไตยของสภาผู้แทนราษฎรแต่อย่างใด

ในส่วนของพฤฒสภา ก็มีฐานะบทบาทเป็นสถาบันที่เป็นตัวแทนของประชาชนเช่นเดียวกับสภาผู้แทนราษฎร เพียงแต่อำนาจหน้าที่ไม่ว่าจะเป็นด้านนิติบัญญัติหรือที่เกี่ยวกับบริหารของพฤฒสภา จะมีอำนาจน้อยกว่าสภาผู้แทนราษฎร ทั้งนี้ผู้ร่างรัฐธรรมนูญต้องการให้พฤฒสภาเป็นสภาที่เลี้ยงที่คอยใช้เหตุผลในการหักล้าง และเหนี่ยวรั้งให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทำงานด้วยความรอบคอบ

การทำรัฐประหารในวันที่ 8 พฤศจิกายน 2490 คณะรัฐประหารอ้างว่ามีสาเหตุจากความเดือดร้อนที่เกิดกับประชาชน ผลของการรัฐประหารดังกล่าวทำให้มีการยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2489 และได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับชั่วคราว พุทธศักราช 2490 โดยเปลี่ยนชื่อที่ใช้เรียกพฤฒสภาเป็น วุฒิสภา

ในส่วนของวุฒิสภา หลังจากที่มีรัฐธรรมนูญฉบับ 2489 ได้ถูกยกเลิกโดยคณะรัฐประหาร เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2490 สมาชิกภาพของวุฒิสภาชุดดังกล่าวก็ได้หมดลงไปด้วย โดยมีการแต่งตั้งวุฒิสภาชุดใหม่ตามรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2490 ขณะเดียวกันยังได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาที่มาจากการแต่งตั้งโดยพระมหากษัตริย์ตามคำแนะนำของรัฐบาล โดยให้มีอำนาจที่จะเสนอร่างกฎหมายเข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร นอกจากนี้ยังมีอำนาจในการกลั่นกรองร่างกฎหมาย สามารถตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีได้ รวมทั้งเข้าร่วมประชุมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้ความไว้วางใจกับคณะรัฐมนตรี วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้จึงมีบทบาทในการต่อต้านการขึ้นสู่อำนาจของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ขณะเดียวกันได้กลายเป็นสถาบันที่มีบทบาทในการควบคุมรัฐบาลอย่างจริงจัง

ชัยอนันต์ (2536: 105-107) ให้ความเห็นว่า เมื่อมีการยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับที่ใช้ก่อนการปฏิวัติ 20 ตุลาคม 2501 มีผลทำให้รัฐสภาที่มีอยู่ต้องสิ้นสภาพไปได้โดยอัตโนมัติ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในฐานะหัวหน้าคณะปฏิวัติ จึงได้จัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมา โดยให้มีฐานะเป็นรัฐสภาทำหน้าที่ทางด้านนิติบัญญัติและร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งบุคคลที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในสภาร่างดังกล่าว ส่วนใหญ่มีทั้งข้าราชการประจำทั้งทหารและพลเรือน เช่นเดียวกันภายหลังการปฏิวัติรัฐประหารของจอมพลถนอม กิตติขจร เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2514 ก็ได้มีการจัดตั้งสภานิติบัญญัติขึ้นมา ผลคือแทนที่สภาจะทำหน้าที่ตลอดจนแสดงบทบาทในการเมืองไทยอย่างที่ควรจะเป็น กลายเป็นว่าสภาที่ตั้งขึ้นมา เป็นเครื่องมือในการใช้และรักษาอำนาจของคณะรัฐบาลมากกว่าที่จะเป็นเครื่องมือในการประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ทำให้รัฐสภาภายใต้การเมืองระบอบเผด็จการ มีอำนาจหน้าที่และบทบาทที่จำกัดที่ไม่สามารถแสดงความเป็นตัวแทนของประชาชนโดยทั่วไป หรือเป็นตัวแทนของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในสังคม

อย่างไรก็ตาม สภาร่างรัฐธรรมนูญที่จัดตั้งขึ้นมาในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ดังกล่าวในที่สุดหลังจากใช้เวลาถึง 10 ปี ก็ร่างรัฐธรรมนูญเสร็จ (ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2511) โดยมีการกำหนดให้ฝ่ายบริหารมีอำนาจเหนืออำนาจนิติบัญญัติ ขณะเดียวกันไม่จำเป็นต้องมาจากสภาผู้แทนราษฎรและเข้ามาบริหารประเทศก็ไม่ต้องขอความเห็นชอบจากนโยบายจากสภา ในภาพรวมรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีการจำกัดการใช้อำนาจของรัฐสภา โดยเฉพาะสภาผู้แทนราษฎรในการตรวจสอบและถ่วงดุลฝ่ายบริหารเป็นอย่างมาก แต่ถึงกระนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยเฉพาะจากฝ่ายค้านก็ยังสามารถตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล จนในที่สุดได้ไปมีผลทำให้รัฐบาลเกิดความรู้สึกไม่พอใจต่อรัฐสภา และก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกันภายในบพัฒนาจังหวัด เป็นส่วนหนึ่งของการรัฐประหารตนเองของจอมพลถนอม กิตติขจร ในวันที่ 14 พฤศจิกายน 2514 ภายหลังการปฏิวัติรัฐประหาร ได้มีการยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 ขณะเดียวกันนี้ได้มีการประกาศยกเลิกรัฐสภาและพรรคการเมือง

สำหรับบทบาทของวุฒิสภา เมื่อมีการรัฐประหารในเดือนพฤศจิกายน 2494 เพื่อยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับ 2492 และนำรัฐธรรมนูญฉบับที่ 2 มาใช้แทน ทำให้วุฒิสภาต้องเลิกสลายไป และสูญหายไปจากการเมืองไทยถึง 17 ปี จึงได้กลับมามีบทบาทอีกครั้ง เมื่อเดือนมิถุนายน 2511 อันเป็นผลมาจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับที่ 8 ซึ่งกำหนดให้วุฒิสภามีฐานะเทียบเท่าสภาผู้แทนราษฎร ในแง่ของการมีอำนาจควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินอันเท่าเทียมกัน การกำหนดบทบาทของวุฒิสภาเช่นนี้ ก่อให้เกิดความไม่พอใจในหมู่นักการเมืองอาชีพที่สังกัด

พรรคการเมืองต่าง ๆ เนื่องจากเห็นว่าถูกกีดกันมิให้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ แต่กลับเปิดโอกาสให้แก่ข้าราชการประจำมากกว่า

ลิขิต (2538: 750-751) ได้กล่าวถึงเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ว่า เป็นปรากฏการณ์ทางการเมืองยุคใหม่ที่มีนัยสำคัญ เพราะเป็นการลุกฮือของประชาชนเพื่อต่อต้านรัฐบาลเผด็จการทหาร สาเหตุของเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดจากความขัดแย้งระหว่างกลุ่มถนอม-ประภาส-ณรงค์ กับผู้นำทางการเมืองกลุ่มอื่นที่สูญเสียผลประโยชน์ทางการเมืองและกิจการไปกับการยึดอำนาจของคนกลุ่มนี้ และภาพลักษณ์ที่ไม่ดีของรัฐบาลต่อประชาชนทำให้เกิดการรวมตัวของกลุ่มต่าง ๆ เพื่อเรียกร้องต่อรัฐบาลและการเรียกร้อง ขั้นสุดท้ายก็นำไปสู่เหตุการณ์และการเรียกร้อง ขั้นสุดท้ายได้นำไปสู่เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 คือ การเรียกร้องรัฐธรรมนูญ จนในที่สุดกลุ่มถนอม-ประภาส-ณรงค์ ยินยอมเดินทางออกนอกประเทศเหตุการณ์จึงยุติ จากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้รัฐบาลเผด็จการภายใต้การนำของจอมพลถนอม กิตติขจรสิ้นสุดลง

ต่อมาได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 ตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ได้ให้อำนาจในการควบคุมการบริหารงานของคณะรัฐมนตรีแก่รัฐสภา โดยเฉพาะสภาผู้แทนราษฎรเป็นอย่างมาก กล่าวคือ ก่อนที่จะเข้ามาบริหารประเทศต้องได้รับความไว้วางใจในการแถลงนโยบายจากสภาผู้แทนราษฎร โดยจะต้องได้รับคะแนนเห็นชอบมากกว่าครึ่งหนึ่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เข้าร่วมประชุม และจะต้องพ้นจากตำแหน่งทันทีเมื่อสภาผู้แทนราษฎรลงมติไม่ไว้วางใจเป็นรายบุคคลหรือรายคณะ

กล่าวอีกนัยหนึ่ง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของรัฐสภาไว้อย่างกว้างขวาง ในกรณีสภาผู้แทนราษฎร นอกจากได้ให้อำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินในการตั้งกระทู้ถาม และเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ นอกจากนั้นสภาผู้แทนราษฎรยังมีบทบาทในการลงมติยอมรับหรือไม่ยอมรับนโยบายที่รัฐบาลแถลงก่อนเข้าบริหารราชการแผ่นดิน และนายกรัฐมนตรีต้องมาจากสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งแสดงให้เห็นถึงฐานะบทบาทของสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้ง มีฐานะบทบาทในการเมืองเหนือกว่าฝ่ายบริหารและข้าราชการประจำ

ชัยอนันต์ (2536: 101-105) ยังกล่าวอีกว่าในส่วนของวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2517 นี้ มิได้ให้อำนาจและบทบาทเท่ากับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพียงมีอำนาจหน้าที่กลั่นกรอง ร่างรัฐธรรมนูญที่ผ่านมาจากสภาผู้แทนราษฎร และตั้งกระทู้ถามเท่านั้น ดังนั้น ในแง่บทบาททางการเมืองของรัฐสภาจึงมีบทบาทที่จำกัดกว่าสภาผู้แทนราษฎร

ภายหลังจากการมีรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2521 ทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาตามบทเฉพาะกาล ในช่วง 4 ปีแรก มีอำนาจเท่าเทียมกัน เพราะถือว่าสมาชิกของทั้งสองสภาเป็นผู้แทนของปวงชนชาวไทยเหมือนกัน อย่างไรก็ตาม หลังจากการสิ้นสุดบทเฉพาะกาล บทบาทของรัฐสภาโดยเฉพาะสภาผู้แทนราษฎรมีแนวโน้มที่ดีขึ้น

บทบาทของรัฐสภาในช่วงหลังจากการรัฐประหารของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2534 ตามธรรมนูญการปกครอง พ.ศ. 2534 แม้จะมีการแต่งตั้งสภานิติบัญญัติ แต่ก็ไม่มีอำนาจในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน จนกระทั่งมีรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2534 จึงมีสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากเลือกตั้ง หากแต่มีอำนาจน้อยกว่าวุฒิสภาที่มาจากแต่งตั้ง ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่ก่อให้เกิดการเรียกร้องเพื่อให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญอันนำไปสู่เหตุการณ์ พฤษภาทมิฬ 2535 และเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการปฏิรูปการเมืองในปี 2540

หลังจากการปฏิรูปการเมือง รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการตรวจสอบควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ตลอดจนการควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งโดยรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ยังได้กำหนดให้สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภามีที่มาจากการเลือกตั้งอีกด้วย

โครงสร้างและรูปแบบของรัฐสภาไทย

วุฒิสภา (2543: 1-17) โดยหลักการแล้วรูปแบบของรัฐสภาจะแบ่งออกเป็น 2 ระบบ คือ ระบบสภาเดียว และระบบสภาคู่ การที่รัฐสภาของประเทศใดประเทศหนึ่งจะเป็นระบบใดนั้น มักจะขึ้นอยู่กับเหตุผลและความจำเป็นของแต่ละประเทศ ในกรณีของประเทศที่ใช้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยส่วนใหญ่มักจะใช้ระบบสภาคู่ แต่ส่วนประเทศที่มีระบอบการปกครองแบบเผด็จการมักใช้สภาเดียว โดยปกติการที่มีสภาสูงสืบเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ เช่น ความต้องการให้สภาสูงเป็นตัวแทนของท้องถิ่นต่างๆ เนื่องจากประเทศมีอาณาเขตกว้างใหญ่

นอกจากนั้นก็เป็นเหตุผลของการมีสภาสูงก็เพื่อให้สภาสูงเป็นหน่วยคอยถ่วงอำนาจของสภาล่าง ดังปรากฏในกรณีของสหรัฐอเมริกา ขณะเดียวกันให้สภาสูงคอยยับยั้งอำนาจของสภาล่าง เป็นต้น

ส่วนรูปแบบของรัฐสภาไทย บางครั้งก็เป็นระบบสภาคู่ บางครั้งก็เป็นแบบสภาเดียว ตัวอย่างเช่น รัฐสภาที่ตั้งขึ้นตามความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 กำหนดมีสภาเดียวแต่ประกอบไปด้วยสมาชิกสองประเภท คือ ประเภทแต่งตั้ง และเลือกตั้ง นอกจากนั้นตามความในธรรมนูญการปกครอง พุทธศักราช 2502, 2515 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519, 2520 ก็กำหนดให้มีสภาเดียว แต่ส่วนใหญ่แล้วถือได้ว่า รูปแบบของรัฐสภาไทยเป็นระบบสภาคู่ ทั้งนี้อาจสังเกตจากการที่รัฐธรรมนูญแต่ละฉบับล้วนแต่บัญญัติให้มีสองสภาด้วยกันทั้งสิ้น อาทิ ระบบรัฐสภาของไทยปัจจุบันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 โดยคณะราษฎร การเปลี่ยนแปลงครั้งนั้นเป็นผลให้ประเทศไทยใช้รูปแบบการปกครองแบบกษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ โดยมีสถาบันทางการเมืองต่างๆ ทำหน้าที่นิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ

โดยทั่วไปแล้วอาจกล่าวได้ว่าในกรณีที่รัฐธรรมนูญของไทยเป็นรัฐธรรมนูญที่มีลักษณะชั่วคราว กล่าวคือ เกิดจากการปฏิวัติ รัฐประหาร รัฐสภาของไทยมักเป็นแบบสภาเดียวและเป็นสภาแต่งตั้ง ดังจะเห็นได้จากปีพุทธศักราช 2502 ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรกำหนดให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญประกอบไปด้วยสมาชิกซึ่งพระมหากษัตริย์แต่งตั้งจำนวน 240 คน ทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญและนิติบัญญัติไปด้วย ส่วนธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2515 บัญญัติให้มีสภานิติบัญญัติแห่งชาติประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 299 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทางแต่งตั้งจากผู้มีสัญชาติไทยโดยกำเนิด และมีอายุไม่ต่ำกว่า 35 ปีบริบูรณ์ แต่เมื่อรัฐธรรมนูญที่มีลักษณะเป็นฉบับถาวร กล่าวคือ ร่างขึ้นมาโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เป็นที่ใช้กันไปตลอด รัฐธรรมนูญแบบนี้มักจะบัญญัติให้มีรัฐสภาประกอบไปด้วยสองสภาเสมอจะแตกต่างกันไปบ้าง ก็เป็นส่วนของรายละเอียดปลีกย่อยว่าด้วยการได้มาของสมาชิกสภาเท่านั้น เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 กำหนดให้ พฤษสภาประกอบด้วยสมาชิกที่ราษฎรเลือกตั้งมีจำนวน 80 คน สมาชิกพฤษสภาต้องไม่เป็นข้าราชการประจำ และต้องได้รับเลือกโดยให้ใช้วิธีลงคะแนนออกเสียงทางอ้อมและลับ กล่าวคือ ให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและเป็นผู้เลือกสมาชิกพฤษสภา ดังนั้น จึงถือได้ว่าสมาชิกพฤษสภาเป็นตัวแทนของประชาชนทางอ้อม เนื่องจากการได้รับการคัดเลือกมาจากผู้ที่ประชาชนได้เลือกสรรมาขึ้นหนึ่งแล้วนั่นเอง ส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นประกอบไปด้วยสมาชิกที่ราษฎรเลือกตั้งตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน โดยการเลือกตั้งนั้นใช้วิธีออกเสียงโดยตรงและลับ

อย่างไรก็ตาม สำหรับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2490 นั้น แม้ว่าจะเป็นฉบับชั่วคราว แต่ก็กำหนดให้รัฐสภาประกอบไปด้วยวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร โดยให้วุฒิสภามาจากการแต่งตั้งโดยพระมหากษัตริย์ มีจำนวนเท่ากับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นระบบสภาคู่

นอกจากนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 2517 2521 2534 และฉบับปัจจุบัน กำหนดให้มีสองสภา กล่าวโดยเฉพาะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบันนั้น ต้องการให้วุฒิสภาเป็นสถาบันการเมืองที่มีความเป็นกลาง และมีความชอบธรรมทางการเมือง ขณะเดียวกันก็มีอำนาจควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินจึงได้กำหนดวิธีการให้ได้มาจากการเลือกตั้งเช่นเดียวกันกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นอาจสรุปได้ว่า รัฐธรรมนูญของประเทศไทยในอดีตที่ผ่านมา กระทั่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ต่างยึดมั่นในหลักการปกครองประเทศในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขในระบบรัฐสภาโดยตลอด ไม่เปลี่ยนแปลง โดยองค์พระประมุขเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นของปวงชนชาวไทยทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล โดยรัฐสภาเป็นองค์กรหลักในระบบการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย และประเทศไทยจะมีรูปแบบรัฐสภาแบบสภาคู่ ประกอบด้วย สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา เป็นองค์กรนิติบัญญัติในการตรวจ ถ่วงดุลซึ่งกันและกันระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหาร

ระบบรัฐสภาไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

องค์ประกอบของรัฐสภา

วิชัย (2543: 121) ได้กล่าวไว้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติให้ “รัฐสภา” ประกอบด้วย 2 สภา คือ

1. สภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 500 คน โดยเป็นสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อจำนวน 100 คน และสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน 400 คน

2. วุฒิสภา ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งจำนวน 200 คน

กำหนดว่า สองสภาจะประชุมร่วมกันหรือแยกกัน ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ตามที่ให้อยู่ในต่างประเทศ บางแห่งจะประชุมร่วมกันเฉพาะกรณี พิธีการ เช่น อังกฤษ อเมริกา บางประเทศจะไม่มีการประชุมร่วมกันเลย เช่น เยอรมนี

อำนาจหน้าที่ของรัฐสภา

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในฐานะสมาชิกรัฐสภาถือว่าเป็นผู้แทนของปวงชนชาวไทย และต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตในการใช้อำนาจอธิปไตยแทนประชาชนในด้านต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันสมาชิกรัฐสภามีอำนาจหน้าที่สำคัญ ดังต่อไปนี้ (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2543: 13-17)

1. มีอำนาจหน้าที่ตรากฎหมาย กล่าวคือ พิจารณาตรา แก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือยกเลิกพระราชบัญญัติ ตลอดจนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

2. มีอำนาจหน้าที่ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน กล่าวคือ ดำเนินการควบคุมการปฏิบัติงานของรัฐบาลที่แถลงไว้ต่อรัฐสภาด้วยเครื่องมือที่ใช้ควบคุมหลายวิธีด้วยกัน อาทิ การตั้งกระทู้ถาม การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในปัญหาอื่นเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจคณะรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ และการพิจารณาอนุมัติร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย

3. มีอำนาจหน้าที่ให้ความเห็นชอบ อันเป็นการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินประการหนึ่ง โดยรัฐสภามีอำนาจในการพิจารณาให้ความเห็นชอบในเรื่องสำคัญ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของประเทศชาติ เช่น การให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ การให้ความเห็นชอบให้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม และการให้ความเห็นชอบให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ เป็นต้น

4. มีอำนาจหน้าที่อื่น ๆ เช่น การแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีที่จะเข้ารับบริหารราชการแผ่นดิน การเปิดประชุมรัฐสภา และการตราข้อบังคับการประชุมรัฐสภา

สรุป โดยที่รัฐสภาเป็นองค์กรที่ถูกกำหนดขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ด้านนิติบัญญัติ มีสมาชิกรัฐสภาซึ่งประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้ดำเนินการภายในขอบเขต และวิธีการที่รัฐธรรมนูญและข้อบังคับการประชุมรัฐสภาบัญญัติไว้

แนวคิดเกี่ยวกับวุฒิสภาไทย

ความเป็นมาของวุฒิสภาไทย

ไพโรจน์ (2548: 1-3) กล่าวว่า วุฒิสภาก่อตั้งครั้งแรกในรูปสภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน และองคมนตรีสภาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์มีพระราชประสงค์ให้ “สภาองคมนตรี” ให้เป็นรัฐสภาฝึกหัด และภายหลังที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองแผ่นดินในปี 2475 แล้ว ได้มีการแต่งตั้งสมาชิกสภาผู้แทนชุดแรกขึ้นซึ่งมีสมาชิกประเภทที่ 2 ที่มาจากการแต่งตั้งรวมอยู่ด้วย (กล่าวได้ว่า มีที่มาจากสภาองคมนตรีนั่นเอง) นอกจากนี้ ข้อบังคับการประชุมของสภาองคมนตรี ในสมัยรัชกาลที่ 7 (พ.ศ. 2470) ก็ถูกนำมาใช้บังคับในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรไปจนกระทั่งได้มีการตราข้อบังคับการประชุมสภา (ปรับปรุงหรือได้แบบอย่างมาจากข้อบังคับการประชุมองคมนตรี)

เจตนารมณ์ของการกำหนดให้มี “วุฒิสภา” ก็เพื่อให้เป็นสภาที่เคียงคอยประทับประคองการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไปจนกว่าราษฎรและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งจะมีความรู้ความเข้าใจและสามารถปฏิบัติหน้าที่ด้วยตนเองได้ ดังเหตุผลที่นายปรีดี พนมยงค์ แถลงต่อสภาผู้แทนราษฎรความตอนหนึ่งว่า

...ที่เราจำเป็นต้องมีสมาชิกประเภทที่ 2 ไว้ถึงหนึ่งก็เพื่อที่จะช่วยเหลือผู้แทนราษฎรในฐานะที่เพิ่งเริ่มมีการปกครองแบบรัฐธรรมนูญ เราย่อมทราบอยู่แล้วยังมีราษฎรอีกเป็นจำนวนมากที่ยังไม่ได้รับการศึกษาเพียงพอ ที่จะจัดการปกครองป้องกันผลประโยชน์ของตนเองได้บริบูรณ์ ถ้าขึ้นปล่อยมือให้ราษฎรเลือกผู้แทนโดยลำพังเอง ในเวลานี้แล้วผลร้ายก็จะตกอยู่กับราษฎร เพราะผู้ที่สมควรไปเป็นผู้แทนราษฎร อาจเป็นผู้ที่มีกำลังในทางทรัพย์ คณะราษฎรปฏิญาณไว้ว่าถ้าราษฎรได้มีการศึกษาเพียงพอแล้ว ก็ยินดีที่จะปล่อยให้ราษฎรได้ปกครองตนเองโดยไม่จำเป็นต้องมีสมาชิกประเภทที่ 2 ฉะนั้น จึงวางเงื่อนไขไว้ขอให้เข้าใจว่าสมาชิกประเภทที่ 2

เป็นเสมือน พี่เลี้ยงที่จะช่วยประคองการงาน ให้ดำเนินไปตามความมุ่งหมายของรัฐธรรมนูญ และเป็นผู้ป้องกันผลประโยชน์อันแท้จริง...

ต่อมารัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2489 ได้บัญญัติให้รัฐสภาประกอบด้วยสองสภา คือ สภาผู้แทนฯ และพฤฒิสภา (ยกเลิกสมาชิกประเภทที่ 2 แต่ให้มีพฤฒิสภาแทน) แต่สมาชิกพฤฒิสภามาจากการเลือกตั้งทางอ้อม ซึ่งวัตถุประสงค์ของการมีพฤฒิสภาก็เพื่อให้เป็นสภายับยั้ง หรือสภากลั่นกรองงานของสภาผู้แทน และคอยเหนี่ยวรั้งมิให้สภาผู้แทนทำงานด้านนิติบัญญัติเร็วเกินไปจนขาดความรอบคอบ รัฐธรรมนูญจึงได้บัญญัติให้สมาชิกพฤฒิสภามีคุณสมบัติสูงกว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งคุณสมบัติและวุฒิ กล่าวคือ ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 40 ปีบริบูรณ์ มีคุณวุฒิต่างปริญญาตรีหรือเทียบเท่ามาแล้วไม่ต่ำกว่า 5 ปี หรือเคยดำรงตำแหน่งทางราชการมาแล้วไม่ต่ำกว่าหัวหน้ากอง หรือเทียบเท่า หรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนมาแล้ว มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 6 ปี โดยวาระเริ่มแรกเมื่อครบกำหนด 3 ปี ให้มีการเปลี่ยนสมาชิกจำนวนครึ่งหนึ่ง โดยการจับสลากออกและผู้ที่ถูกออกไปแล้วมีสิทธิได้รับเลือกตั้งอีกครั้ง แต่รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวก็ถูกยกเลิกในปีต่อมา

รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2490 ที่ใช้บังคับแทนรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2489 ก็ยังใช้ระบบ 2 สภา คือ สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา (เปลี่ยนชื่อจาก “พฤฒิสภา” มาเป็น “วุฒิสภา”) และให้มาจากการแต่งตั้ง ส่วนคุณสมบัติ อำนาจหน้าที่ วาระดำรงตำแหน่งคงเดิมและวุฒิสภาก็พัฒนามาตามลำดับจนกระทั่งปัจจุบัน

สรุป วุฒิสภากำเนิดขึ้นครั้งแรกในรูปสภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดินและองคมนตรีสภา ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ต่อมากลายเป็นสมาชิกสภาผู้แทน ประเภทที่ 2 ในปี พ.ศ. 2475 พัฒนาเป็น “พฤฒสภา” เมื่อปี พ.ศ. 2489 และกลายเป็น “วุฒิสภา” ในปี พ.ศ. 2490 จนกระทั่งปัจจุบัน

อำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาไทยในอดีต

ไพโรจน์ (2548: 5-11) อำนาจของวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญฯ แต่ละฉบับสรุปได้ดังนี้

รัฐธรรมนูญฯ ที่บัญญัติให้วุฒิสภามีอำนาจเท่ากับหรือเหมือนกับสภาผู้แทนราษฎร ทุกประการมี 2 ฉบับ คือ ฉบับปี พ.ศ. 2475 และฉบับปี พ.ศ. 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2495 ทั้งนี้ เพราะรัฐธรรมนูญฯ ทั้ง 2 ฉบับนี้บัญญัติให้รัฐสภามีสภาเดียว คือ สภาผู้แทนราษฎร แต่มีสมาชิก 2 ประเภท ประเภทที่ 1 มาจากการเลือกตั้งของประชาชน ส่วนสมาชิกประเภทที่ 2 มาจากการแต่งตั้ง ส่วนฉบับ พ.ศ. 2490 และ พ.ศ. 2511 เป็นรัฐธรรมนูญที่บัญญัติให้อำนาจวุฒิสภาเกือบจะเท่าเทียมกับสภาผู้แทนราษฎร คือ กล่าวคือ วุฒิสภามีอำนาจเสนอร่างพระราชบัญญัติและมีอำนาจในการลงมติความไว้วางใจได้เช่นเดียวกับสภาผู้แทนฯ โดยเฉพาะรัฐธรรมนูญฯ โดยเฉพาะฉบับปี พ.ศ. 2511 นั้น ร่างพระราชบัญญัติที่สมาชิกรัฐสภาเป็นผู้เสนอให้เสนอวุฒิสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบก่อน แล้วจึงส่งให้สภาผู้แทนฯ พิจารณาต่อไป (ปกติร่างพระราชบัญญัติจะต้องเสนอให้สภาผู้แทนฯ พิจารณาก่อน) นอกจากนี้วุฒิสภายังมีอำนาจกลั่นกรอง และยับยั้งกฎหมายอีกด้วย ส่วนการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน การให้ความเห็นชอบและอำนาจอื่น ๆ วุฒิสภาก็มีเช่นเดียวกันกับสภาผู้แทนราษฎร

ส่วนรัฐธรรมนูญฯ ฉบับที่บัญญัติให้วุฒิสภามีอำนาจในด้านนิติบัญญัติ เฉพาะพิจารณา กลั่นกรองและยับยั้งกฎหมาย ส่วนอำนาจในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินนั้นวุฒิสภาไม่มีอำนาจลงมติความไว้วางใจ และอำนาจให้ความเห็นชอบก็ยังคงเดิม ได้แก่ รัฐธรรมนูญฯ ฉบับปี พ.ศ. 2489 2492 2517 2521 ฉบับปี พ.ศ. 2534 รวมทั้งรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2538

รัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. 2492 นั้น ถือว่าวุฒิสภามีอำนาจพิจารณากลั่นกรองทั้งในด้านนิติบัญญัติ และด้านการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินบางอย่างด้วย กล่าวคือ วุฒิสภามีอำนาจส่งข้อสังเกตให้กับสภาผู้แทนเพื่อประกอบการพิจารณาความไว้วางใจใน 3 กรณี คือ การแถลงนโยบายของรัฐบาลต่อรัฐสภา ก่อนเข้ารับบริหารราชการแผ่นดินเพื่อขอความไว้วางใจ กรณีที่ 2 คือ คณะรัฐมนตรีขอให้สภาผู้แทนยืนยันความไว้วางใจอีกครั้งหนึ่งภายหลังที่ได้บริหารประเทศไประยะหนึ่งแล้ว และในกรณีที่สภาผู้แทน เปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี

วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา (2543: 19-28) ได้กล่าวถึงจำนวนและที่มา คุณสมบัติ และ สมาชิกภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้นำมากล่าวเป็นสังเขป ดังนี้

1. จำนวนและที่มา

วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งจำนวน 200 คน ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ และยังมีได้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่

2. คุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา

บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นผู้ที่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา

1. มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
2. มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง
3. สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
4. มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ด้วย

4.1 มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง

4.2 เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งหรือเคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นในจังหวัดนั้น

4.3 เป็นบุคคลซึ่งเกิดในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง

4.4 เคยศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าสองปีการศึกษา

4.5 เคยรับราชการหรือเคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าสองปี

3. ลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา

บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา

1. เป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมือง
2. เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วยังไม่เกิดหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง
3. เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ในอายุของวุฒิสภาคราวก่อนการสมัครรับเลือกตั้ง
4. บุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้
 - 4.1 ดิฉันเสพติดให้โทษ
 - 4.2 เป็นบุคคลล้มละลายซึ่งศาลยังไม่สั่งให้พ้นจากคดี
 - 4.3 วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
 - 4.4 เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช
 - 4.5 อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง
 - 4.6 ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังโดยหมายของศาล
 - 4.7 เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไป โดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีในวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

4.8 เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือ รัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ

4.9 เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เพราะ ร้ายรอยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ

4.10 เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำนอกจากข้าราชการการเมือง

4.11 เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

4.12 เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือของ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ

4.13 เป็นกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติหรือกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

4.14 อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองด้วยเหตุจงใจไม่ยื่น บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ หรือ จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือ ปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

4.15 เคยถูกวุฒิสภามีมติให้ถอดถอนออกจากตำแหน่งและยังไม่พ้นกำหนดห้าปี นับแต่วันที่วุฒิสภามีมติจนถึงวันเลือกตั้ง

4.16 ไม่เป็นรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่น

4.17 กระทำการอันต้องห้าม คือ

4.17.1 ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ นอกจากข้าราชการการเมืองอื่นซึ่งมิใช่รัฐมนตรี

4.17.2 รับสัมปทานจากรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือเข้าเป็นคู่สัญญากับรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ อันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน หรือเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วน หรือบริษัทที่รับสัมปทาน หรือเข้าเป็นคู่สัญญาในลักษณะดังกล่าว

4.17.3 รับเงินหรือประโยชน์ใด ๆ จากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเป็นพิเศษนอกเหนือไปจากที่หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ปฏิบัติกับบุคคลอื่น ๆ ในธุรกิจการงานตามปกติ

กรณีเหตุทั้งสามประการนี้มีให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภารับเบี้ยหวัด บำเหน็จ บำนาญ เงินปีพระบรมวงศานุวงศ์ หรือเงินอื่นใดในลักษณะเดียวกัน และมีให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภารับ หรือดำรงตำแหน่งกรรมการของรัฐสภา สมาชิกวุฒิสภา หรือวุฒิสภา หรือกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งในฐานะเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย หรือกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งในการบริหารราชการแผ่นดินในกรณีที่ดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมืองอื่นซึ่งมิใช่รัฐมนตรี

4.17.4 ใช้สถานะหรือตำแหน่งการเป็นสมาชิกวุฒิสภาเข้าไปก้าวก่ายหรือแทรกแซงการบรรจุ แต่งตั้ง ย้าย โอน เลื่อนตำแหน่ง และเลื่อนขึ้นเงินเดือนของข้าราชการ ซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ และมีใช้ข้าราชการการเมือง พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐวิสาหกิจหรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือให้บุคคลดังกล่าวพ้นจากตำแหน่ง

4.18 วุฒิสภามีมติให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง และยังไม่พ้นกำหนดห้าปีนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติจนถึงวันเลือกตั้ง หรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้พ้นจากสมาชิกภาพ ในกรณีเช่นนี้ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติหรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้วแต่กรณี

4.19 หากประชุมเกินจำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยสี่สิบวันโดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานวุฒิสภา

4.20 ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

กรณีที่ผู้ใดรู้อยู่แล้วว่าตนไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา แต่ได้สมัครรับเลือกตั้ง ให้ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท กับให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดสิบปี

4. การเริ่มต้นสมาชิกภาพ

สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาเริ่มตั้งแต่วันเลือกตั้ง

5. อายุของวุฒิสภา

อายุของวุฒิสภามีกำหนดคราวละหกปีนับแต่วันเลือกตั้ง

6. การสิ้นสุดสมาชิกภาพ

สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง เมื่อ

1. ถึงคราวออกตามอายุของวุฒิสภา
2. ตาย
3. ลาออก
4. หากคุณสมบัติเป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา ดังต่อไปนี้

4.1 มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

4.2 มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง

4.3 สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

4.4 มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ คือ

4.4.1 มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง

4.4.2 เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง หรือเคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นในจังหวัดนั้น

4.4.3 เป็นบุคคลซึ่งเกิดในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง

4.4.4 เคยศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าสองปีการศึกษา

4.4.5 เคยรับราชการหรือเคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าสองปี

อำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาไทยในปัจจุบัน

1. บทบาทด้านกฎหมาย

สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา (2546) ผู้วิจัยนำมากล่าวพอสังเขปได้ดังนี้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 บัญญัติให้วุฒิสภา มีอำนาจหน้าที่เพิ่มขึ้นไปจากเดิมมาก กล่าวคือนอกจากจะมีอำนาจหน้าที่ ดังเช่นที่เคยมีในรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ แล้วกล่าวคือ พิจารณากลั่นกรองกฎหมาย ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ให้ความเห็นชอบในเรื่องสำคัญที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของแผ่นดินแล้ว ยังมีอำนาจคัดสรรบุคคลเข้าสู่ตำแหน่งและถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งด้วย จึงจำแนกหน้าที่ที่สำคัญได้ 6 ประการ ดังนี้

1. กลั่นกรองกฎหมาย
2. ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน
3. การให้ความเห็นชอบในเรื่องสำคัญต่าง ๆ
4. เลือก แต่งตั้งให้บุคคลดำรงตำแหน่งในองค์กรต่าง ๆ
5. ถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง
6. อำนาจหน้าที่อื่น ๆ

1.1 กลั่นกรองกฎหมาย การพิจารณาของวุฒิสภา เป็นการกลั่นกรองร่างพระราชบัญญัติที่สภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้ว มีกระบวนการและวิธีการพิจารณาเช่นเดียวกับสภาผู้แทนราษฎร จะแตกต่างกันก็เพียงแค่เรื่องระยะเวลาการพิจารณาเท่านั้น กล่าวคือ กรณีเป็นร่างพระราชบัญญัติธรรมดาที่ไม่เกี่ยวกับการเงิน วุฒิสภาต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน 60 วัน กรณีเป็นร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องการเงิน วุฒิสภาต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน 30 วัน ทั้งนี้ เว้นแต่วุฒิสภาจะได้ลงมติขยายเวลาออกไปเป็นกรณีพิเศษ ซึ่งต้องไม่เกิน 30 วัน กำหนดวันดังกล่าวหมายถึงวันในสมัยประชุม และให้เริ่มนับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัตินั้นมาถึงวุฒิสภาผลในกรณีที่วุฒิสภาพิจารณาไม่เสร็จภายในกำหนด ให้ถือว่าวุฒิสภาได้ให้ความเห็นชอบในร่างนั้น และการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติ งบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย วุฒิสภาต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 20 วัน นับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัตินั้นมาถึงวุฒิสภา ซึ่งในการพิจารณานั้นจะแก้ไขเพิ่มเติมใด ๆ มิได้เลย วุฒิสภาต้องพิจารณาให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบเท่านั้น ถ้าหากพิจารณาไม่แล้วเสร็จก็ให้ถือว่าวุฒิสภาให้ความเห็นชอบผลการพิจารณาของวุฒิสภา หากวุฒิสภาให้ความเห็นชอบหรือถือว่าให้ความเห็นชอบแล้ว ก็ให้ดำเนินการเพื่อประกาศใช้บังคับเป็นกฎหมายต่อไป แต่หากวุฒิสภาไม่ให้ความเห็นชอบด้วย ก็ให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับงบประมาณนั้นไว้ก่อน และส่งร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับงบประมาณ คืนไปยังสภาผู้แทนราษฎรเพื่อดำเนินการต่อไป

การพิจารณาอนุมัติพระราชกำหนด พระราชกำหนด คือ กฎหมายที่พระมหากษัตริย์ทรงตราขึ้นโดยคำแนะนำและยินยอมของคณะรัฐมนตรี โดยอาศัยอำนาจที่รัฐธรรมนูญให้ไว้มี 2 กรณี กล่าวคือ กรณีแรก เป็นกรณีที่ตราพระราชกำหนดเพื่อรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องปัดภัยพิบัติสาธารณะ ในกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ (มาตรา 218 แห่งรัฐธรรมนูญ) กรณีที่สอง เป็นกรณีที่ตราพระราชกำหนดเกี่ยวกับภาษีอากรหรือเงินตราซึ่งต้องได้รับการพิจารณา

โดยด่วนและลับ เพื่อรักษาประโยชน์ของแผ่นดิน ในระหว่างสมัยประชุมสภา (มาตรา 220 แห่งรัฐธรรมนูญ)

จะเห็นได้ว่าพระราชกำหนดเป็นกฎหมายที่มีผลเท่าพระราชบัญญัติที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจแก่ฝ่ายบริหารออกมาใช้บังคับในกรณีจำเป็นและเร่งด่วนในระหว่างเวลานั้น จึงอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นกฎหมายที่ออกมาใช้ชั่วคราวไปพลางก่อน เพราะโดยหลักการแล้วอำนาจในการจัดทำกฎหมายเป็นของฝ่ายนิติบัญญัติตามหลักแบ่งแยกการใช้อำนาจธิปไตย แต่บางกรณีที่มีความจำเป็นรีบด่วนที่ไม่อาจจัดทำกฎหมายโดยรัฐสภาได้ทัน รัฐธรรมนูญจึงแบ่งอำนาจนิติบัญญัติไปให้ฝ่ายบริหารใช้ชั่วคราว ดังนั้นในรัฐธรรมนูญจึงกำหนดว่า หากจะให้พระราชกำหนดนั้นมีผลใช้บังคับเป็นพระราชบัญญัติต่อไป ก็จะต้องรับนำเข้าสู่สภาเพื่อให้รัฐสภานุมัติ โดยหากเป็นการออกตามกรณีแรกต้องรับนำเข้าสู่สภาเพื่อให้รัฐสภานุมัติ โดยหากเป็นการออกตามกรณีแรกต้องรับนำเข้าสู่สภาโดยไม่ชักช้า หรือถ้าอยู่นอกสมัยประชุมหากรอเปิดสมัยประชุมจะเป็นการชักช้า คณะรัฐมนตรีอาจดำเนินการให้มีการเรียกประชุมรัฐสภาสมัยวิสามัญเพื่อพิจารณาต่อไป และหากเป็นการออกตามกรณีที่สองรัฐธรรมนูญบังคับไว้เลยว่าให้รับนำเข้าสู่สภาภายใน 3 วัน นับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

การพิจารณาอนุมัติ จะเป็นอำนาจของแต่ละสภาว่าจะอนุมัติหรือไม่อนุมัติ โดยจะไม่มี การพิจารณาเป็น 3 วาระเหมือนกับกรณีการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติทั่ว ๆ ไป แต่จะมีการพิจารณาเพื่อลงมติว่าจะอนุมัติหรือไม่อนุมัติเท่านั้น ซึ่งการพิจารณานั้นจะนำเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรก่อน หากสภาผู้แทนราษฎรไม่อนุมัติพระราชกำหนดนั้นก็จะตกไป แต่หากอนุมัติก็จะส่งต่อไปให้วุฒิสภาเพื่อพิจารณา หากวุฒิสภาไม่อนุมัติพระราชกำหนดนั้นต้องส่งคืนกลับไปยังสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาอื่นต่อไป ทั้งนี้ การไม่อนุมัติพระราชกำหนดย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้บังคับพระราชกำหนดไปแล้ว แต่หากวุฒิสภาอนุมัติ ก็จะมีผลทำให้พระราชกำหนดนั้นได้รับอนุมัติจากรัฐสภา ทำให้มีผลใช้บังคับเป็นพระราชบัญญัติต่อไป

การอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนด ให้นายกรัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในกรณีไม่อนุมัติให้มีผลตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

นอกจากนี้ ตามมาตรา 219 แห่งรัฐธรรมนูญ ยังบัญญัติให้ก่อนที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาจะได้อนุมัติพระราชกำหนดใด สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อเสนอความเห็นต่อประธาน

แห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่า พระราชกำหนดนั้นไม่เป็นไปตามมาตรา 218 วรรคหนึ่ง และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าว ส่งความเห็นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยได้

1.2 การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ของวุฒิสภานั้นมิได้มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะล้มล้างรัฐบาลโดยวิถีทางของรัฐธรรมนูญ แต่มุ่งประสงค์ที่จะกระตุ้นเตือนให้สาธารณชนได้รับทราบและให้รัฐบาลตระหนักถึงความบกพร่องในงานบริหารราชการแผ่นดินของตน ซึ่งนับเป็นมาตรการเสริมหรือเป็นการควบคุมทางอ้อม ที่สำคัญและจำเป็นต้องมีเพื่อประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติ เช่น การตั้งกระทู้ถาม การเปิดอภิปรายทั่วไป การตั้งกรรมาธิการ

1.3 การให้ความเห็นชอบในเรื่องสำคัญต่าง ๆ อำนาจหน้าที่ในการให้ความเห็นชอบในเรื่องสำคัญต่าง ๆ นี้เป็นอำนาจที่ต้องกระทำในนามของรัฐสภา กล่าวคือ ต้องกระทำในที่ประชุมร่วมกันระหว่างวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร เช่น การให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ การมีมติให้รัฐสภาพิจารณาเรื่องอื่นในสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติได้ เป็นต้น

1.4 เลือก แต่งตั้งให้บุคคลดำรงตำแหน่งในองค์กรต่าง ๆ อำนาจหน้าที่นี้ไม่เคยปรากฏในรัฐธรรมนูญฉบับใดเลย เป็นอำนาจหน้าที่ที่เกิดขึ้นใหม่ คือ อำนาจหน้าที่ในการแต่งตั้งบุคคลในองค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจหน้าที่ในการแต่งตั้งบุคคลในองค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและองค์กรต่าง ๆ โดยอยู่บนพื้นฐานของหลักการแบ่งแยกอำนาจ มีการจัดตั้งองค์กรอิสระขึ้นหลายองค์กร เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการรัฐสภา ศาลรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นต้น

รัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระเหล่านี้ เชื่อมโยงกับวุฒิสภา ซึ่งเป็นสถาบันตัวแทนของประชาชน โดยกรรมการในองค์กรอิสระดังกล่าวจะได้รับการเลือกจากวุฒิสภา โดยการเสนอชื่อของคณะกรรมการสรรหาฯ ที่ประกอบด้วยบุคคลซึ่งมีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและเป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไป ผู้ที่ได้รับเลือกเป็นกรรมการในองค์กรอิสระดังกล่าว สามารถดำรงตำแหน่งได้วาระเดียว ซึ่งรัฐธรรมนูญได้บัญญัติขั้นตอนวิธีการสรรหาและเลือกกรรมการในองค์กรอิสระต่าง ๆ ไว้คล้ายคลึงกัน

1.5 การถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนั้น ได้กำหนดให้เป็นอำนาจของวุฒิสภาที่จะพิจารณาถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง ทั้งนี้ เป็นอำนาจที่ต่อเนื่องจากการคัดสรรบุคคลเข้าสู่ตำแหน่ง นั่นก็คือ เมื่อวุฒิสภาเป็นองค์กรที่นำคนเข้าสู่ตำแหน่ง

ทั้งนี้ เป็นอำนาจที่ต่อเนื่องจากการคัดสรรบุคคลเข้าสู่ตำแหน่ง นั่นก็คือ เมื่อวุฒิสภาเป็นองค์กรที่นำคนเข้าสู่ตำแหน่ง ก็ควรจะมีอำนาจในการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งด้วย เหตุผลที่สำคัญประการหนึ่งที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจนี้ก็เนื่องมาจากวุฒิสภามีความเป็นกลางทางการเมืองไม่สังกัดพรรคการเมืองไม่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่นใด มาจากการเลือกตั้งของประชาชน ที่มีเขตเลือกตั้งใหญ่ได้รับเลือกตั้งโดยไม่มีการหาเสียง

ผู้ดำรงตำแหน่งที่อาจถูกร้องขอให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง ได้แก่

- นายกรัฐมนตรี
- รัฐมนตรี
- สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- สมาชิกวุฒิสภา
- ประธานศาลฎีกา
- ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
- ประธานศาลปกครองฯ
- อัยการสูงสุด
- กรรมการการเลือกตั้ง
- ผู้ตรวจการแผ่นดิน
- ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
- กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน
- ผู้พิพากษาหรือตุลาการ
- พนักงานอัยการ

ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง ตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการทุจริต มีเหตุที่จะถูกร้องขอให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง ได้แก่

1. มีพฤติการณ์ร้ายชัดปกติ
2. ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่
3. ส่อว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ
4. ส่อว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมหรือ
5. ส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

ผู้มีสิทธิร้องขอให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง มีดังนี้

1. สมาชิกวุฒิสภาไม่น้อยกว่า 1 ใน 4 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ เฉพาะกรณีร้องขอให้ถอดถอนสมาชิกวุฒิสภาเท่านั้น
2. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่า 1 ใน 4 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่
3. ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคน

คำร้องขอถอดถอนต้องระบุถึงพฤติการณ์ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือข้าราชการระดับสูงที่กล่าวหาว่าได้กระทำความผิดอย่างไรเป็นข้อ ๆ ให้ชัดเจน

1.6 อำนาจหน้าที่อื่น ๆ วุฒิสภายังมีบทบาทและอำนาจหน้าที่อื่น ๆ ตามกรอบแห่งรัฐธรรมนูญฯ ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสถาบันที่ใช้อำนาจอธิปไตยที่สำคัญ เช่น การรับทราบผลการดำเนินงานของคณะรัฐบาล รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคปีละหนึ่งครั้ง ขอเปิดประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญ โดยเข้าชื่อร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และรับทราบรายงานขององค์กรอิสระต่าง ๆ

นอกจากบทบาทและอำนาจหน้าที่หลัก ตามที่กล่าวข้างต้นแล้ววุฒิสภาในฐานะองค์กรนิติบัญญัติ ยังต้องมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับงานรัฐสภาประเทศต่าง ๆ อีกด้วย เช่น สหภาพรัฐสภา (IPU) สหภาพสมาชิกรัฐสภาเอเชียและแปซิฟิก (APPU) องค์การรัฐสภาอาเซียน (AIPO) สมาชิกกลุ่มมิตรภาพและงานด้านพิธีการทูต รวมทั้ง ผู้วิจัยเห็นว่า สมาชิกวุฒิสภายังมีบทบาทและอำนาจหน้าที่ตามข้อกำหนดอื่น ๆ ด้วย ได้แก่ ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา ตามประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาและกรรมการ บทบาทในองค์การรัฐสภาระหว่างประเทศ

2. บทบาทความรับผิดชอบต่อสังคม

นอกจากบทบาทความรับผิดชอบตามกฎหมายแล้ว วุฒิสภายังมีบทบาทหน้าที่ในความรับผิดชอบต่อสังคมด้วย โดยวุฒิสภาตั้งคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาขึ้น จำนวน 22 คณะ ทั้งนี้ เพื่อพิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการต่าง ๆ

ที่กำหนดไว้ตามบัญชีอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการดังกล่าว ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2544 ไว้ในบัญชีท้ายข้อบังคับ อาทิ คณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชน มีอำนาจหน้าที่กระทำการพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ เช่น ติดตามการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ ติดตามการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการรวมตัวของชุมชน เพื่อปกป้องประโยชน์สาธารณะของชุมชนของตน รวมทั้งการแสดงประชามติ เวทีสาธารณะ และการประชาพิจารณ์ ฯลฯ คณะกรรมการการแรงงานและสวัสดิการสังคม มีอำนาจหน้าที่กระทำ เช่น ให้ข้อคิดเห็น ข้อสังเกต และติดตามความเคลื่อนไหวกิจการต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริหารแรงงาน และแรงงานสัมพันธ์ การจัดหางาน สวัสดิการแรงงาน การพัฒนาฝีมือแรงงาน การคุ้มครองแรงงาน การประกันสังคม และการสวัสดิการสังคมต่าง ๆ ฯลฯ คณะกรรมการการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน มีอำนาจหน้าที่กระทำ เช่น พิจารณาเรื่องหรือกิจการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน ติดตาม ตรวจสอบการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ป้องกันการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ รักษาความเป็นธรรมในสังคม ฯลฯ คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมมีอำนาจหน้าที่กระทำ เช่น พิจารณาศึกษานโยบายและการสนับสนุนกิจการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์และการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมแบบบูรณาการ ติดตาม การบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ และสอบสวนการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม การใช้สารเคมีโดยการควบคุม ลด และจำกัดมลพิษ ฯลฯ คณะกรรมการการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม มีอำนาจหน้าที่กระทำ เช่น พิจารณาเรื่องหรือกิจการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม เป็นต้น

ในฐานะที่เป็นสถาบันทางการเมือง สมาชิกวุฒิสภาก็เป็นผู้แทนของปวงชนในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อใช้อำนาจอธิปไตยแทนประชาชนเช่นเดียวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบทบาทความรับผิดชอบต่อสังคมดังที่กล่าวมาแล้ว ยังมีบทบาทหน้าที่ของการเป็นองค์กรนิติบัญญัติอีก ดังนี้

1. ให้ความรู้ทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชนเพื่อให้ประชาชนเข้าใจปัญหาต่าง ๆ ของประเทศ
2. รับฟังความคิดเห็นของประชาชนและสะท้อนความทุกข์ยากของประชาชนให้ฝ่ายบริหารและฝ่ายต่าง ๆ ได้รับรู้และดำเนินการแก้ไข

3. เป็นศูนย์กลางของการแสดงออกซึ่งผลประโยชน์ของกลุ่มต่าง ๆ
4. ให้ความสนใจและติดตามความเป็นอยู่ของประชาชน

สรุปได้ว่า สมาชิกวุฒิสภานอกจากมีบทบาทและอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้แล้ว มีข้อบังคับซึ่งใช้เป็นหลักในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้เกิดความเรียบร้อย มีประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภา และยังมีบทบาทความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นสิ่งสำคัญต่อการทำหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชน และประเทศชาติเป็นสำคัญ ซึ่งหลักธรรมาภิบาลนั้น เป็นการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการต่าง ๆ ที่ได้วางกฎเกณฑ์ ความสัมพันธ์ระหว่าง เศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของประเทศ เพื่อให้เกิดการพัฒนาและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของทุกภาคในสังคมโดยจำเป็นต้องสร้างความเป็นธรรมในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมให้กับทุกภาคในสังคม ทั้งภาคปัจเจกชนและครอบครัว ภาคประชาสังคม ภาคธุรกิจเอกชน และภาครัฐ ในการบริหารจัดการสังคมมีความโปร่งใสของกระบวนการตัดสินใจ รวมทั้งมีความรับผิดชอบต่อผลการตัดสินใจ

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเฉพาะบทบาทของวุฒิสภาในด้านกฎหมาย และบทบาทความรับผิดชอบต่อสังคม

แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

ความหมายของความคิดเห็น

Merriam-Webster's Collegiate Dictionary (1996: 518) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับความคิดเห็นไว้หลายความหมาย ได้แก่

1. ความเชื่อ ทศนะ การพิจารณา หรือการวินิจฉัย หรือการประเมินผลอย่างมีรูปแบบในใจ เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ
2. ความเชื่อที่มีน้ำหนักมากกว่าความรู้สึกในใจและมีน้ำหนักน้อยกว่าความรู้สึกที่แท้จริง หรือมุมมองที่เกิดขึ้นทั่ว ๆ ไป

3. การแสดงออกถึงการพิจารณาหรือคำแนะนำอย่างมีรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ หรือการ
แสดงออก เช่น การตัดสินใจ การพิจารณาคดี หรือการวินิจฉัยอย่างมีรูปแบบด้วยเหตุผลตามกฎหมาย
หรือหลักเกณฑ์ที่ขึ้นอยู่กับความคิดเห็นที่มีกฎหมายรองรับ

วิทยากร (2543: 173) ได้อธิบายคำว่า opinion ไว้ดังนี้ ประการแรกคือ ทศนะ ความเห็น
ความเชื่อ opinion ทศนะของประชาชนทั่วไปต่อสิ่งต่าง ๆ ส่วนประการที่สอง คือ ความเห็นหรือ
คำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

โชติพงษ์ (2544: 10) ได้สรุปความหมายของความคิดเห็นว่า ความคิดเห็นหมายถึง ความรู้
ลึกของบุคคลที่แสดงออกมาให้ผู้อื่นได้รับรู้ รวมไปถึงการประเมินค่าที่เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
หรือประเด็นใดประเด็นหนึ่ง การลงความเห็นอาจจะเป็นในลักษณะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย
ก็ได้ เนื่องมาจากสถานการณ์สิ่งแวดล้อมการติดต่อกับภายนอก การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ และ
การพบปะสังสรรค์ประจำวัน

วรวิทย์ (2545: 89) กล่าวว่า ความคิดเห็นหมายถึง การแสดงถึงความเชื่อ ทศนะ การวินิจฉัย
การพิจารณาหรือการประเมินผลอย่างมีรูปแบบโดยได้รับอิทธิพลมาจากเจตคติ และข้อเท็จจริง
ความรู้ที่มีอยู่ของผู้แสดงความคิดเห็นต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์และสภาพแวดล้อม
ต่าง ๆ การแสดงความคิดเห็นอาจจะแสดงออกโดยการพูดหรือการเขียนก็ได้

จากการให้ความหมายของความคิดเห็น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง
การแสดงความรู้ลึกของบุคคลที่ตั้งอยู่ในจิตใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยการพูดหรือการเขียนที่มีพื้นฐาน
มาจากความรู้ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของบุคคลนั้น ๆ ที่ไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว
ซึ่งความคิดเห็นนั้น อาจจะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ได้ และสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา
สำหรับความคิดเห็นนี้เป็นการศึกษาความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมือง ตอบทบาทและความรับผิดชอบ
ของสมาชิกรัฐสภาไทย

ประเภทของความคิดเห็น

Remmer (1954 อ้างถึงใน สัตตยา, 2538: 9-10) แบ่งความคิดเห็นเป็น 2 ประเภท คือ

1. ความคิดเห็นเชิงบวกสุด เชิงลบสุด (Extreme opinion) เป็นความคิดเห็นที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ ซึ่งสามารถทราบทิศทางได้ ทิศบวกสุดได้เห็นความรักจนหลงทิศทางลบสุด ได้แก่ ความรังเกียจ ความคิดเห็นนี้รุนแรงเปลี่ยนแปลงยาก

2. ความคิดเห็นจากความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Contents) การมีความเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจที่มีต่อสิ่งนั้น เช่น ความรู้ความเข้าใจในทางที่ดี เช่น ชอบ ยอมรับ เห็นด้วย ความรู้ความเข้าใจในทางที่ไม่ดี เช่น ไม่ชอบ ไม่ยอมรับ ไม่เห็นด้วย เป็นต้น

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็น

Oskamp (1977: 119-133) ได้สรุปปัจจัยที่ทำให้เกิดความคิดเห็นดังนี้

1. ปัจจัยทางพันธุกรรมและร่างกาย เป็นปัจจัยแรกจากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านพันธุกรรมมีผลต่อความก้าวร้าวของบุคคล ซึ่งจะมีผลต่อการศึกษา เจตคติหรือความคิดเห็นของบุคคลนั้น ๆ ได้ ปัจจัยด้านร่างกาย เช่น อายุ ความเจ็บป่วย และผลกระทบจากการใช้ยาเสพติดจะมีผลต่อความคิดเห็นและเจตคติของบุคคล

2. ประสบการณ์โดยตรงของบุคคล คือ บุคคลได้รับความรู้สึกและความคิดต่าง ๆ จากประสบการณ์โดยตรง เป็นการกระทำหรือพบเห็นต่อสิ่งต่าง ๆ โดยตนเอง ทำให้เกิดเจตคติหรือความคิดเห็นจากประสบการณ์ที่ตนเองได้รับ เช่น เด็กทารกที่แม่ได้ป้อนน้ำนมให้น้ำให้ทาน เขาจะมีความรู้สึกชอบทำให้เขามีความรู้สึกต่อน้ำนมที่ได้ทานเป็นครั้งแรกเป็นประสบการณ์โดยตรงที่เขาได้รับ

3. อิทธิพลจากครอบครัว เป็นปัจจัยที่บุคคลเมื่อเป็นเด็กจะได้รับอิทธิพลจากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่และครอบครัว ทั้งนี้ เมื่อตอนเป็นเด็กเล็ก ๆ จะได้รับการอบรมสั่งสอนทั้งในด้านความคิด การตอบสนอง ความต้องการทางด้านร่างกาย การให้รางวัลและการลงโทษ ซึ่งเด็กจะได้รับจากครอบครัวและจากประสบการณ์ที่ตนเองได้รับมา

4. เจตคติและความคิดเห็นของกลุ่ม (เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อความคิดเห็นหรือเจตคติของแต่ละบุคคล เนื่องจากบุคคลจะต้องมีสังคมและอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ดังนั้น ความคิดเห็นและเจตคติต่าง ๆ จะได้รับการถ่ายทอดและมีแรงกดดันจากกลุ่มไม่ว่าจะเป็นเพื่อนในโรงเรียนกลุ่มอ้างอิงต่าง ๆ ซึ่งทำให้เกิดความคล้อยตามเป็นไปตามกลุ่มได้

5. สื่อมวลชน เป็นสื่อต่าง ๆ ที่บุคคลได้รับสื่อเหล่านี้ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ จะมีผลทำให้บุคคลมีความคิดเห็น มีความรู้สึกต่าง ๆ เป็นไปตามข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากสื่อ

กิตติ (2542: 12-15) ได้สรุปปัจจัยพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของบุคคลซึ่งทำให้นบุคคลแต่ละคนแสดงความคิดเห็นที่อาจเหมือนกันหรือแตกต่างกันออกไป ซึ่งปัจจัยดังกล่าวอาจสรุปได้ดังนี้ คือ

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่

1.1 ปัจจัยทางพันธุกรรมและร่างกาย คือ เพศ อวัยวะ ความครบถ้วนสมบูรณ์ของอวัยวะต่าง ๆ คุณภาพของสมอง

1.2 ระดับการศึกษา การศึกษามีอิทธิพลต่อการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นและการศึกษา ทำให้นบุคคลที่มีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ มากขึ้น และคนที่มีความรู้มากมักจะมีความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล

1.3 ความเชื่อ ค่านิยม และเจตคติของบุคคลต่อเรื่องต่าง ๆ ซึ่งอาจจะได้จากการเรียนรู้กลุ่มบุคคลในสังคม หรือจากการอบรมสั่งสอนของครอบครัว

1.4 ประสบการณ์ เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ทำให้มีความรู้ความเข้าใจในหน้าที่และความรับผิดชอบต่องาน ซึ่งจะส่งผลต่อความคิดเห็น

2. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่

2.1 สื่อมวลชน ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มีอิทธิพลอย่างมากต่อความคิดเห็นของบุคคล เป็นการได้รับข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ของแต่ละบุคคล

2.2 กลุ่มและสังคมที่เกี่ยวข้อง มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของบุคคล เพราะเมื่อบุคคลอยู่ในกลุ่มใดหรือสังคมใด ก็จะต้องยอมรับและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มหรือสังคมนั้น ซึ่งทำให้บุคคลนั้นมีความคิดเห็นไปตามกลุ่มหรือสังคมที่อยู่

2.3 ข้อเท็จจริงในเรื่องต่าง ๆ หรือสิ่งต่าง ๆ ที่บุคคลแต่ละคนได้รับ ทั้งนี้เพราะข้อเท็จจริงที่แต่ละบุคคลได้รับแตกต่างกัน ก็จะมีผลต่อการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกัน

จากการศึกษาข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปความได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของบุคคล มีด้วยกัน 2 ประการ ได้แก่ 1) ปัจจัยส่วนบุคคล คือ ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของบุคคลโดยตรง เช่น อายุ ประสบการณ์ ระดับการศึกษา พันธุกรรมและร่างกาย ฯลฯ 2) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม คือ ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของบุคคลโดยอ้อม เช่น การอบรมของครอบครัว กลุ่มสังคมที่เกี่ยวข้อง และสื่อมวลชน ฯลฯ

วิธีการวัดทัศนคติและความคิดเห็น

ในการวัดส่วนมากใช้วิธีการของ Likert Scale ซึ่ง พวงรัตน์ (2540: 107-108) ได้กล่าวถึงหลักหรือวิธีการวัดทัศนคติและความคิดเห็นไว้ดังนี้

หลักในการวัดทัศนคติและความคิดเห็นตามวิธีของไลเคิร์ตนั้น ได้กำหนดช่วงความรู้สึกของคนเป็น 5 ช่วงหรือ 5 ระดับ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วย เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด ข้อความที่บรรจุลงในมาตรวัด ในการกำหนดน้ำหนักคะแนนของการตอบแต่ละตัวเลือกนั้น จะกระทำหลังจากที่ได้รวบรวมข้อมูลมาแล้ว โดยได้กำหนดตามวิธี Arbitrary weighting method ซึ่งเป็นวิธีที่นิยมใช้มากที่สุด

การสร้างหลักในการวัดทัศนคติและความคิดเห็นตามวิธีของไลเคิร์ต มีขั้นตอนดังนี้

1. ตั้งจุดมุ่งหมายของการศึกษาว่าต้องการศึกษาทัศนคติและความคิดเห็นของใครที่มีต่อสิ่งใด
2. ให้ความหมายของทัศนคติและความคิดเห็นต่อสิ่งที่จะศึกษานั้นให้แจ่มชัด เพื่อให้ทราบว่าเป็น Psychological นั้น ประกอบด้วยคุณลักษณะใดบ้าง
3. สร้างข้อความให้ครอบคลุมคุณลักษณะที่สำคัญ ๆ ของสิ่งที่จะศึกษาให้ครบถ้วนทุกแง่มุม และมีข้อความที่เป็นไปในทางบวกและข้อความที่เป็นไปในทางลบมากพอต่อการที่จะนำไปวิเคราะห์แล้วเหลือจำนวนข้อความที่ต้องการ
4. ตรวจสอบข้อความที่สร้างขึ้น ซึ่งทำได้โดยผู้สร้างข้อความเองและนำไปให้ผู้มีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ ไปตรวจสอบและพิจารณาในเรื่องของความครบถ้วนของคุณลักษณะของสิ่งที่จะศึกษา และความเหมาะสมของภาษาใช้ ตลอดจนการตอบรับกับข้อความที่สร้างไว้ว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่เพียงใด เช่น พิจารณาว่าควรจะให้ตอบว่า เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วย เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย เห็นด้วยน้อยที่สุด
5. ทำการทดลองขั้นต้นก่อนที่จะนำไปใช้จริง โดยการนำข้อความที่ได้ตรวจสอบแล้วนั้นไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวนหนึ่ง เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของข้อความและความถูกต้องของภาษาที่ใช้อีกครั้งหนึ่ง และเพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านอื่น ๆ ได้แก่ ความเที่ยงตรง และค่าความเชื่อมั่นของมาตราวัดทัศนคติและความคิดเห็นทั้งหมดด้วย
6. กำหนดการให้คะแนนในการตอบของแต่ละตัวเลือก โดยทั่วไปที่นิยมใช้คือกำหนดคะแนนเป็น 5 4 3 2 1 สำหรับข้อความทางบวกและ 1 2 3 4 5 สำหรับข้อความทางลบซึ่งเป็นวิธีที่สะดวกมากในทางปฏิบัติ

จากการศึกษาข้างต้นผู้วิจัยสรุปได้ว่า ในการใช้เครื่องมือวัดทัศนคติและความคิดเห็นนั้น โดยสร้างแบบสอบถามตามมาตรวัดของ Likert

แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ

ความหมายของความรู้ความเข้าใจ

จากการศึกษาความหมายของความรู้ความเข้าใจในทัศนะของนักวิชาการหลาย ๆ ท่าน ผู้วิจัยสามารถรวบรวมมานำเสนอได้ ดังนี้

สมรัก (2542: 71) ได้ให้ความหมายว่า ความรู้ คือ บรรดาข้อเท็จจริงหรือรายละเอียดของเรื่องราว การกระทำ อันเป็นประสบการณ์ของบุคคลซึ่งสะสมและถ่ายทอดสืบต่อกันไป ความจำ คือ ความสามารถของบุคคลในการเก็บรักษาไว้ซึ่งความรู้หรือประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เคยพบเห็นมา

Bloom (1971 อ้างถึงใน สมรัก, 2542: 72) ได้ศึกษาและจำแนกพฤติกรรมด้านความรู้ด้านสติปัญญา (Cognitive Domain) ออกเป็น 6 ลำดับ เป็นลำดับขั้นจากง่ายไปหายาก ดังนี้

1. ความรู้ หมายถึง พฤติกรรมที่เกี่ยวกับความรู้ ความจำ และการระลึกได้
2. ความเข้าใจ เมื่อได้รับความรู้มาก่อนแล้ว ผู้เรียนจะเกิดความเข้าใจ ซึ่งความเข้าใจจะออกมาในรูปของ การแปลความหมาย การตีความ และการคาดคะเน
3. การรู้จักนำวิธีการ ทฤษฎี หลักการ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ นำไปใช้เพื่อแก้ปัญหา โดยการประยุกต์ใช้ให้เหมาะกับสถานการณ์ใหม่ หรือสถานการณ์จริง ๆ
4. การวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการพิจารณา จำแนกข้อมูลหรือเรื่องราวที่สมบูรณ์ ออกเป็นส่วนย่อย ๆ ได้ และมองเห็นความสัมพันธ์ของส่วนประกอบต่าง ๆ เหล่านั้น รวมทั้งมองหลักการที่ส่วนประกอบย่อยนั้นจะมารวมกันและเกิดปัญหา หรือสภาพการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง
5. การสังเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการรวบรวมข้อมูลที่เป็นส่วนย่อยต่าง ๆ เข้ามารวมกันเป็นส่วนรวมที่มีโครงสร้างใหม่ ซึ่งมีความชัดเจนและมีคุณภาพ

6. การประเมินค่า หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับคุณค่าของความคิด วิธีการ แนวทาง และมาราฐานต่าง ๆ ถูกนำมาใช้เพื่อตัดสินประเมินค่าเป็นความสามารถในการวินิจฉัย โดยมีกฎเกณฑ์และมาตรฐานการวิจัยเป็นเครื่องประกอบในการวิจัย

นอกจากนี้ ความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถในการแปลความ ตีความและขยายความจากสื่อความหมายต่าง ๆ ข้อมูล และสิ่งต่าง ๆ ที่ได้พบเห็น รับรู้ ซึ่งก็คือพฤติกรรมด้านความเข้าใจ เป็นพฤติกรรมที่สามารถดัดแปลงแก้ไขสิ่งยากมาเป็นสิ่งง่าย สิ่งซับซ้อนเป็นสิ่งธรรมดา ความเข้าใจจึงแตกต่างจากความจำ แต่จะมีความเข้าใจต้องมีพื้นฐานจากการเรียนรู้ความรู้ และความจำก่อนเพื่อให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น Bloom อ้างถึงใน (จักรกริช, 2542: 8-9) ได้แยกความเข้าใจออกเป็น 3 ลักษณะดังนี้

1. การแปลความ เป็นความสามารถในการจัดใจความให้ถูกต้องกับสิ่งที่สื่อความหมายหรือความสามารถในการถ่ายทอดความหมายจากภาษาหนึ่งไปสู่อีกภาษาหนึ่งหรือจากสื่อสารรูปหนึ่งไปสู่อีกรูปหนึ่ง

2. การตีความ เป็นความสามารถในการอธิบาย หรือแปลความหมายหลาย ๆ อันมาเรียบเรียง โดยทำการจัดระเบียบ สรุปยอดเป็นเนื้อความใหม่ได้ โดยยึดเนื้อหาข้อความเดิมเป็นหลัก ไม่ต้องอาศัยหลักเกณฑ์อื่นใดมาใช้

3. การขยายความ เป็นความสามารถที่ขยายเนื้อหาข้อมูลที่รับรู้มาให้มากขึ้น หรือเป็นความสามารถในการทำนายหรือคาดคะเนเหตุการณ์ล่วงหน้าได้อย่างดี โดยอาศัยข้อมูลอ้างอิง หรือแนวโน้มที่เกินเลยจากข้อมูล

จากความหมายของความรู้ความเข้าใจ สรุปได้ว่า ความรู้ หมายถึง ความสามารถในการจดจำข้อเท็จจริง รายละเอียดต่าง ๆ ที่มนุษย์รับจากการศึกษา ค้นคว้า สังเกต ได้ยินได้เห็น และประสบการณ์ที่ได้สัมผัส และถ่ายทอดต่อ ๆ กันมาและเราสามารถรับทราบสิ่งเหล่านั้นได้ ส่วนเข้าใจเป็นความสามารถในการนำความรู้มาตีความ แปลความและสรุปความ

ที่มาของความรู้

โกวิท (2543: 45-46) ได้กล่าวถึงความรู้ในทางปรัชญาว่าสามารถแบ่งได้เป็น 5 ส่วนใหญ่ คือ

1. ความรู้ที่แท้จริงต้องมีเหตุมีผล ทุกคนมีเหตุมีผลและสามารถเข้าถึงความรู้ได้โดยตนเอง เหตุผลเท่านั้นที่จะใช้พิสูจน์ความรู้ได้ครบถ้วนสมบูรณ์
2. ความรู้ที่แท้จริงต้องเกิดมาจากประสบการณ์ของประสาทสัมผัสเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ความรู้ทุก ๆ แบบที่จิตได้รับย่อมมาจากภายนอกทั้งนั้น
3. ความรู้ที่แท้จริงต้องนำมาปฏิบัติได้ ความคิดที่เอาไปใช้ไม่ได้ไม่มีความหมาย
4. ความรู้ที่แท้จริงคือความรู้ที่เกิดขึ้นในใจของมนุษย์เองโดยทันทีทันใด มีความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ชัดเจน ไม่ต้องอาศัยเหตุผลทางตรรกะ
5. ความรู้ที่แท้จริงเกิดจากความสงสัย ไม่เชื่อ

ระดับความรู้

ความรู้มีหลายระดับตั้งแต่สามารถระลึกได้จนถึงสามารถนำความรู้ไปเป็นข้อมูลเพื่อประเมินผล และให้ข้อตัดสินใจต่อสิ่งต่าง ๆ แบ่งได้เป็น 6 ระดับ คือ (Bloom, 1975: 65)

1. ระดับที่ระลึกได้ หมายถึง การเรียนรู้ในลักษณะที่จำเรื่องเฉพาะวิธีปฏิบัติ กระบวนการ และแบบแผนได้ ความสำเร็จในระดับนี้ คือ ความสามารถในการนำข้อมูลจากความจำออกมาได้
2. ระดับที่รวบรวมสาระสำคัญได้ หมายถึง บุคคลสามารถทำบางสิ่งบางอย่างได้มากกว่าการจำเนื้อหาที่ได้รับ สามารถที่จะเขียนข้อความเหล่านั้นด้วยถ้อยคำของตนเองได้ สามารถแสดงให้เห็นด้วยภาพ ให้ความหมาย แปลความ และเปรียบเทียบความคิดเห็นอื่น ๆ หรือคาดคะเนผลที่จะเกิดขึ้นต่อไปได้

3. ระดับการนำไปใช้ เป็นระดับที่ผู้เรียนสามารถนำเอาข้อเท็จจริงตลอดจนความคิดที่เป็นนามธรรมไปปฏิบัติจริงอย่างเป็นรูปธรรม

4. ระดับการวิเคราะห์ เป็นระดับที่สามารถใช้ความคิดในรูปของการนำแนวความคิดมาแยกเป็นส่วน ประเภท หรือนำเอาข้อมูลต่าง ๆ มาประกอบกันเพื่อการปฏิบัติของตนเอง

5. ระดับของการสังเคราะห์ คือ การนำเอาข้อมูล แนวความคิด มาประกอบกันแล้วนำไปสู่การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ต่างจากเดิม

6. ระดับของการประเมินผล คือ ความสามารถใช้ความรู้เพื่อจัดตั้ง การรวบรวมข้อมูล การวัดข้อมูลตามมาตรฐาน เพื่อใช้ข้อตัดสินถึงระดับของประสิทธิผลของกิจกรรมแต่ละอย่าง

ประเภทของความรู้

ปพาณี (2523: 3) ได้จำแนกความรู้ในเชิงสังคมศาสตร์ออกเป็น 4 ด้าน คือ

1. ทางด้านไสยศาสตร์ ซึ่งมีความลึกลับไม่สามารถอธิบายได้แจ่มชัด มนุษย์ใช้เพียงการคาดคะเนหรือการเดาสุ่ม ความรู้ประเภทนี้มักเกี่ยวข้องกับการเชื่อโชคลางหรือผีสิง

2. ความรู้จากประสบการณ์หรือสามัญสำนึกนั้นถือได้ว่า เป็นความรู้ที่ทุกคนเคยผ่านและรับรู้ความรู้สึก ความเข้าใจในความรู้สึกนั้น ความรู้ดังกล่าวนี้บุคคลได้เริ่มมีขึ้นตั้งแต่เกิดจนตาย เช่น ความรู้เกี่ยวกับอาการร้อนหนาว ความกลัว ความเศร้า ความสนุกสนาน เป็นต้น

3. ความรู้แบบปรัชญา เป็นความรู้ที่มีความลึกซึ้งและสลับซับซ้อนโดยการอาศัยการพินิจพิจารณา หรือใช้ข้อความนึกคิดอย่างมีเหตุผล มีลักษณะเป็นนามธรรม

4. ความรู้แบบวิทยาศาสตร์ เป็นความรู้ที่บุคคลได้รับการสั่งสอนและเรียนรู้ทั้งทางด้านเนื้อหาและวิธีการศึกษา

การวัดความรู้

ไพศาล (2526: 69-104) กล่าวว่า ในการวัดความรู้เป็นการวัดความสามารถในการระลึกเรื่องราวข้อเท็จจริงหรือประสบการณ์ต่าง ๆ หรือเป็นการวัดการระลึกประสบการณ์เดิมที่บุคคลได้รับคำสอน การบอกกล่าว การฝึกฝน รวมทั้งจากตำราจากสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ด้วยคำถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ

1. การวัดความรู้ในเนื้อเรื่อง เป็นการถามรายละเอียดของเนื้อหา ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ของเรื่องราวทั้งหลายประกอบด้วยคำถามประเภทต่าง ๆ เช่น ศัพท์ นิยาม กฎ และความจริงหรือรายละเอียดของเนื้อหาต่าง ๆ

2. การวัดความรู้ในวิธีดำเนินการ เป็นการถามวิธีปฏิบัติต่าง ๆ แบบแผนประเพณีขั้นตอนของการปฏิบัติทั้งหลาย เช่น การระเบียบแบบแผน ลำดับขั้น และแนวโน้ม การจัดประเภท และหลักเกณฑ์ต่าง ๆ

3. การวัดความรู้รวบยอด เป็นการถามความสามารถในการจดจำข้อสรุป หรือหลักการของเรื่องที่เกิดจากการผสมผสานหาลักษณะร่วม เพื่อรวบรวมและย่อลงมาเป็นหลักหรือหัวใจของเนื้อหานั้น

จำนง (2531: 24-29) กล่าวว่า แบบทดสอบที่ดีต้องมีความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นสูง สามารถที่จะจำแนกบุคคลที่ไม่มีความรู้ (คนเก่ง-ไม่เก่ง) ออกจากกันได้ ไม่ว่าแบบทดสอบนั้นจะเป็นแบบอัตนัยหรือปรนัย

โกวิท (2543: 20) ได้กล่าวถึง การวัดระดับความรู้สามารถวัดได้และแบ่งการวัดออกเป็น 6 ระดับ ดังนี้

1. วัดความจำ ถือว่าเป็นการวัดในระดับพื้นฐานที่มีความสำคัญ หากความจำไม่ดีจะทำให้การพัฒนาด้านต่าง ๆ เป็นไปได้ยาก

2. วัดความเข้าใจ เป็นการวัดในระดับที่ 2 คือ ความกระจำในสิ่งที่จำได้แล้ว เช่น ทราบว่าการคูณ คือ การบวกทางลัดนั่นเอง หรือการทราบและเข้าใจคำนิยาม คำศัพท์ต่าง ๆ

3. วัดการนำไปประยุกต์ใช้ เป็นการวัดในระดับที่ 3 คือ การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่แตกต่างออกไป การพลิกแพลงนำความรู้ไปแก้ปัญหา

4. การวัดความสามารถในการวิเคราะห์ คือ การทดสอบความสามารถในการแยกแยะสิ่งต่าง ๆ เช่น การแยกแยะว่ารถยนต์คันหนึ่งประกอบด้วยอะไรบ้าง แต่ละองค์ประกอบนั้นทำหน้าที่อะไร เป็นต้น

5. การวัดความสามารถทางการสังเคราะห์ คือ การทดสอบความสามารถในการใช้จินตนาการ ประดิษฐ์ต่อเรื่องราวต่าง ๆ การสังเคราะห์นี้ยากยิ่งกว่าการวิเคราะห์

6. การวัดความสามารถทางการประเมินผล คือ การประเมินคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ว่าเป็นเช่นใด การประเมินนี้ต้องใช้ความสามารถในการจำ ความเข้าใจ การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์ และการสังเคราะห์มารวมกันจึงจะสามารถประเมินสิ่งต่าง ๆ ได้ การวัดความสามารถทางการประเมินนี้ถือว่าการทดสอบระดับสูงสุด

ดังนั้นการวัดความรู้ความเข้าใจของบุคคล จึงต้องวัดทั้ง 3 เรื่อง คือ ความรู้ในเนื้อหา ความรู้ถึงวิธีการ และผลสรุปของหลักการในเรื่องนั้น ๆ ซึ่งความรู้ความเข้าใจนี้เป็นผลให้บุคคลมีความเชื่อและความคิดเห็นในเรื่องหนึ่งเรื่องใดที่แตกต่างกันออกไป

เครื่องมือที่ใช้วัดความรู้

ไพศาล (2526: 35-36) กล่าวว่า เครื่องมือที่ใช้วัดความรู้มีหลายชนิด แต่ละชนิดก็มีความเหมาะสมกับการวัดความรู้จากคุณลักษณะซึ่งแตกต่างกันออกไป ในที่นี้จะกล่าวถึงเครื่องมือที่ใช้วัดความรู้ที่นิยมกันมาก คือ การทดสอบ ซึ่งถือเป็นสิ่งเร้าเพื่อนำไปให้ผู้ถูกสอบ ให้แสดงอาการตอบสนองออกมาด้วยพฤติกรรมบางอย่าง เช่น การพูด การเขียน ทำทาง ฯลฯ โดยรูปแบบของข้อสอบหรือแบบทดสอบมี 3 ลักษณะ ดังนี้

1. ข้อสอบปากเปล่า เป็นการสอบโดยใช้การโต้ตอบด้วยวาจาหรือคำพูดระหว่างผู้นำการสอบกับผู้ถูกสอบโดยตรง หรือบางครั้งเรียกว่า การสัมภาษณ์

2. ข้อสอบข้อเขียน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ

2.1 แบบความเรียง เป็นแบบที่ต้องการให้ผู้ตอบอธิบายเรื่อง บรรยายเรื่องราว ประพันธ์ หรือวิจารณ์เรื่องราวเกี่ยวกับความรู้ นั้น

2.2 แบบจำกัดความ เป็นข้อสอบที่ผู้ตอบพิจารณาเปรียบเทียบตัดสินข้อความ หรือ รายละเอียดต่าง ๆ มี 4 แบบ คือ แบบถูกผิด แบบเติมคำ แบบจับคู่ แบบให้เลือกตอบ

3. ข้อสอบภาคปฏิบัติ เป็นข้อสอบที่ไม่ต้องการให้ผู้ถูกสอบตอบสนองออกมาด้วยคำพูด หรือการเขียนเครื่องหมายใด ๆ แต่มุ่งให้แสดงพฤติกรรมด้วยการกระทำจริง ๆ

จากความหมายของความรู้และความเข้าใจดังกล่าว สรุปได้ว่า ความรู้คือ ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้รับจากการศึกษา ค้นคว้า หรือสังเกต แล้วรวบรวมเป็นความจำ เก็บสะสมไว้ แสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่ระลึกได้หรือสิ่งที่จำออกมาให้ปรากฏสังเกตได้ และวัดได้ โดยอาศัยความสามารถและทักษะทางสติปัญญา ส่วนความเข้าใจ หมายถึง เมื่อได้รับความรู้แล้ว ผู้ได้รับความรู้จะเกิดความเข้าใจ เมื่อเกิดความเข้าใจแล้วจะแสดงพฤติกรรมออกมาในรูปของการแปรความ การตีความ และการคาดคะเน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา หมายถึง การใช้ความจำและการระลึกได้ที่มีต่อความคิด และประสบการณ์ต่าง ๆ และพฤติกรรมที่แสดงออกในการสื่อความหมายและความสามารถในการแปร และการตีความหมายและการขยายความ อธิบาย เปรียบเทียบในเรื่องบทบาทหน้าที่ของวุฒิสภาได้อย่างมีเหตุผล

แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

วิวัฒนาการทางเทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งนำโลกเข้าสู่ยุคของข้อมูล ข่าวสารจำนวนมาก ที่ส่งต่อถึงกันทุกมุมโลกได้อย่างง่ายดาย ได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงวิถีทางและรูปแบบของการเรียนรู้และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ

จากความเชื่อตามแนวคิดของนักจิตวิทยาการเรียนรู้เกี่ยวกับการเกิดความรู้และความจำในสมองของมนุษย์ว่าขึ้นอยู่กับกระบวนการนำความรู้และประสบการณ์เดิมมาสัมพันธ์กับความรู้ใหม่ที่ได้รับ ทำให้เชื่อกันว่ายังมีโอกาสสร้างความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าวมากเท่าใด การจดจำข้อมูลใหม่ ๆ จะยิ่งง่ายดายและมีจำนวนมากขึ้นเท่านั้น

อุทัยรัตน์ (2543: 23) ได้สรุป การรับรู้เพื่อเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ นั้น ประกอบด้วย

1. สมองสามารถรับรู้และเรียนรู้จากสิ่งที่มองเห็น เช่น ภาพได้ดีกว่าตัวหนังสือ
2. สมองสามารถเก็บความจำที่เป็นภาพได้นานกว่าความจำที่เป็นตัวหนังสือ
3. การได้มีส่วนร่วมในการค้นคว้าเพื่อเรียนรู้ข้อมูลอย่างกระตือรือร้นจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความจำระยะยาวได้มากกว่าความจำระยะสั้น

ความหมายของการรับรู้

เทพนม และสวิง (2540: 6) ได้กล่าวถึง การรับรู้ หมายถึง กระบวนการในการเลือกรับการจัดระเบียบ และการแปลความหมายของสิ่งเร้าที่บุคคลพบเห็นหรือมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องด้วยในสิ่งแวดล้อมหนึ่ง ๆ

รัจรี (2540: 1 และ 3) กล่าวว่า การรับรู้ หมายถึง ขบวนการประมวลและตีความข้อมูลต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัวเราที่ได้จากความรู้สึกรู้สึก ส่วนความรู้สึกรู้สึกเกิดจากการกระตุ้นอวัยวะรับความรู้สึก ซึ่งมีอยู่ 5 ชนิด คือ ตา หู จมูก ลิ้น และผิวหนัง การรู้สึกจึงมีลักษณะง่ายตรงไปตรงมา ไม่ตกอยู่ในอิทธิพลของการเรียนรู้ ประสบการณ์ แรงจูงใจ อารมณ์ ฯลฯ ส่วนการรับรู้จะเป็นขบวนการต่อไป คือ ตีความจากสิ่งที่ได้รับจากการรู้สึกออกมาให้มีความหมายว่า สิ่งที่เราเห็นอยู่คืออะไร เสียงที่ได้ยินคือเสียงอะไร การรับรู้จึงมีเรื่องของจิตวิทยา คือ การเรียนรู้ ประสบการณ์ แรงจูงใจ อารมณ์เข้ามามีบทบาทร่วมอยู่ด้วย

รัตนา (2541: 38) ได้กล่าวถึงความหมายของการรับรู้ หมายถึง กระบวนการที่คนเราจะเข้าใจสิ่งเร้าใดสิ่งเร้าหนึ่งที่ปรากฏกับประสาทสัมผัสส่วนใดส่วนหนึ่งของเรา การรับรู้เป็นสิ่งที่กำหนดความต้องการ แรงจูงใจ และทัศนคติของผู้บริโภค เป็นกระบวนการซึ่งสมองแปลความหรือตีความหมายของการสัมผัสที่ตนได้รับออกมาเป็นความรู้ความเข้าใจของตนเองเกี่ยวกับสิ่งเร้านั้น ซึ่งในการตีความหมายหรือแปลความ คนจะต้องใช้ความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิม หรือความชัดเจนที่เคยมีมาก่อนหน้านี้เป็นเครื่องช่วย

สุขา (2544: 132 และ 135) อธิบายความหมายของการรับรู้ คือ การตีความหมายจากการสัมผัสในการรับรู้ นั้น เราไม่เพียงแต่มองเห็น ได้ยิน หรือได้กลิ่นเท่านั้น แต่เราต้องรับรู้ได้ว่าวัตถุหรือสิ่งที่เรารับรู้นั้นคืออะไร มีรูปร่างอย่างไร อยู่ทิศใด ไกลกว่าเรามากน้อยแค่ไหน ในแง่ของพฤติกรรม การรับรู้เป็นกระบวนการที่เกิดแทรกอยู่ระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองต่อสิ่งเร้า

สรุป ความหมายของการรับรู้ หมายถึง การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม ประกอบด้วย 2 กระบวนการ คือ

1. การรับรู้ เป็นกระบวนการทางสรีระของมนุษย์ เกี่ยวข้องกับสิ่งเร้าภายนอกร่างกาย ซึ่งมีใยประสาทรับความรู้สึกเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งเร้าที่ผ่านเข้ามาทางประสาทสัมผัสทั้งห้า และส่งไปยังสมองเพื่อตีความ

2. การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เป็นกระบวนการทางความคิดที่สลับซับซ้อน ซึ่งสามารถทำให้นุคคลเห็นภาพที่ปรากฏต่อตนนั้น บางครั้งตรงกับความเป็นจริง และบางครั้งอาจแตกต่างไปจากความเป็นจริง จะช่วยให้เข้าใจในพฤติกรรมที่เกิดขึ้นและสามารถหาทางตัดสินใจในการแก้ปัญหาได้ตรงจุด

กระบวนการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

สิริอร (2544: 73-85) ได้อธิบายถึงกระบวนการการรับรู้มี 3 ขั้นตอน คือ

1. การเลือกรับรู้ข้อมูลข่าวสาร สิ่งเร้ารอบกายมนุษย์ที่กระทบต่อประสาทสัมผัสทั้งห้าเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา แต่มนุษย์มีขอบเขตจำกัดในการรับรู้สิ่งเร้าที่จะรับข้อมูลผ่านเข้าสู่สมอง คือ สิ่งที่มีมนุษย์ตั้งใจที่จะมองหรือที่จะฟังเท่านั้น สิ่งเร้าที่เลือกมักจะเป็นสิ่งเร้าที่มีความหมาย และมีประโยชน์ต่อตัวมนุษย์และเลือกเฉพาะสิ่งเร้าที่สอดคล้องกับความต้องการ ค่านิยม และเจตนาคิดเพื่อนำส่งไปยังสมองในการตีความ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับปัจจัย 2 อย่างคือ ปัจจัยภายนอกของผู้รับรู้ข่าวสาร ได้แก่ วัตถุ สิ่งมีชีวิตและบุคคลที่อยู่รอบตัวผู้รอบตัวผู้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร ปัจจัยภายในของผู้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร ได้แก่ ประสบการณ์ในอดีตและการเรียนรู้ ความคุ้นเคยกับสิ่งเร้าแรงจูงใจหรือความต้องการ เป็นต้น

2. การจัดระเบียบและประเภทของสิ่งเร้า มนุษย์เรามักจะคัดเลือกและจัดประเภทของสิ่งเร้าตามลักษณะของรูปร่าง สี ขนาด ของภาพและพื้น ตลอดจนการจัดกลุ่ม เพื่อเลือกการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ต่างกัน ตีความข้อมูลข่าวสารก็ต่างกัน ดังนั้น มนุษย์ย่อมมีความต่างกันในเรื่องของการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมที่แตกต่างกันด้วยนั้น ทำให้สามารถตัดสินใจได้ว่าใครเป็นผู้รับรู้ข้อมูลข่าวสารได้ถูกต้องมากกว่ากัน

3. การตีความ มนุษย์สามารถตีความ 2 ลักษณะ คือ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารตามภาวะวิสัย เป็นการตีความได้ตรงกับสภาพความเป็นจริง และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารตามอัตวิสัย เป็นการตีความสิ่งเร้าตามประสาทสัมผัสทั้งห้า

พฤติกรรมกรรับรู้ข่าวสาร

สมรัก (2542: 68) ได้สรุปว่า ผู้รับข่าวสารจะมีพฤติกรรมกรเลือกหรือการรับสื่อที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ อาทิ ความต้องการ สภาพแวดล้อม เหตุผลความจำเป็นในการรับสื่อ และบทบาทของสื่อที่เหมาะสมจะแตกต่างจากกลุ่มเป้าหมาย แบ่งได้เป็น

1. สื่อมวลชน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ นิตยสาร เป็นต้น

2. สื่อระหว่างบุคคล ได้แก่ ช่องทางสื่อสารระหว่างบุคคลกับบุคคล เพื่อถ่ายทอดข่าวสารระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร จัดเป็นสื่อที่สำคัญยิ่งในขั้นการจูงใจและตัดสินใจในกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับข่าวสารที่ได้รับ โดยที่กระบวนการและองค์ประกอบในการเผยแพร่ข่าวสารนั้นสามารถแสดงเป็นแบบจำลองการสื่อสาร แบบ S-M-C-R-E ดังนี้

แหล่งข่าวสาร (Source) -----> ข่าวสาร (Messages) -----> ช่องทางการสื่อสาร (Channels) -----> ผู้รับสาร (Receiver) -----> ผลกระทบ (Effect)

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร หมายถึง กระบวนการที่สมองตีความหรือแปลความหมายของสิ่งเร้าที่มากระทบกับประสาททั้งห้า แสดงออกในรูปของพฤติกรรมที่มีความหมาย โดยอาศัยประสบการณ์เดิม ช่วยในการตัดสินใจ โดยการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา ได้ตีความหรือแปลความหมายโดยใช้ความรู้และประสบการณ์เดิมมาสัมพันธ์กับความรู้ใหม่ที่ได้รับมาช่วยตัดสินใจในการแสดงความคิดเห็น

และมีพฤติกรรมแสดงออกจากการรับรู้และสัมผัสข้อมูลข่าวสารแตกต่างกันออกไป สำหรับประเภทข่าวสารและแหล่งข้อมูลข่าวสารของการรับรู้ ได้แก่ สื่อมวลชน วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ สื่อบุคคล ประชาชน เพื่อร่วมงาน นักการเมือง ศ.ส. และ ศ.ว. สื่อเฉพาะกิจ วารสารทางวิชาการ แผ่นพับ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ การฝึกอบรมสัมมนา วารสารทางวิชาการ และหนังสือต่าง ๆ

แนวคิดเกี่ยวกับความคาดหวัง

ความหมายของความคาดหวัง

พจนานุกรมของ Oxford University (2001: 281) ได้ให้ความหมายของการคาดหวังว่าเป็นสถานะทางจิต ซึ่งจะเป็นความรู้สึกลึกซึ้ง หรือเป็นความคิดเห็นอย่างมีวิจารณญาณของบุคคลที่คาดคะเนหรือคาดการณ์ล่วงหน้าต่อบางสิ่งบางอย่างว่า ควรจะมี ควรจะเป็น หรือควรจะเกิดขึ้นจากแนวความคิดดังกล่าวข้างต้น พอจะสรุปความหมายของความคาดหวังได้ว่า ความคาดหวังเป็นสถานะทางจิตอย่างหนึ่งของบุคคล ซึ่งเป็นความรู้สึกลึกซึ้ง หรือความคิดเห็นด้วยวิจารณญาณเกี่ยวกับการคาดคะเน หรือคาดการณ์ล่วงหน้าถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่าควรจะมี ควรจะเป็นหรือควรจะเป็นตามความจำเป็นเหมาะสมต่อสถานการณ์ หรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง

De Cecco (1968: 166-167) กล่าวว่า การที่บุคคลกำหนดความคาดหวังไว้อย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่ผ่านมา กล่าวคือ ถ้าบุคคลเคยประสบความสำเร็จในการทำงานนั้นมาก่อนก็จะทำให้การกำหนดความคาดหวังในการทำงานในคราวต่อไปสูงขึ้น และใกล้เคียงกับความสามารถมากขึ้น แต่ในทางตรงกันข้ามจะมีการกำหนดระดับความคาดหวังต่ำลงมาเพื่อป้องกันมิให้เกิดความรู้สึกล้มเหลวจากการวางระดับความคาดหวังไว้สูงกว่าความสามารถจริง

Sill (1968: 230) ได้ให้ความหมายความคาดหวังว่า ความคาดหวังในบทบาทเป็นการกระทำหรือคุณสมบัติต่าง ๆ ซึ่งผู้อยู่ในตำแหน่งต่าง ๆ ควรจะมีผู้ได้ตำแหน่งไม่เพียงแต่แสดงพฤติกรรมตามบทบาทซึ่งสอดคล้องกับความคาดหวังของคนอื่น ๆ ในสังคมทั่วไป ยังต้องแสดงบทบาทซึ่งทำให้การครอบครองตำแหน่งของตนเองตลอดเวลา การที่จะแสดงบทบาทให้ประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทที่คาดหวังกับความต้องการของบุคคลนั้น

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ความคาดหวัง หมายถึง ความรู้สึก ความเชื่อ ความคาดหมาย เกี่ยวกับความปรารถนาที่ต้องการในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยสิ่งนั้นอาจจะเป็นรูปธรรม หรือนามธรรมก็ได้

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคาดหวัง

สันติชัย (2534: 51) กล่าวถึง ทฤษฎีความคาดหวังว่า เป็นทฤษฎีที่ช่วยในการตัดสินใจของบุคคลแต่ละคนว่าจะเลือกกระทำหรือไม่กระทำในสิ่งที่คาดหวังไว้ โดยมีข้อพิจารณาเกี่ยวเนื่องกับความคาดหวัง 2 ประการ คือ

1. พิจารณาว่าเป้าหมายที่จะไปสู่สิ่งที่มีคุณค่ามากน้อยเพียงใด (Valence)
2. พิจารณาว่าสิ่งที่กระทำสามารถคาดหวังให้ไปถึงจุดหมายได้เพียงใด (Expectancy)

Expectancy Theory หรือ VIE Theory ของ Vroom กล่าวถึงทฤษฎีเกี่ยวกับความคาดหวังว่า มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ

1. Valence หมายถึง ความพึงพอใจของบุคคลที่มีต่อผลลัพธ์ของการกระทำที่เกิดจากการทำงาน ระดับความพึงพอใจที่บุคคลคาดหวังจะมาจากการให้คุณค่าต่อการทำงาน ถ้าเป็นงานที่มีคุณค่าสูงก็จะมี ความพึงพอใจสูงมากขึ้นไปด้วย
2. Instrumentality หมายถึง เครื่องมือ วิธีการในการเชื่อมโยงผลลัพธ์อย่างหนึ่งไปสู่ผลลัพธ์อีกอย่างหนึ่ง หรือกล่าวได้ว่า เป็นวิธีการที่บุคคลเชื่อว่าจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่น่าพอใจ (Valence) ที่จะนำไปสู่เป้าหมาย (Goal) ที่ตั้งไว้
3. Expectancy เป็นความคาดหวังภายในตัวบุคคลนั้น ๆ บุคคลที่มีความต้องการและมีความคาดหวังในหลายสิ่งหลายอย่าง ดังนั้น ต้องพยายามกระทำด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งเพื่อตอบสนองความต้องการ หรือสิ่งที่คาดหวังไว้ ซึ่งเมื่อได้รับการตอบสนองแล้วตามความคาดหวังบุคคลจะได้รับความพึงพอใจ ขณะเดียวกันก็จะคาดหวังในสิ่งที่สูงขึ้นไปอีกเรื่อย ๆ

จากทฤษฎีความคาดหวังของ Vroom ซึ่งได้ศึกษาถึงจิตวิทยาของบุคคลในองค์การ และพบว่าคนที่บุคคลที่จะกระทำสิ่งใดก็ตาม จะขึ้นอยู่กับตัวแปร 4 ตัว ได้แก่

1. ผลตอบแทนที่เขาจะได้รับนั้นเหมาะสมกับบทบาทที่เขาครอบครองอยู่เพียงใด
2. ความพอใจหรือไม่พอใจผลตอบแทนที่เขาจะได้รับ
3. เมื่อเปรียบเทียบกับผู้อื่นแล้ว เขาเชื่อว่าเขาจะต้องเป็นผู้ได้รับผลอันเนื่องมาจากผลตอบแทนอันนั้น
4. เขามีโอกาสจะได้รับผลตอบแทนตามความคาดหวัง หรือได้รับล่วงหน้า

ปัจจัยกำหนดความคาดหวัง

สุพัตรา (2545: 12) ปัจจัยที่กำหนดความคาดหวัง สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ขึ้นอยู่กับลักษณะความแตกต่างของแต่ละบุคคลและสภาพแวดล้อม
2. ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่ผ่านมาและผลตอบแทนหรือความพึงพอใจที่จะได้หรือโอกาสที่จะได้รับผลตอบแทนนั้น
3. ขึ้นอยู่กับการประเมินความเป็นไปได้ เพราะความคาดหวังเป็นความรู้สึกนึกคิดและการคาดการณ์ของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยสิ่งนั้น ๆ อาจเป็นรูปธรรม หรือนามธรรมก็ได้ จะเป็นการประเมินค่า โดยมีมาตรฐานของตนเองเป็นเครื่องวัดของแต่ละบุคคล ซึ่งการประเมินค่าของแต่ละคนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งชนิดเดียวกันก็อาจจะแตกต่างกันได้ โดยขึ้นอยู่กับภูมิหลังประสบการณ์เดิม ความสนใจ การให้คุณค่าแก่สิ่งนั้น ๆ ของแต่ละบุคคล

สรุป ความคาดหวังหมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีความคาดหวังและมีความเชื่อมั่นต่อระดับของผลงานสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่บุคคลกำหนด โดยความคาดหวังของแต่ละบุคคลอาจแตกต่างกันตามภูมิหลัง ประสบการณ์ ความสนใจ การให้คุณค่าแก่สิ่งนั้น ๆ ในการศึกษาเป็นการวัดความคาดหวังในเรื่องของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

แนวคิดเกี่ยวกับการยอมรับ

ความหมายของการยอมรับ

ความหมายของการยอมรับ (Acceptance) ที่ระบุไว้ในพจนานุกรม (Hornby, 1996: 7) หมายถึง

1. การกระทำหรือการรับ (ของขวัญ คำเชิญ ข้อเสนอ)
2. การได้รับหรือกระบวนการยอมรับหรือได้รับการยอมรับเข้ากลุ่ม
3. การยอมรับหรือการเห็นด้วยและเชื่อในบางสิ่งบางอย่าง
4. ความเต็มใจที่จะอดกลั้นต่อบางสิ่งบางอย่างที่ไม่น่ายินดี
5. การยอมรับ ยินดีที่จะรับบางสิ่งบางอย่าง ตกตามข้อเสนอ
6. การยอมรับ ทำตามหน้าที่ความรับผิดชอบ ยินยอมปฏิบัติตาม
7. การยอมอดกลั้น ต่อบางสิ่งบางอย่างที่ไม่น่าพึงพอใจโดยพยายามไม่เปลี่ยนแปลงหรือหลีกเลี่ยง
8. การมองเห็นว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องแล้วเชื่อ ยอมรับในสิ่งนั้น
9. การยินดีต้อนรับบางสิ่งบางอย่างหรือบางคน

จากความหมายของการยอมรับ จะเห็นว่า การยอมรับมีส่วนเกี่ยวข้องกับทัศนคติ ความเชื่อ ความเต็มใจหรือยินดี การเห็นด้วย ความคิดเห็น ความรู้สึก การชักจูง ฯลฯ ซึ่งการที่ผู้สื่อสารการ เมืองจะยอมรับจะต้องได้เรียนรู้โดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ ที่สมาชิกวุฒิสภาได้กระทำตามบทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบ ที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ หรือข้อบังคับการประชุมของสมาชิกวุฒิสภา

การยอมรับเป็นกระบวนการทางจิตใจอย่างหนึ่ง Rogers และ Shoemaker (1971: 76-120) ได้เสนอไว้ว่ากระบวนการยอมรับประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 5 ขั้นตอน คือ (1) ขั้นการตระหนัก (2) ขั้นสนใจ (3) ขั้นประเมิน (4) ขั้นทดลอง และ (5) ขั้นยอมรับ ซึ่งบุคคลจะยอมรับได้ต้องผ่านขั้นตอนเหล่านี้ ปกติคนจะไม่ยอมรับความคิดโดยทันทีทันใดจากสิ่งที่เขาได้ยินมา และเวลาจากจุดเริ่มต้นรับรู้จนถึง การยอมรับในขั้นสุดท้ายอาจใช้เวลาไม่กี่วันหรือหลายปีก็ได้

McGuire (1968: 1130-1187) ได้อธิบายขั้นตอนการเกิดและเปลี่ยนแปลงทัศนคติดังนี้
 1) ขั้นความสนใจ 2) ความเข้าใจ และ 3) การยอมรับ ในขั้นการยอมรับนี้บุคคลได้เกิดทัศนคติใหม่
 ขึ้นแล้ว ทั้งนี้ ตัวแปรเหล่านี้จะส่งผลร่วมกัน ต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติทั้งทางบวกและทางลบ

ในด้านการสื่อสาร บุคคลที่จะวิจารณ์สารสื่อใดนั้น จะต้องมีความสนใจ (Attention) และ
 ความเข้าใจ ในเรื่องนั้นอย่างถ่องแท้ หากข้อดี ข้อเสีย ความสนใจและความเข้าใจจะทำให้บุคคลนั้น
 เกิดการยอมรับ ถ้าหาข้อเสียไม่พบจึงเห็นด้วยกับข้อความนั้น

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับ

ชัชวาล (2542: 49-50) ได้สรุปปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับตามแนวคิดของ Roger
 (1968) ไว้ดังนี้

1. ปัจจัยด้านลักษณะส่วนตัว ประกอบด้วย อายุ สถานภาพ ฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งรวมไป
 ถึงรายได้ หรือทรัพย์สินต่าง ๆ ที่ครอบครองอยู่ ความรู้ ความสามารถเฉพาะอย่าง ซึ่งรวมถึงระดับ
 การศึกษา

2. ปัจจัยด้านพฤติกรรมสื่อสาร พฤติกรรมสื่อสารของแต่ละบุคคลประกอบด้วยพฤติกรรมการ
 ติดตามข่าวสาร ซึ่งมีทั้งข่าวสารที่มาจากแหล่งข่าวสารที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ข่าวสารที่
 มาจากภายนอกชุมชน ความใกล้ชิดกับข่าวสาร ซึ่งพฤติกรรมการสื่อสารของแต่ละบุคคลประกอบ
 ไปด้วย ผู้สื่อสารหรือแหล่งกำเนิดข่าวสาร ช่องทางการสื่อสารและผู้รับข่าวสาร ซึ่งในองค์ประกอบ
 เหล่านี้ ช่องทางการสื่อสารมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ในการที่จะเป็นตัวกำหนดว่า ข่าวสารประเภทใด
 ที่ผู้ส่งข่าวสารจะใช้ เพื่อก่อให้เกิดผลสำเร็จในอันที่จะให้เกิดความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมใหม่ ๆ
 แก่ผู้รับข่าวสารในทิศทางที่ผู้ส่งข่าวสารต้องการได้ ซึ่งสามารถแบ่งประเภทของช่องทางการสื่อสาร
 ออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

2.1 ช่องทางการสื่อสารมวลชน เป็นการถ่ายทอดข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับสื่อมวลชนทั้งหมด
 เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น

2.2 ช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคล เป็นการติดต่อระหว่างบุคคลที่มีจำนวนไม่มากนัก
 และยังหมายความรวมถึงการติดต่อกับผู้นำท้องถิ่น ญาติ เพื่อนฝูง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นต้น

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับของบุคคลแตกต่างกันขึ้นอยู่กับ 2 ปัจจัยใหญ่ คือ ประการแรก ปัจจัยด้านลักษณะส่วนตัว ได้แก่ อายุ สถานภาพทางสังคม ฐานะทางเศรษฐกิจ ความรู้ความสามารถเฉพาะอย่าง และระดับการศึกษา ประการที่สอง ปัจจัยด้านพฤติกรรมกรรมการสื่อสาร ได้แก่ การได้รับข่าวสารจากสื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และการสื่อสารระหว่างบุคคล เช่น ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ผู้วิจัยได้รวบรวมผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

วิจิตรา (2545) ทำการวิจัยความคิดเห็นของข้าราชการรัฐสภาที่มีต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน โดยทำการศึกษาลักษณะพื้นฐานบางประการของกลุ่มประชากร ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของข้าราชการรัฐสภา ได้แก่ การปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ การปฏิบัติตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา การปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาและกรรมการ และการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นสถาบันทางการเมือง ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของข้าราชการรัฐสภาที่มีต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง และเฉพาะด้านอายุเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของข้าราชการรัฐสภา ส่วนเพศ ระดับการศึกษา ระดับตำแหน่ง ระยะเวลาการทำงานที่รัฐสภา หน่วยงานที่สังกัด และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการได้มา และอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของข้าราชการรัฐสภา

สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2545) ทำการวิจัยบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในอนาคตตามทัศนะของประชาชน ในการศึกษาได้แบ่งประเด็นของการศึกษาออกเป็น 6 ประเด็น ได้แก่ 1) ความรู้ทั่วไปทางการเมืองเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญของประชาชน 2) ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการเมืองและกิจกรรมการเมืองต่าง ๆ 3) ความรู้ความเข้าใจและทัศนะของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 4) ความรู้ความเข้าใจและทัศนะของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา 5) ความคาดหวังของประชาชนเกี่ยวกับ

บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา และ 6) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ผลการศึกษาพบว่า ในประเด็นเกี่ยวกับความรู้ทั่วไปทางการเมืองเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญของประชาชน ประชาชนส่วนใหญ่ทราบว่าประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ แต่มีเพียงครึ่งหนึ่งเท่านั้นที่ทราบว่าสมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้ง ในส่วนของความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการเมืองและกิจกรรมการเมืองต่าง ๆ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าการเมืองเป็นเรื่องที่สำคัญและควรให้ความสนใจ

ส่วนความรู้ความเข้าใจและทัศนคติของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา พบว่า บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาที่ประชาชนทราบและเห็นด้วยมากที่สุด คือ บทบาทในการปฏิบัติงานในหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนชาวไทย

ในประเด็นของความคาดหวังในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาของประชาชน พบว่า ประชาชนมีความคาดหวังให้สมาชิกวุฒิสภาประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักการเมืองและประชาชนโดยไม่เกี่ยวข้องกับผู้มีอิทธิพลและสิ่งผิดกฎหมายมากที่สุดเช่นเดียวกัน ส่วนในเรื่องของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้น พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ ค่อนข้างมาก แต่พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับพื้นฐาน เช่น การติดตามข่าวสารทางการเมือง การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง มากกว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับที่สูงขึ้น เช่น การใช้กำลังกาย กำลังทรัพย์ เพื่อช่วยเหลือพรรคการเมือง

นรนิติ และ สมคิด (2545) ทำการวิจัยประสิทธิผลของรัฐสภาไทย โดยทำการศึกษามุ่งเน้นที่จะประเมินประสิทธิผลของรัฐสภาไทย อันเป็นสถาบันการเมืองหนึ่งที่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมีเจตนารมณ์ที่ปรับปรุงให้ดีขึ้น โดยแบ่งหน้าที่ของรัฐสภาของไทยไว้เป็น 3 ด้านใหญ่ ๆ คือ 1. การทำหน้าที่ในด้านการตรากฎหมาย 2. การทำหน้าที่ในการตรวจสอบฝ่ายบริหาร และ 3. การทำหน้าที่แต่งตั้งบุคคลในองค์กรที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่าง ๆ

นอกเหนือจากหน้าที่ทั้ง 3 ด้านดังกล่าวแล้ว ได้ตั้งวัตถุประสงค์ในการศึกษาไว้อีก 2 ข้อ คือ 1. ศึกษาการเป็นตัวแทนของปวงชนชาวไทยของรัฐสภา และ 2. ศึกษาทัศนคติและความคิดเห็นของประชาชนว่า มีความพอใจกับการทำงานของรัฐสภาไทยนับตั้งแต่มีรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันหรือไม่ และอย่างไร ผลการศึกษาพบว่า

1. ประสิทธิภาพของการทำหน้าที่ตรากฎหมาย คณะผู้วิจัยพบว่า รัฐสภาไทยหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญสามารถตรากฎหมายได้มากขึ้น และการอภิปรายร่างกฎหมายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามีคุณภาพมากขึ้น แต่ก็พบปัญหาความล่าช้าบ้าง ในขั้นการริเริ่มและการนำเสนอกฎหมาย การตรวจพิจารณาร่างกฎหมายในขั้นกรรมาธิการ การตรวจพิจารณาร่างกฎหมายในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร และการตรวจพิจารณาพระราชบัญญัติในที่ประชุมวุฒิสภา เป็นต้น

2. ประสิทธิภาพของการทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหาร คณะผู้วิจัยพบว่า กระบวนการทำให้รัฐสภาสามารถสะท้อนปัญหาให้รัฐบาลนำไปดำเนินการได้อย่างทันทั่วทั้งที่ และการอภิปรายไม่ไว้วางใจมีเหตุมีผลมากขึ้น ส่วนปัญหาที่พบได้แก่ ไม่มีการระบุอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมาธิการไว้ให้ชัด การคัดเลือกกรรมาธิการมิได้คำนึงถึงความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องภารกิจเป็นหลัก นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีไม่ให้ความสำคัญต่อการตอบกระทู้ถามเท่าที่ควร การเปิดอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ตรงประเด็น และบางครั้งมุ่งโจมตีเรื่องส่วนตัวมากกว่าการบริหารงานของรัฐมนตรีผู้ถูกอภิปราย และการขอเปิดอภิปรายนายกรัฐมนตรีเป็นไปได้ยาก เป็นต้น

3. ประสิทธิภาพของการทำหน้าที่เลือก ให้คำแนะนำ และแต่งตั้งให้บุคคลดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญ คณะผู้วิจัยพบว่า การเลือกการทำหน้าที่ในด้านนี้นั้น ส่วนใหญ่รัฐสภาทำหน้าที่ได้เป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 บัญญัติไว้ ส่วนปัญหาที่พบคือ รัฐสภาไม่มีหน่วยงานภายในที่พร้อมในการทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและพฤติกรรมของผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อ และในการแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งในบางองค์กรถูกตั้งคำถามโดยสาธารณชนถึงความเหมาะสมของบุคคลนั้น ๆ เช่น ในกรณีการแต่งตั้งกรรมการการเลือกตั้ง เป็นต้น

4. ประสิทธิภาพของการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง คณะผู้วิจัยพบว่า กรณีของการถอดถอนบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยังไม่มีถึงขั้นให้วุฒิสภาลงมติถอดถอน แต่ก็มีปัญหาในขั้นการตรวจสอบรายชื่อของผู้มีสิทธิเลือกตั้งห้าหมื่นรายชื่อที่ยื่นเสนอต่อประธานวุฒิสภา เพราะสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภายังไม่มีหน่วยงานที่สามารถตรวจสอบรายชื่อเหล่านั้นได้เอง ต้องขอความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก ซึ่งทำให้กระบวนการตรวจสอบรายชื่อเป็นไปอย่างล่าช้า

5. ประสิทธิภาพของการเป็นตัวแทนของปวงชนชาวไทย และการทำหน้าที่ของรัฐสภาไทย ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ จากการสอบถามความคิดเห็นของประชาชน การทำหน้าที่เป็นตัวแทนของปวงชนชาวไทยนั้น สมาชิกรัฐสภายังทำได้น้อย ส่วนการทำหน้าที่ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญทั้งในเรื่องการตรากฎหมายและการอภิปรายไม่ไว้วางใจพบว่ายู่ในระดับปานกลาง

6. ทักษะของประชาชนเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของรัฐธรรมนูญที่มีผลต่อการทำหน้าที่ของรัฐสภา ประชาชนเห็นว่ายังมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการอันเกิดจากรัฐธรรมนูญที่มีผลต่อการทำหน้าที่ของรัฐสภา ได้แก่ การเสนอกฎหมายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องให้พรรคให้ความยินยอม การอภิปรายนายกรัฐมนตรีต้องใช้เสียงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าสองในห้า และการตั้งกระทู้ถามทั่วไปที่รัฐมนตรีจะตอบหรือไม่ก็ได้ เป็นต้น

บรรพต (2546) ทำการวิจัย บทบาทของสมาชิกวุฒิสภาในการพัฒนาชุมชน: กรณีศึกษา เฉพาะอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี โดยทำการศึกษาลักษณะพื้นฐานบางประการของกลุ่มประชากรกับความคิดเห็นของประชาชน ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นต่อบทบาทของสมาชิกวุฒิสภาในการพัฒนาชุมชนด้านการพัฒนาสังคม ด้านการพัฒนาการเมือง และด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทของสมาชิกวุฒิสภาในการพัฒนาชุมชนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ สมาชิกวุฒิสภาไม่ได้มีการดำเนินการกับการพัฒนาชุมชนด้านสังคมในทุกเรื่อง หรือมีการดำเนินการบ้างแต่ใช้ระยะเวลายาวนานมากกว่าจะดำเนินการสักครั้งหนึ่ง

อุดมพร (2546) ทำการวิจัย ภาพลักษณ์ของสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ตามความเห็นของประชาชน ในกรุงเทพมหานคร เปรียบเทียบระหว่างประชาชนในเขตชั้นในและเขตชั้นนอก โดยทำการศึกษา ลักษณะพื้นฐานบางประการของกลุ่มประชากรกับภาพลักษณ์ของสมาชิกวุฒิสภา ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง กับการรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับที่มาของสมาชิกวุฒิสภา การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับสมาชิกวุฒิสภาจากสื่อ การรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาแต่ละประเภท ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ทั้งเขตชั้นในและเขตชั้นนอกต่างก็มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับที่มาของสมาชิกวุฒิสภาว่ามาจากการเลือกตั้ง ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาที่มีขึ้นครั้งแรกในประเทศไทยเมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2543 เพิ่งจะผ่านมาไม่นาน จึงเป็นผลให้กลุ่มตัวอย่างยังคงจดจำได้

ในขณะที่ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับจำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่ถูกต้องเพียงหนึ่งในสี่เท่านั้น นับว่าเป็นจำนวนที่ค่อนข้างน้อยมาก ซึ่งปัจจุบันประชาชนจะสามารถรับรู้ข่าวสารบ้านเมืองทางสื่อมวลชนต่าง ๆ ได้เกือบทุกวันก็ตาม แต่ในขณะเดียวกันความรู้ ความเข้าใจที่ตรงกับข้อเท็จจริงนั้นในบางครั้งหากไม่ได้เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง ก็อาจทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในองค์ความรู้นั้น หรือไม่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ โดยตรงได้อย่างถูกต้องเช่นเดียวกัน จึงแสดงให้เห็นว่าข่าวสารทางการเมืองที่เปิดรับจากสื่อมวลชนนั้นยังคงเป็นเรื่องไกลตัว ซึ่งในชีวิตประจำวันของประชาชนโดยทั่วไปมักจะคิดคำนึงถึงเรื่องที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของแต่ละคนมากกว่า อีกทั้งผู้ที่มิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์กรทางการเมืองก็จะไม่ได้ทำการศึกษาอย่างถ่องแท้

สุรพงษ์ (2547) ทำการวิจัย การประเมินผลงานของวุฒิสภา ชุดที่ 9 (22 มีนาคม 2544 – ปัจจุบัน) โดยทำการศึกษาบทบาทและการยอมรับในบทบาทของวุฒิสภาในด้านนิติบัญญัติ ด้านการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ด้านการตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ ได้แก่ การพิจารณาแต่งตั้ง ให้คำแนะนำ หรือให้ความเห็นชอบในองค์กรตรวจสอบ การถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง การเข้าถึงประชาชน และการยอมรับต่อการทำหน้าที่ของวุฒิสภา ผลการศึกษาพบว่า

ในการประเมินบทบาทของวุฒิสภาอาจประมวลได้จากความคิดเห็นของวุฒิสมาชิกและประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง โดยในแง่ของความคิดเห็นของวุฒิสมาชิกสามารถพิจารณาจากขอบเขตอำนาจหน้าที่ กระบวนการ ปัญหาหรืออุปสรรค และสัมฤทธิ์ผลในทางปฏิบัติเมื่อเทียบกับบทบาทหน้าที่ในทางกฎหมาย ซึ่งจะพบว่าวุฒิสภาเป็นสถาบันที่เป็นจุดหักเหทางการเมืองได้ระดับหนึ่ง โดยเฉพาะในเรื่องการถ่วงดุลกฎหมายแม้จะเป็นอำนาจที่เคยมีมาก่อนหน้า แต่วุฒิสภาชุดปัจจุบันกลับเพิ่มอำนาจได้มากยิ่งขึ้น ในขณะที่การควบคุมฝ่ายบริหารเป็นบทบาทหน้าที่ที่เคยมีมาก่อนหน้าแต่กลับไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ส่วนการตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ หรือแม้กระทั่งการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม เป็นบทบาทหน้าที่ใหม่จากการปฏิรูปการเมืองซึ่งวุฒิสภากลับไม่สามารถดำเนินบทบาทได้อย่างชัดเจน อันสะท้อนให้เห็นได้ว่าทิศทางการปฏิรูปการเมืองไม่ได้ช่วยทำให้วุฒิสภาแข็งแกร่งเท่ากับการที่วุฒิสภาเป็นผู้สร้างขอบเขตอำนาจให้กับตนเอง ยิ่งกว่านั้นประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งก็ไม่ได้ยอมรับในบทบาทหน้าที่หรือแม้แต่ตัววุฒิสภาอย่างเต็มที่

บทบาทหน้าที่หลักของวุฒิสภามี 3 ด้าน แต่ละด้านสามารถพิจารณาได้ในมิติของขอบเขตอำนาจ ระเบียบวิธีการ ปัญหาอุปสรรค และสัมฤทธิ์ผลในการดำเนินงาน บทบาทหน้าที่ในด้านนิติบัญญัติมีอำนาจในการถ่วงดุลกฎหมาย ซึ่งวุฒิสภามีขอบเขตอำนาจในการดำเนินกิจกรรม

หลายทาง แต่บทบาทที่สามารถสร้างจุดหักเหของการเมืองไทยจนกล่าวได้ว่าเป็นการแสดงบทบาทที่โดดเด่นของวุฒิสภา คือ การใช้อำนาจเข้าไปแก้ไขหลักการของกฎหมายจนมีลักษณะเป็นการเสนอร่างกฎหมายมากกว่าการกลั่นกรองอย่างที่เคยเป็นมาในอดีตอันมีผลทำให้การผ่านร่างกฎหมายในปัจจุบันล่าช้าออกไปเนื่องจากการเจรจาต่อรองในขั้นการตั้งคณะกรรมการร่วมๆ จนทำให้กลายเป็นธรรมเนียมปกติของวุฒิสภาภายหลังปฏิรูปการเมือง

ส่วนบทบาทในการควบคุมฝ่ายบริหารของวุฒิสภานั้น วุฒิสภาไม่สามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างเต็มที่แม้จะมีขอบเขตอำนาจในการควบคุมได้หลายทาง แต่การที่วุฒิสภาแสดงบทบาทในการควบคุมให้เป็นที่รับรู้ทั่วไปเนื่องจากอาศัยวิธีการตรวจสอบและติดตามการทำงานของฝ่ายบริหารโดยเฉพาะการควบคุมผ่านคณะกรรมการทั้งสามัญและวิสามัญแต่ทั้งนี้ก็ไม่อาจดำเนินการได้อย่างเต็มที่เพราะไม่อาจเรียกบุคคลในระดับนโยบายและเอกสารจากฝ่ายบริหารได้ สำหรับบทบาทในด้านการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ วุฒิสภาทำหน้าที่ในระดับพอใช้โดยเฉพาะบทบาทที่ทำหน้าที่ได้ชัดเจนคือการให้ความเห็นชอบ คัดเลือก และแต่งตั้งคณะกรรมการในองค์กรอิสระ โดยส่วนใหญ่จะอาศัยการรับฟังจากคณะกรรมการสรรหาซึ่งทำให้เกิดปัญหาที่ตามมากล่าวคือ มีลักษณะเป็นการบังคับเลือกที่มีใช่เป็นการเลือกโดยเสรี ส่วนบทบาทหน้าที่ที่ประกอบอันได้แก่ การดึงประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมนั้น โดยภาพรวมยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

จากการตรวจสอบเอกสารซึ่งเป็นแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำมา กำหนดตัวแปร กรอบแนวคิด และสมมติฐาน ดังนี้

ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย

1. ปัจจัยส่วนบุคคล

- 1.1 เพศ
- 1.2 อายุ
- 1.3 ระดับการศึกษา
- 1.4 ระยะเวลาที่ทำงานในด้านสื่อ
- 1.5 ตำแหน่งปัจจุบัน
- 1.6 ประเภทของสื่อที่สังกัด

2. ปัจจัยด้านงาน

- 2.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา
- 2.2 การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา
- 2.3 ความคาดหวังต่อบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา
- 2.4 การยอมรับในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา

ตัวแปรตาม คือ ความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา

- บทบาทความรับผิดชอบตามกฎหมาย
- บทบาทความรับผิดชอบต่อสังคม

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดเรื่อง ความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองที่มีต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภา ไว้ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ปัจจัยส่วนบุคคล

- เพศ
- อายุ
- ระดับการศึกษา
- ระยะเวลาที่ทำงานในด้านสื่อ
- ตำแหน่งปัจจุบัน
- ประเภทของสื่อที่สังกัด

ปัจจัยด้านงาน

- ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภา
- การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภา
- ความคาดหวังต่อบทบาทหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภา
- การยอมรับในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภา

ตัวแปรตาม

- ความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้ง
- บทบาทความรับผิดชอบตามกฎหมาย
 - บทบาทความรับผิดชอบต่อสังคม

สมมติฐานในการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้สื่อข่าวการเมืองมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

1.1 เพศของผู้สื่อข่าวการเมือง มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อบทบาท และความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้ง

1.2 อายุของผู้สื่อข่าวการเมือง มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อบทบาท และความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้ง

1.3 ระดับการศึกษาของผู้สื่อข่าวการเมือง มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อบทบาท และความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้ง

1.4 ระยะเวลาการทำงานของผู้สื่อข่าวการเมือง มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้ง

1.5 ระดับตำแหน่ง มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้ง

1.6 ประเภทของสื่อที่สังกัด มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อบทบาท และความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้ง

2. ปัจจัยด้านงานของผู้สื่อข่าวการเมือง มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

2.1 ความรู้ความเข้าใจของผู้สื่อข่าวการเมืองเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภา มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้ง

2.2 การรับรู้ข่าวสารของผู้สื่อข่าวการเมืองเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภา มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้ง

2.3 ความคาดหวังของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภา มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้ง

2.4 การยอมรับของผู้สื่อข่าวการเมืองในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภา มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้ง

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การศึกษาความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งผู้ศึกษาวิจัยได้กำหนดวิธีการและอุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัยซึ่งประกอบด้วยประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้สื่อข่าวการเมือง ตั้งแต่บรรณาธิการข่าว, หัวหน้าข่าว, ผู้ช่วยหัวหน้าข่าว/ผู้รวบรวมข่าว และผู้สื่อข่าว จากหนังสือพิมพ์ วิทยุและโทรทัศน์ที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 217 คน

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

การเลือกสุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการเลือกแบบ Proportional Stratified Random Sampling ทั้งระดับบรรณาธิการข่าว หัวหน้าข่าว ผู้ช่วยหัวหน้าข่าว / ผู้รวบรวมข่าว และผู้สื่อข่าวการเมือง จำนวน 470 คน (ข้อมูล ณ เดือนสิงหาคม 2548) ซึ่งการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมโดยหลักการคำนวณของ yamane's ดังสูตรต่อไปนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดย n = จำนวนของขนาดตัวอย่าง

N = จำนวนรวมทั้งหมดของประชากรที่ใช้ในการศึกษา

e = ค่าความผิดพลาดที่ยอมรับได้ (ในการศึกษานี้กำหนดให้ $= 0.05$)

$$\begin{aligned}\text{แทนค่า } n &= \frac{470}{1 + (470 \times 0.05)^2} \\ &= 216.09 \text{ คน}\end{aligned}$$

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 217 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 6 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้ง

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้ง

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้ง

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามการยอมรับเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้ง

ส่วนที่ 6 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้ง

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาสำหรับการวิจัยไปทดสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น ดังนี้

1. การหาค่าความถูกต้อง (validity) โดยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ของคำถามในแต่ละข้อว่าตรงตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยครั้งนี้หรือไม่ หลังจากนั้นนำมาแก้ไขปรับปรุงเพื่อดำเนินการในขั้นต่อไป

2. การหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทำการทดสอบ (try-out) กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่วิจัย คือ กองบรรณาธิการของ Nation Group จำนวน 30 คน หลังจากนั้นนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นเป็นรายข้อ (Item Analysis) โดยใช้วิธีการของ Kuder Richardson (KR 20) สำหรับกรณีที่มีเพียง 2 คำตอบ และใช้สูตรของ Pearson Product Moment Correlation Coefficient และหาความเชื่อมั่นรวม โดยวิธีวัดแบบ Cronbach's Alpha สำหรับกรณีที่มีคำตอบตั้งแต่ 2 คำตอบขึ้นไป เพื่อทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของมาตรวัดตัวแปรแต่ละตัว

- ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา เท่ากับ .6178

- ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา เท่ากับ .8595

- ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาความคาดหวังต่อบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา เท่ากับ .9765

- ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาการยอมรับในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา เท่ากับ .9233

- ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา เท่ากับ .9569

การตรวจสอบแบบวัดและการให้คะแนน

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่ทำงานในด้านสื่อ ตำแหน่งปัจจุบัน และเป็นผู้สื่อข่าวของสื่อใด ผู้วิจัยใช้คำถามแบบให้เลือกตอบ แล้วนำข้อมูลมาแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละโดยแยกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่ทำงานในด้านสื่อ ตำแหน่งปัจจุบัน และเป็นผู้สื่อข่าวของสื่อใด

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยด้านงานของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วย ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของวุฒิสภา การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา ความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบสมาชิกวุฒิสภาและการยอมรับเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งผู้วิจัยใช้แบบวัดและเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

1. แบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา ลักษณะของข้อคำถามมีทั้งเชิงบวก และเชิงลบ โดยแบ่งเกณฑ์การให้คะแนนเป็น 2 ระดับ คือ

- ถ้าผู้ตอบแบบสอบถามตอบถูก ได้คะแนน 1 คะแนน
- ถ้าผู้ตอบแบบสอบถามตอบผิด ได้คะแนน 0 คะแนน

จากนั้นรวมคะแนนทั้งหมดเพื่อหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การอิงกลุ่ม เพราะถ้าใช้อิงเกณฑ์จะมีระดับเดียวคือ ความรู้ความเข้าใจมาก ผู้วิจัยจึงต้องแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ความรู้ความเข้าใจมาก และความรู้ความเข้าใจน้อย โดยใช้ค่าเฉลี่ยรวมเป็นเกณฑ์ กล่าวคือ ค่าเฉลี่ยรายข้อน้อยกว่าค่าเฉลี่ยรวมเป็นความรู้ความเข้าใจน้อย ถ้าค่าเฉลี่ยรายข้อเท่ากับหรือมากกว่าค่าเฉลี่ยรวมเป็นความรู้ความเข้าใจมาก

ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าคะแนน ดังนี้

ระดับความรู้ความเข้าใจ	คะแนนข้อความ
มาก	.79
น้อย	น้อยกว่า .79

การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา ลักษณะคำถามเป็นแบบ Rating Scale โดยแบ่งการรับรู้เป็น 3 ระดับ ได้แก่ เป็นประจำ เป็นบางครั้ง และไม่เคยเลย สำหรับเกณฑ์การให้คะแนนเป็น ดังนี้

เป็นประจำ	2	คะแนน
เป็นบางครั้ง	1	คะแนน
ไม่เคยเลย	0	คะแนน

จากนั้น ผู้วิจัยทำการรวบรวมคะแนนที่ได้ทั้งหมดเพื่อหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง สำหรับการแปลข้อมูลในภาพรวมและรายข้อ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับมาก ระดับปานกลาง และระดับน้อย โดยมีวิธีการคำนวณความกว้างของชั้น ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} = \frac{2 - 0}{3} = 0.66$$

จากเกณฑ์ดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถแปลความหมายของการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา

ค่าเฉลี่ย 0.00-0.66 หมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาน้อย

ค่าเฉลี่ย 0.67-1.33 หมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาพานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.34-2.00 หมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภามาก

3. ความคาดหวังต่อบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา ลักษณะคำถามเป็นแบบ Rating Scale เป็นข้อความเชิงบวกทั้งหมด โดยแบ่งเกณฑ์การให้คะแนนเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับความคาดหวัง

มากที่สุด	5	คะแนน
มาก	4	คะแนน
ปานกลาง	3	คะแนน
น้อย	2	คะแนน
น้อยที่สุด	1	คะแนน

จากการให้คะแนนดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจะ แบ่งระดับความคาดหวังของผู้สื่อข่าวการเมือง เป็น 3 ระดับ คือ ระดับมาก ระดับปานกลาง ระดับน้อย โดยวิธีการคำนวณความกว้างของชั้นตามสูตรดังนี้

$$\text{ช่วงความกว้างของชั้น} = \frac{\text{คะแนนมากที่สุด} - \text{คะแนนน้อยที่สุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5 - 1}{3} = 1.33$$

จากเกณฑ์สามารถแปลความหมายของระดับค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 3.67 – 5.00 หมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังมากต่อบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา

ค่าเฉลี่ย 2.34 – 3.66 หมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังปานกลางต่อบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 2.33 หมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังน้อยต่อบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา

4. การยอมรับเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา การสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำแบบวัด Likert มาปรับใช้ ลักษณะของข้อความเป็นเชิงบวกทั้งหมด โดยแบ่งเกณฑ์การให้คะแนนเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับความคิดเห็น

มากที่สุด	5	คะแนน
มาก	4	คะแนน
ปานกลาง	3	คะแนน
น้อย	2	คะแนน
น้อยที่สุด	1	คะแนน

จากการให้คะแนนดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจะ แบ่งระดับการยอมรับเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา เป็น 3 ระดับ คือ ระดับมาก ระดับปานกลาง ระดับน้อย โดยวิธีการคำนวณความกว้างของชั้น ตามสูตรดังนี้

$$\text{ช่วงความกว้างของชั้น} = \frac{\text{คะแนนมากที่สุด} - \text{คะแนนน้อยที่สุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5 - 1}{3} = 1.33$$

จากเกณฑ์สามารถแปลความหมายของระดับค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 3.67 – 5.00 หมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีการยอมรับในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภามาก

ค่าเฉลี่ย 2.34 – 3.66 หมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีการยอมรับในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาพานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 2.33 หมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีการยอมรับในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาน้อย

5. ความคิดเห็นต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา การสร้างแบบสอบถามผู้วิจัยได้นำแบบวัด Likert มาปรับใช้ ลักษณะของข้อความเชิงบวก ทั้งหมด โดยแบ่งเกณฑ์การให้คะแนนเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับความคิดเห็น

มากที่สุด	5	คะแนน
มาก	4	คะแนน
ปานกลาง	3	คะแนน
น้อย	2	คะแนน
น้อยที่สุด	1	คะแนน

จากการให้คะแนนดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจะ แบ่งระดับความคิดเห็นตอบทบทวนและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา เป็น 3 ระดับ คือ ระดับมาก ระดับปานกลาง ระดับน้อย โดยวิธีการคำนวณความกว้างของชั้น ตามสูตรดังนี้

$$\text{ช่วงความกว้างของชั้น} = \frac{\text{คะแนนมากที่สุด} - \text{คะแนนน้อยที่สุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5 - 1}{3} = 1.33$$

จากเกณฑ์สามารถแปลความหมายของระดับค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 3.67 – 5.00 หมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วยมากต่อทบทวนและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา

ค่าเฉลี่ย 2.34 – 3.66 หมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วยปานกลางต่อทบทวนและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 2.33 หมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นด้วยน้อยต่อทบทวนและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ข้อมูล และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยและนำมาสร้างเป็นแบบสอบถาม เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล

2. ผู้วิจัยจะเป็นผู้แจกแบบสอบถามด้วยตนเอง เพื่ออธิบายให้ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าใจ ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 217 ชุด และนำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำแบบสอบถามที่ทำการตอบแล้วมาวิเคราะห์ ประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ใช้อธิบายข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง
2. ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. การวิเคราะห์การผันแปรความสัมพันธ์ของตัวแปร (Analysis of Variance: ANOVA) และการวิเคราะห์จำแนกหมู่ (Multiple Classification Analysis: MCA) ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน การวิจัย

สำหรับค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้กำหนดไว้ที่ระดับ .05

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์ในการแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n หมายถึง จำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัย

$\bar{X}$ หมายถึง ค่าเฉลี่ยของคะแนน (Mean)

S.D. หมายถึง ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

df หมายถึง ชั้นแห่งความเป็นอิสระ

F หมายถึง ค่าสถิติที่ใช้ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป

Eta หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามก่อนปรับตัวแปรอิสระที่ละคู่

Beta หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามทีละคู่ ภายหลังที่ได้ปรับตัวแปรอิสระทั้งหมดแล้ว

R หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งหมดกับตัวแปรตาม

R^2 หมายถึง อัตราความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระทั้งหมดกับตัวแปรตาม

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองในรัฐสภาและกองบรรณาธิการ โดยเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 217 ชุด ได้รับกลับคืนมา 207 ชุด และนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูล จึงขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านบุคคล

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านงาน

- 2.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภา
- 2.2 การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภา
- 2.3 ความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภา
- 2.4 การยอมรับเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภา

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภา

- 3.1 บทบาทความรับผิดชอบตามกฎหมาย
- 3.2 บทบาทความรับผิดชอบต่อสังคม

ส่วนที่ 4 การทดสอบสมมติฐาน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านบุคคลของผู้สื่อข่าวการเมือง

ปัจจัยด้านบุคคลของผู้สื่อข่าวการเมือง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่ทำงาน ในด้านสื่อ ตำแหน่งปัจจุบัน และเป็นผู้สื่อข่าวของสื่อใด

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของผู้สื่อข่าวการเมือง จำแนกตามปัจจัยด้านบุคคล

(n = 207)		
	ปัจจัยด้านบุคคล	ร้อยละ
เพศ		
	ชาย	126
	หญิง	81
อายุ (อายุเฉลี่ย 32.39 ปี)		
	ต่ำกว่า 25 ปี	35
	26-30 ปี	58
	31-35 ปี	54
	36-40 ปี	29
	41 ปีขึ้นไป	31
ระดับการศึกษา		
	ต่ำกว่าปริญญาตรี	12
	ปริญญาตรี	169
	สูงกว่าปริญญาตรี	26
ระยะเวลาที่ทำงานในด้านสื่อ (ระยะเวลาเฉลี่ย 8.01 ปี)		
	ต่ำกว่า 5 ปี	78
	6-10 ปี	69
	11-15 ปี	49
	16 ปีขึ้นไป	11
ตำแหน่งปัจจุบัน		
	ผู้สื่อข่าว	131
	ผู้ช่วยหัวหน้าข่าว/ผู้รวบรวมข่าว	18
	หัวหน้าข่าว	10
	บรรณาธิการข่าว	18
	อื่น ๆ	30

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ปัจจัยด้านบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
<u>เป็นผู้สื่อข่าวของสื่อใด</u>		
หนังสือพิมพ์	87	42.0
วิทยุกระจายเสียง	42	20.3
วิทยุโทรทัศน์	78	37.7

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลปัจจัยด้านบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 207 คน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. เพศ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง คือ ร้อยละ 60.9 และเป็นเพศหญิง ร้อยละ 39.1

2. อายุ กลุ่มตัวอย่างมีอายุน้อยที่สุด 22 ปี และอายุมากที่สุด 57 ปี อายุเฉลี่ย 32.39 ปี และเมื่อแยกกลุ่มพบว่า กลุ่มอายุ 26-30 ปี มากที่สุด ร้อยละ 28.1 รองลงมาได้แก่กลุ่มอายุ 31-35 ปี ร้อยละ 26.1 และกลุ่มอายุ 36-40 ปี มีน้อยที่สุด ร้อยละ 13.9

3. ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 81.6 รองลงมาคือ ปริญญาโทขึ้นไป ร้อยละ 12.6 และมีการศึกษาดำกว่าปริญญาตรีน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 5.8

4. ระยะเวลาที่ทำงานในด้านสื่อ กลุ่มตัวอย่างที่ทำงานในด้านสื่อมีระยะเวลาที่ทำงานน้อยที่สุด 1 ปี และมากที่สุด 37 ปี ระยะเวลาทำงานเฉลี่ย 8.01 ปี กลุ่มที่มีระยะเวลาทำงานในด้านสื่อน้อยที่สุด ต่ำกว่า 5 ปี ร้อยละ 37.8 รองลงมาคือ 6-10 ปี ร้อยละ 33.3 และน้อยที่สุดคือ 16 ปีขึ้นไป ร้อยละ 5.3

5. ตำแหน่งปัจจุบัน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้สื่อข่าว ร้อยละ 63.3 บรรณาธิการข่าว ร้อยละ 8.7 ส่วนหัวหน้าข่าวมีเพียง ร้อยละ 4.8

6. เป็นผู้สื่อข่าวของสื่อใด กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์มากที่สุด ร้อยละ 42.0 รองลงมา ผู้สื่อข่าววิทยุโทรทัศน์ ร้อยละ 37.7 และผู้สื่อข่าววิทยุกระจายเสียง ร้อยละ 20.3

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านงาน

ตารางที่ 2 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับระดับความรู้ความเข้าใจของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา

(n = 207)					
ประเด็นคำถาม	ตอบถูก ต้อง	ตอบผิด	X	S.D.	ระดับความรู้ ความเข้าใจ
1. รัฐสภาเป็นสถาบันที่มีความสำคัญในการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทย เป็นสถาบันที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติและเป็นสถาบันหลักในการเป็นตัวแทนของประชาชน	200 (96.6)	7 (3.4)	.97	.18	มาก
2. วุฒิสภาเป็นองค์กรหลักหนึ่งในการปฏิรูปโครงสร้างของสถาบันทางการเมืองระดับชาติ	196 (94.7)	5.3 (11)	.95	.22	มาก
*3. ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันกำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็น ส.ว. ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 35 ปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง และสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	80 (38.6)	127 (61.4)	.61	.45	น้อย
*4. ส.ว. มีวาระดำรงตำแหน่ง 4 ปี และให้ดำรงวาระได้ 2 สมัยติดต่อกัน	53 (25.6)	154 (74.4)	.74	.43	น้อย
5. วุฒิสภามีบทบาทอำนาจหน้าที่ในการกั้นกรองและยับยั้งร่างพระราชบัญญัติจากสภาผู้แทนราษฎร	184 (88.9)	23 (11.1)	.89	.31	มาก
6. วุฒิสภาเป็นสถาบันหนึ่งของฝ่ายนิติบัญญัติที่มีบทบาทอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลและควบคุมสถาบันฝ่ายบริหาร	169 (81.6)	38 (18.4)	.81	.39	มาก
7. ส.ว. มีสิทธิเสนอขอเปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภาเพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริงหรือชี้แจงปัญหาเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินโดยไม่มีการลงมติ	187 (90.3)	20 (9.7)	.90	.29	มาก

ตารางที่ 2 (ต่อ)

(n = 207)					
ประเด็นคำถาม	ตอบถูก ต้อง	ตอบผิด	X	S.D.	ระดับความรู้ ความเข้าใจ
8. ศ.ว. มีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรี แต่ไม่มี สิทธิตั้งกระทู้สด	149 (72.0)	58 (28.0)	.71	.45	น้อย
9. ศ.ว. ร่วมกับ ส.ส. ในการพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม	200 (96.6)	7 (3.4)	.97	.18	มาก
10. ศ.ว. ออกเสียงลงคะแนนเลือก หรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งใดต้องกระทำเป็นการลับ เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น	157 (75.8)	50 (24.2)	.75	.42	น้อย
11. ศ.ว. มีอำนาจในการพิจารณาถอดถอน ข้าราชการการเมือง ข้าราชการประจำ ระดับสูงหรือเจ้าหน้าที่ในองค์กรอิสระต่าง ๆ	139 (67.1)	68 (32.9)	.67	.47	น้อย
12. คณะกรรมการการสามัญวุฒิสภา มีจำนวนทั้งหมด 22 คณะ และสามารถตรวจสอบนโยบายของรัฐบาลได้	160 (77.3)	47 (22.7)	.77	.41	น้อย
13. คณะกรรมการการตามมาตรา 135 ซึ่งเกี่ยวข้องกับการตรวจประวัติและความประพฤติของผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมิได้เกี่ยวข้องกับการควบคุมฝ่ายบริหาร	152 (73.4)	55 (26.6)	.73	.44	น้อย
14. ศ.ว. ทำหน้าที่เป็นรัฐสภาในระหว่างที่อายุของ ส.ส. สิ้นสุดลงหรือถูกยุบสภา	107 (51.7)	100 (48.3)	.51	.50	น้อย
15. วุฒิสภาศึกษาสอบสวนเรื่องต่าง ๆ ที่ปัญหาของประเทศชาติและประชาชน	180 (87.0)	27 (13.0)	.87	.34	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม			.79	.13	มาก

* เป็นข้อความเชิงลบ

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าถ้าพิจารณาโดยรวมผู้สื่อข่าวการเมืองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวม .79 หมายความว่า ผู้สื่อข่าวการเมืองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาเป็นอย่างดี เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ประเด็นที่ผู้สื่อข่าวการเมืองมีความรู้ความเข้าใจมากที่สุด คือ รัฐสภาเป็นสถาบันที่มีความสำคัญในการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทย เป็นสถาบันที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ และเป็นสถาบันหลักในการเป็นตัวแทนของประชาชน (ข้อ 1) และ ส.ว. ร่วมกับ ส.ส. ในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ข้อ 9) ค่าเฉลี่ย .97 เท่ากันทั้งสองข้อ รองลงมา ได้แก่ วุฒิสภาเป็นองค์กรหลักหนึ่งในการปฏิรูปโครงสร้างของสถาบันทางการเมืองระดับชาติ (ข้อ 2) ค่าเฉลี่ย .95 ส่วนข้อที่ผู้สื่อข่าวการเมืองเข้าใจน้อยที่สุด คือ ส.ว. ทำหน้าที่เป็นรัฐสภาในระหว่างที่อายุของ ส.ส. สิ้นสุดลงหรือถูกยุบสภา (ข้อ 14) ค่าเฉลี่ย .51

2.2 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา

ตารางที่ 3 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา

(n = 207)						
ข้อความ	เป็นประจำ	เป็นบางครั้ง	ไม่เคยเลย	X	S.D.	ระดับการรับรู้
ประเภทข่าวสาร						
1. การติดตามฟังการอภิปรายในที่ประชุมของสมาชิกวุฒิสภา	106 (51.2)	93 (44.9)	8 (3.9)	1.47	.57	มาก
2. การติดตามฟังการอภิปรายในที่ประชุมของ ส.ว.	69 (33.3)	128 (61.8)	10 (4.8)	1.28	.54	ปานกลาง
3. การเข้าร่วมการสัมมนาของคณะกรรมการต่าง ๆ วุฒิสภา	22 (10.6)	123 (59.4)	62 (30.0)	.80	.60	ปานกลาง
4. ร่วมฟังการบรรยาย / สัมมนาทางวิชาการเกี่ยวกับ ส.ว.	26 (12.6)	129 (62.3)	52 (25.1)	.87	.60	ปานกลาง
5. การสนทนากับนักการเมือง เช่น ส.ส. และ ส.ว.	80 (38.6)	104 (50.2)	23 (11.1)	1.27	.65	ปานกลาง
6. การสัมภาษณ์ ส.ว. เพื่อรับทราบข้อเท็จจริงต่าง ๆ	74 (35.7)	114 (55.1)	19 (9.2)	.26	.61	น้อย
7. การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับ ส.ว.	44 (21.3)	133 (64.3)	30 (14.5)	1.06	.59	ปานกลาง
8. การติดตามข่าวสารเกี่ยวกับวุฒิสภาจากสื่อต่าง ๆ	122 (58.9)	81 (39.1)	4 (1.9)	1.57	.53	มาก
แหล่งข้อมูลข่าวสาร						
สื่อมวลชน (ค่าเฉลี่ย 1.73)						
9. หนังสือพิมพ์	176 (85.0)	29 (14.0)	2 (1.0)	1.84	.39	มาก
10. วิทยุ	54.6 (113)	87 (42.0)	7 (3.4)	1.51	.56	มาก
11. โทรทัศน์	84.1 (174)	32 (15.5)	1 (.5)	1.83	.38	มาก

ตารางที่ 3 (ต่อ)

(n = 207)						
ข้อความ	เป็น ประจำ	เป็น บางครั้ง	ไม่ เคยเลย	X	S.D.	ระดับ การรับรู้
สื่อบุคคล (ค่าเฉลี่ย 1.32)						
12. ประชาชน	24.6 (51)	124 (59.9)	32 (15.5)	1.09	.62	ปานกลาง
13. เพื่อนร่วมงาน	114 (55.1)	77 (37.2)	16 (7.7)	1.47	.63	มาก
14. นักการเมือง ส.ส. ส.ว.	104 (50.2)	82 (39.6)	21 (10.1)	1.40	.66	มาก
สื่อเฉพาะกิจ (ค่าเฉลี่ย 1.01)						
15. วารสารทางวิชาการ	29 (14.0)	136 (65.7)	42 (20.3)	.93	.58	ปานกลาง
16. แผ่นพับ / เอกสารทางราชการ	17 (8.2)	149 (72.0)	41 (19.8)	.88	.51	ปานกลาง
17. ป้ายประกาศต่าง ๆ เช่น โปสเตอร์	18 (8.7)	147 (71.0)	42 (20.3)	.88	.52	ปานกลาง
18. เอกสารราชการของสำนักงาน เลขาธิการวุฒิสภา	42 (20.3)	131 (63.3)	34 (16.4)	1.03	.60	ปานกลาง
19. อินทราเน็ตของสำนักงานเลขาธิการ วุฒิสภา	46 (22.2)	109 (52.7)	52 (25.1)	.97	.68	ปานกลาง
20. อินเทอร์เน็ต	97 (46.9)	88 (42.5)	22 (10.6)	1.36	.66	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม				1.24	.36	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 สามารถอธิบายข้อมูลด้านการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาได้ดังนี้ ถ้าพิจารณาตามประเภทข่าวสาร การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา คือ การติดตามข่าวสารเกี่ยวกับวุฒิสภาจากสื่อต่าง ๆ มากที่สุด (ข้อ 8) ค่าเฉลี่ย 1.57 รองลงมา คือ การติดตามฟังการอภิปรายในที่ประชุมของสมาชิกรัฐสภา (ข้อ 1) ค่าเฉลี่ย 1.47 และน้อยที่สุด คือ การเข้าร่วมการสัมมนาของคณะกรรมการต่าง ๆ วุฒิสภา (ข้อ 3) ค่าเฉลี่ย .80 แหล่งข้อมูลข่าวสาร การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา ประเภทสื่อมวลชน พบว่า หนังสือพิมพ์ (ข้อ 9) มากที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.84 รองลงมา คือ โทรทัศน์ (ข้อ 11) ค่าเฉลี่ย 1.83 และน้อยที่สุด คือ วิทยุ (ข้อ 10) ค่าเฉลี่ย 1.51 ประเภทสื่อบุคคล พบว่า เพื่อนร่วมงาน (ข้อ 13)

มากที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.47 รองลงมา คือ นักการเมือง ส.ส. ส.ว. (ข้อ 14) ค่าเฉลี่ย 1.40 และน้อยที่สุด คือ ประชาชน (ข้อ 12) ค่าเฉลี่ย 1.09 ประเภทสื่อเฉพาะกิจ พบว่า อินเทอร์เน็ต (ข้อ 20) มากที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.36 รองลงมา คือ เอกสารราชการของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา (ข้อ 18) ค่าเฉลี่ย 1.03 และน้อยที่สุด คือ แผ่นพับ/เอกสารทางราชการและป้ายประกาศต่าง ๆ เช่น โปสเตอร์ (ข้อ 16) และ (ข้อ 17) ค่าเฉลี่ย .88

2.3 คาดหวังเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา

ตารางที่ 4 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และระดับความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา

(n = 207)								
ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	X	S.D.	ระดับความคาดหวัง
1. ส.ว. สามารถควบคุมตรวจสอบนโยบายของรัฐบาลได้ดีกว่าสภาผู้แทนราษฎร	27 (13.0)	57 (27.5)	73 (35.3)	41 (19.8)	9 (4.3)	3.25	1.05	ปานกลาง
2. ส.ว. มีศักยภาพในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเป็นกลางและเที่ยงธรรม	32 (15.5)	36 (17.4)	89 (43.0)	35 (16.9)	15 (7.2)	3.16	1.10	ปานกลาง
3. ส.ว. สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้	33 (15.9)	45 (21.7)	89 (43.0)	27 (13.0)	13 (6.3)	3.28	1.07	ปานกลาง
4. ส.ว. สามารถดำเนินการพิจารณาอย่างรวดเร็วเมื่อมีข้อมูลพร้อม	20 (9.7)	49 (23.7)	97 (46.9)	30 (14.5)	11 (5.3)	3.17	.97	ปานกลาง
5. ส.ว. จะรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในทุก ๆ เรื่อง	26 (12.6)	59 (28.5)	72 (34.8)	35 (16.9)	15 (7.2)	3.22	1.09	ปานกลาง
6. ส.ว. เป็นผู้ประพฤติดนเป็นตัวอย่างที่ดีในการรักษาวัฒนธรรมและศีลธรรมที่ดีงาม	26 (12.6)	38 (18.4)	94 (45.4)	30 (14.5)	19 (9.2)	3.10	1.09	ปานกลาง
7. ส.ว. มีอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย	24 (11.6)	45 (21.7)	92 (44.4)	31 (15.0)	15 (7.2)	3.15	1.04	ปานกลาง

ตารางที่ 4 (ต่อ)

(n = 207)									
	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	X	S.D.	ระดับความคาดหวัง
8.	ส.ว. สามารถรักษาและทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมของประชาชนชาวไทย	34 (16.4)	47 (22.7)	82 (39.6)	32 (15.5)	12 (5.8)	3.28	1.09	ปานกลาง
9.	ส.ว. เป็นผู้ที่มีความรู้เศรษฐกิจการค้าของโลกเป็นอย่างดี	12 (5.8)	43 (20.8)	96 (46.4)	46 (22.2)	10 (4.8)	3.00	.92	ปานกลาง
10.	ส.ว. เป็นผู้มีความรู้ความสามารถพร้อมที่จะมีบทบาทเป็นผู้นำทางการเมือง	14 (6.8)	48 (23.2)	102 (49.3)	29 (14.0)	24 (6.8)	3.09	.95	ปานกลาง
11.	ส.ว. มีความรู้พื้นฐานกฎหมายทางรัฐศาสตร์เป็นอย่างดี	24 (11.6)	81 (39.1)	72 (34.8)	22 (10.6)	8 (3.9)	3.43	.96	ปานกลาง
12.	ส.ว. ป้องกันการทุจริตโดยข้าราชการระดับสูงที่ร่วมมือกับนักการเมือง	31 (15.0)	47 (22.7)	64 (30.9)	47 (22.7)	18 (8.7)	3.12	1.17	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม							3.19	.89	ปานกลาง

ตารางที่ 4 แสดงให้เห็นถึงความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งมีค่าเฉลี่ยรวม 3.19 หมายความว่า ถ้าพิจารณาโดยรวมผู้สื่อข่าวการเมืองมีความคาดหวังต่อบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้สื่อข่าวการเมืองมีความคาดหวังว่า ได้แก่ ส.ว. มีความรู้พื้นฐานกฎหมายทางรัฐศาสตร์เป็นอย่างดีมากที่สุด (ข้อ 11) ค่าเฉลี่ย 3.43 รองลงมา คือ ส.ว. สามารถรักษาและทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมของประชาชนชาวไทย (ข้อ 8) ค่าเฉลี่ย 3.28 และ ส.ว. สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้ (ข้อ 3) ค่าเฉลี่ย 3.28 ส่วนคาดหวังน้อยที่สุด คือ ส.ว. เป็นผู้ที่มีความรู้เศรษฐกิจการค้าของโลกเป็นอย่างดี (ข้อ 9) ค่าเฉลี่ย 3.00 รองลงมา คือ ส.ว. เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถพร้อมที่จะมีบทบาทเป็นผู้นำทางการเมือง (ข้อ 10) ค่าเฉลี่ย 3.09 และ ส.ว. เป็นผู้ประพฤติตนเป็นตัวอย่างที่ดีในการรักษาวัฒนธรรมและศีลธรรมที่ดีงาม (ข้อ 6) ค่าเฉลี่ย 3.10 ตามลำดับ

2.4 การยอมรับเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา

ตารางที่ 5 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบ
ของสมาชิกวุฒิสภา

(n = 207)

ข้อความ	เห็น ด้วย มาก ที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็น ด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็น ด้วย น้อย ที่สุด	X	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น
1. วุฒิสภาเป็นสถาบันที่ทำงานเป็นอิสระ ไม่ขึ้นกับใคร หรือพรรคการเมืองใด	38 (18.4)	24 (11.6)	65 (31.4)	37 (17.9)	43 (20.8)	2.88	1.36	ปาน กลาง
2. วุฒิสภาเป็นสถาบันที่ประกอบด้วยบุคลากรผู้มีความรู้ความสามารถสูง	38 (18.4)	72 (34.8)	74 (35.7)	18 (8.7)	5 (2.4)	3.57	.96	ปาน กลาง
3. ในปัจจุบันบทบาทของ ส.ว. ในการทำหน้าที่กลั่นกรองกฎหมายต่าง ๆ ที่ผ่านความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรมีประสิทธิภาพและเหมาะสม	9 (4.3)	37 (17.9)	103 (49.8)	48 (23.2)	10 (4.8)	2.93	.88	ปาน กลาง
4. ส.ว. เป็นผู้มิบทบาทในการสนับสนุนหรือส่งเสริมให้ความรู้ประชาธิปไตยและกฎหมายแก่ประชาชน	9 (4.3)	63 (30.4)	92 (44.4)	36 (17.4)	7 (3.4)	3.14	.87	ปาน กลาง
5. ส.ว. เป็นสื่อกลางและสะท้อนความทุกข์ยากของประชาชนเพื่อนำปัญหานั้นแจ้งไปยังรัฐบาล	12 (5.8)	33 (15.9)	111 (53.6)	40 (19.3)	11 (5.3)	2.97	.89	ปาน กลาง
6. ส.ว. ได้นำหลักธรรมาภิบาลและระบบคุณธรรมมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่	8 (3.9)	22 (10.6)	99 (47.8)	56 (27.1)	22 (10.6)	2.70	.93	ปาน กลาง
7. ส.ว. เป็นผู้ที่มีบทบาทในการสนับสนุนหรือส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง	7 (3.4)	49 (23.7)	99 (47.8)	41 (19.8)	11 (5.3)	3.00	.83	ปาน กลาง

ตารางที่ 5 (ต่อ)

(n = 207)

ข้อความ	เห็น ด้วย มาก ที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็น ด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็น ด้วย น้อย ที่สุด	X	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น
8. ส.ว. เป็นผู้มีส่วนบทบาทในการเป็น สื่อกลางให้ข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับการเมืองแก่ประชาชน	5 (2.4)	46 (22.2)	110 (53.1)	36 (17.4)	10 (4.8)	3.00	.83	ปาน กลาง
9. ส.ว. ประพฤติตนเป็นแบบ อย่างที่ดีแก่การเมืองและ ประชาชน โดยไม่เกี่ยวข้องกับ สิ่งผิดกฎหมาย	15 (7.2)	29 (14.0)	93 (44.9)	49 (23.7)	21 (10.1)	2.84	1.02	ปาน กลาง
10. โดยภาพรวม ส.ว. เป็นที่ ยอมรับของสังคม	8 (3.9)	35 (16.9)	102 (49.3)	43 (20.8)	19 (9.2)	2.85	.93	ปาน กลาง
ค่าเฉลี่ยรวม						2.99	.74	ปาน กลาง

ตารางที่ 5 แสดงให้เห็นถึงความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองเกี่ยวกับการยอมรับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งมีค่าเฉลี่ยรวม 2.99 หมายความว่า ถ้าพิจารณาโดยรวมผู้สื่อข่าวการเมืองมีความคิดเห็นปานกลางเกี่ยวกับการยอมรับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้สื่อข่าวการเมืองมีความคิดเห็นด้วยกับการยอมรับได้แก่ วุฒิสภาเป็นสถาบันที่ประกอบด้วยบุคลากรผู้มีความรู้ความสามารถสูงมากที่สุด (ข้อ 2) ค่าเฉลี่ย 3.57 รองลงมาคือ ส.ว. เป็นผู้มีส่วนบทบาทในการสนับสนุนหรือส่งเสริมให้ความรู้ประชาธิปไตยและกฎหมายแก่ประชาชน (ข้อ 4) ค่าเฉลี่ย 3.14 ส่วนความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองเกี่ยวกับการยอมรับน้อยที่สุดคือ ส.ว. ได้นำหลักธรรมาภิบาล และระบบคุณธรรมมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ (ข้อ 6) ค่าเฉลี่ย 2.70 รองลงมา คือ ส.ว. ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่การเมืองและประชาชนโดยไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งผิดกฎหมาย (ข้อ 9) ค่าเฉลี่ย 2.84 ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา

ตารางที่ 6 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และระดับความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา

(n = 207)								
ข้อความ	เห็น ด้วย มาก ที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็น ด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็น ด้วย น้อย ที่สุด	X	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น
บทบาทความรับผิดชอบตามกฎหมาย (ค่าเฉลี่ย 3.09)								
1. ส.ว. มีหน้าที่เพิ่มเติมหลักการ ของกฎหมาย เพื่อให้มีความ ละเอียด ความรอบคอบ เพื่อร่าง กฎหมายจะสามารถนำไป ปฏิบัติได้จริงในสังคม	25 (12.1)	73 (35.3)	78 (37.7)	23 (11.1)	8 (3.9)	3.41	.98	ปาน กลาง
2. การตั้งกระทุ้งของวุฒิสภาจะเป็น ภาพรวมมีวิสัยทัศน์โดยไม่ เจาะจงพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งและ รักษาผลประโยชน์โดยรวม ของรัฐ	19 (9.2)	64 (30.9)	88 (42.5)	30 (14.5)	6 (2.9)	3.28	.92	ปาน กลาง
3. ส.ว. เป็นองค์กรนิติบัญญัติ ปราศจากการแทรกแซง ทางการเมือง	30 (14.5)	22 (10.6)	56 (27.1)	33 (15.9)	66 (31.9)	2.59	1.4 0	ปาน กลาง
4. การทำหน้าที่ของคณะกรรมการ การวุฒิสภามีจำนวน คณะกรรมการการมากเกินไป ก่อให้เกิดการทำงานที่ซ้ำซ้อน	38 (18.4)	53 (25.6)	87 (42.0)	24 (11.6)	5 (2.4)	3.45	.99	ปาน กลาง
5. ส.ว. ได้มีการปรับปรุงการ ทำงานอยู่ตลอดเวลา เมื่อเกิด ความบกพร่อง เพื่อมิให้เกิด ความบกพร่อง	13 (6.3)	20 (9.7)	111 (53.6)	43 (20.8)	20 (9.7)	2.82	.95	ปาน กลาง
6. ส.ว. เป็นผู้สร้างสมดุลให้กับ ระบบการเมือง การปกครอง ไทย	19 (9.2)	34 (16.4)	89 (43.0)	44 (21.3)	21 (10.1)	2.93	1.0 7	ปาน กลาง

ตารางที่ 6 (ต่อ)

(n = 207)

ข้อความ	เห็น ด้วย มาก ที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็น ด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็น ด้วย น้อย ที่สุด	X	S.D.	ระดับ ความเห็น
7. การพิจารณาแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญของวุฒิสภา บรรลุตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญได้อย่างสมบูรณ์	10 (4.8)	32 (15.5)	73 (35.3)	49 (23.7)	43 (20.8)	2.59	1.12	ปาน กลาง
8. ภูมิหลัง ความเชื่อและอิทธิพลจากพรรคการเมือง มีผลต่อบทบาทของ ส.ว. ในการปฏิบัติหน้าที่	78 (37.7)	62 (30.0)	48 (23.2)	13 (6.3)	6 (2.9)	3.93	1.05	มาก
9. ส.ว. ได้มีการอภิปรายร่างกฎหมายอย่างเข้มข้นและจริงจัง	8 (3.9)	48 (23.2)	110 (53.1)	25 (12.1)	16 (7.7)	3.03	.90	ปาน กลาง
10. ส.ว. เป็นผู้มิบบทบาทในการรักษาผลประโยชน์ของชาติ เช่น FTA	5 (2.4)	38 (18.4)	104 (50.2)	42 (20.3)	18 (8.7)	2.85	.90	ปาน กลาง
บทบาทความรับผิดชอบต่อสังคม (ค่าเฉลี่ย 2.94)								
11. ส.ว. มีบทบาทในการช่วยเหลือสังคม เช่น บริจาคเพื่อการกุศล การช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติต่าง ๆ	1 (.5)	42 (20.3)	109 (52.7)	38 (18.4)	17 (8.2)	2.86	.85	ปาน กลาง
12. ส.ว. เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแจ้งทุจริตโดยตรง	9 (4.3)	55 (26.6)	103 (49.8)	23 (11.1)	17 (8.2)	3.07	.94	ปาน กลาง
13. ส.ว. มีการกำหนดจริยธรรมเพื่อสร้างความเชื่อมั่นกับประชาชนที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม	10 (4.8)	39 (18.8)	107 (51.7)	33 (15.9)	18 (8.7)	2.95	.94	ปาน กลาง
14. ส.ว. ให้ความรู้กับประชาชนรู้จักหน้าที่ของความเป็นพลเมืองที่ดี เช่น การเผยแพร่ประชาธิปไตย	5 (2.4)	57 (27.5)	96 (46.4)	34 (16.4)	15 (7.2)	3.01	.91	ปาน กลาง

ตารางที่ 6 (ต่อ)

(n = 207)								
ข้อความ	เห็น ด้วย มากที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็น ด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็น ด้วย น้อย ที่สุด	X	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น
15. ส.ว. สนับสนุนเครือข่ายภาค ประชาชนในการตรวจสอบนัก การเมือง	11 (5.3)	61 (29.5)	89 (43.0)	28 (13.5)	18 (8.7)	3.09	.99	ปาน กลาง
16. ส.ว. จะช่วยเหลือประชาชนที่ ได้รับความเดือดร้อนจาก นโยบายของรัฐบาล เช่น โครงการรถไฟฟ้า กรุงเทพฯ - นนทบุรี	12 (5.8)	38 (18.4)	83 (40.1)	51 (24.6)	23 (11.1)	2.83	1.04	ปาน กลาง
17. ส.ว. สนับสนุนสิทธิเสรีภาพ ของประชาชน และปกป้องการ ละเมิดสิทธิมนุษยชน เช่น โครงการท่อก๊าซไทย - มาเลเซีย	13 (6.3)	54 (26.1)	84 (40.6)	44 (21.3)	12 (5.8)	3.05	.98	ปาน กลาง
18. ส.ว. เป็นองค์กรที่ดำเนินงานเพื่อ ผลประโยชน์สังคมที่ไม่หวังเกรง อิทธิพลอำนาจทางการเมืองและ อำนาจนอกระบบ	12 (5.8)	32 (15.5)	86 (41.5)	42 (20.3)	35 (16.9)	2.72	1.09	ปาน กลาง
19. ส.ว. เป็นผู้สร้างวัฒนธรรมทาง การเมือง เช่น ผู้ที่จะมาเป็น ประธานวุฒิสภาจะต้องแสดง วิสัยทัศน์	20 (9.7)	53 (25.6)	86 (41.5)	24 (11.6)	24 (11.6)	3.10	1.10	ปาน กลาง
20. คณะกรรมการวุฒิสภาทำงาน ในเชิงรุกเพื่อให้ฝ่ายบริหาร ดำเนินตามนโยบายทางสังคมที่ เสนอไว้ได้สำเร็จ	8 (3.9)	35 (16.9)	79 (38.2)	56 (27.1)	29 (14.0)	2.69	1.06	ปาน กลาง
ค่าเฉลี่ยรวม						3.02	.71	ปาน กลาง

ตารางที่ 6 แสดงให้เห็นถึงความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภา ซึ่งมีค่าเฉลี่ยรวม 3.02 หมายความว่า ถ้าพิจารณาโดยรวมความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองเห็นด้วยปานกลางต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภา เมื่อพิจารณาเป็นด้านบทบาทและความรับผิดชอบตามกฎหมาย พบว่า ผู้สื่อข่าวการเมืองมีความเห็นด้วยต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภามากที่สุด ได้แก่ ภูมิหลัง ความเชื่อและอิทธิพลจากพรรคการเมือง มีผลต่อบทบาทของ ส.ว. ในการปฏิบัติหน้าที่ (ข้อ 8) ค่าเฉลี่ย 3.93 รองลงมาคือ การทำหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งมีจำนวนคณะกรรมการมากเกินไป ก่อให้เกิดการทำงานที่ซ้ำซ้อนกัน(ข้อ 4) ค่าเฉลี่ย 3.45 และ ส.ว. มีหน้าที่เพิ่มเติมหลักการของกฎหมาย เพื่อให้มีความละเอียด ความรอบคอบ เพื่อร่างกฎหมายจะสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในสังคม (ข้อ 1) ค่าเฉลี่ย 3.41 ส่วนประเด็นที่เห็นด้วยน้อยที่สุด คือ ส.ว. เป็นองค์กรนิติบัญญัติปราศจากการแทรกแซงทางการเมือง (ข้อ 3) ค่าเฉลี่ย 2.59 และ การพิจารณาแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญของรัฐสภา บรรลุตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญได้อย่างสมบูรณ์ (ข้อ 7) ค่าเฉลี่ย 2.59 รองลงมา คือ ส.ว. ได้มีการปรับปรุงการทำงานอยู่ตลอดเวลาเมื่อเกิดความบกพร่อง เพื่อมิให้เกิดความบกพร่อง (ข้อ 5) ค่าเฉลี่ย 2.82 ตามลำดับ ส่วนบทบาทความรับผิดชอบต่อสังคม พบว่า ผู้สื่อข่าวการเมืองมีความเห็นด้วยต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภามากที่สุด ได้แก่ ส.ว. เป็นผู้สร้างวัฒนธรรมทางการเมือง เช่น ผู้ที่จะมาเป็นประธานรัฐสภาจะต้องแสดงวิสัยทัศน์ (ข้อ 19) ค่าเฉลี่ย 3.10 รองลงมา คือ ส.ว. สนับสนุนเครือข่ายภาคประชาชนในการตรวจสอบนักการเมือง (ข้อ 15) ค่าเฉลี่ย 3.09 และ ส.ว. เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแจ้งทุจริตโดยตรง (ข้อ 12) ค่าเฉลี่ย 3.07 ส่วนประเด็นที่เห็นด้วยน้อยที่สุด คือ คณะกรรมการการเลือกตั้งทำงานในเชิงรุกสามารถควบคุมฝ่ายบริหารให้ดำเนินตามนโยบายที่เสนอไว้ (ข้อ 20) ค่าเฉลี่ย 2.69 รองลงมา คือ ส.ว. เป็นองค์กรตรวจสอบที่ไม่หวั่นเกรงอิทธิพลอำนาจทางการเมืองและอำนาจนอกระบบ (ข้อ 18) ค่าเฉลี่ย 2.72

ส่วนที่ 4 การทดสอบสมมติฐาน

ในการทดสอบสมมติฐานผู้วิจัยใช้ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 หรือที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับความเห็นต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้สื่อข่าวการเมืองมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

สมมติฐานที่ 1.1 เพศของผู้สื่อข่าวการเมือง มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้ง

สมมติฐานที่ 1.2 อายุของผู้สื่อข่าวการเมือง มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้ง

สมมติฐานที่ 1.3 ระดับการศึกษาของผู้สื่อข่าวการเมือง มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้ง

สมมติฐานที่ 1.4 ระยะเวลาการทำงานของผู้สื่อข่าวการเมือง มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้ง

สมมติฐานที่ 1.5 ระดับตำแหน่ง มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้ง

สมมติฐานที่ 1.6 ประเภทของสื่อที่สังกัด มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้ง

ตารางที่ 7 การวิเคราะห์การผันแปรเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภากับปัจจัยด้านบุคคล

(n = 207)

ที่มาของความผันแปร	ผลรวม ยกกำลังสอง	df	ค่าเฉลี่ย ยกกำลังสอง	F	ระดับ นัยสำคัญ ของ F
ตัวแปรอิสระ	4126.896	10	412.690	2.161	.022 *
เพศ	186.244	1	186.244	.975	.325
อายุ	10.457	2	5.229	.027	.973
ระดับการศึกษา	671.409	2	335.705	1.758	.175
ระยะเวลาการทำงานในด้านสื่อ	574.645	2	287.322	1.504	.225
ระดับตำแหน่ง	743.622	1	743.622	3.893	.050 *
ประเภทของสื่อที่สังกัด	1940.519	2	970.260	5.080	.007 *
ค่าผันแปรที่อธิบายได้	4126.896	10	412.690	2.161	.022
การผันแปรที่เหลือ	37438.061	196	191.011		
การผันแปรทั้งหมด	41564.957	206	201.772		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 7 การวิเคราะห์การผันแปรเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภากับตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการทำงานในด้านสื่อ ระดับตำแหน่ง และประเภทของสื่อที่สังกัด พบว่า ถ้าพิจารณาโดยรวมตัวแปรทั้ง 6 ตัวมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภา มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาตัวแปรด้านบุคคลแต่ละตัว พบว่า ระดับตำแหน่งเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภา มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ และประเภทของสื่อที่สังกัดเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภา มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่ทำงานในด้านสื่อเป็นตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภา

2. ปัจจัยด้านงานของผู้สื่อข่าวการเมือง มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

สมมติฐานที่ 2.1 ความรู้ความเข้าใจของผู้สื่อข่าวการเมืองเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภา มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้ง

สมมติฐานที่ 2.2 การรับรู้ข่าวสารของผู้สื่อข่าวการเมืองเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภา มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้ง

สมมติฐานที่ 2.3 ความคาดหวังของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภา มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้ง

สมมติฐานที่ 2.4 การยอมรับของผู้สื่อข่าวการเมืองในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภา มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้ง

สำหรับการทดสอบสมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดระดับความเชื่อมั่นของการทดสอบที่ 95 % หรือระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ซึ่งปรากฏผลการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

ตารางที่ 8 การวิเคราะห์จำแนกหมู่เกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและ
ความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาไทยกับปัจจัยด้านบุคคล

(n = 207)

ที่มาของความผันแปร	จำนวน	ค่าเฉลี่ยก่อน ปรับตัวแปร อิสระ	ค่าเฉลี่ยหลัง ปรับตัวแปร อิสระ	Beta
เพศ			.067	.031
ชาย	126	59.5873	59.9923	
หญิง	81	61.5309	60.9008	
อายุ			.013	.049
ตั้งแต่ 29 ปีลงมา	78	60.3205	60.1858	
ตั้งแต่ 30-35 ปี	69	60.1449	59.6333	
ตั้งแต่ 36 ปีขึ้นไป	60	60.6167	61.3802	
ระดับการศึกษา			.130	.144
ต่ำกว่าปริญญาตรี	12	53.1667	52.1614	
ปริญญาตรี	169	60.6095	60.8005	
สูงกว่าปริญญาตรี	26	61.9615	61.1841	
ระยะเวลาที่ทำงานในด้านสื่อ			.090	.131
ตั้งแต่ 5 ปีลงมา	78	60.2179	60.6314	
ตั้งแต่ 6-10 ปี	69	61.9275	62.3525	
ตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป	60	58.7000	57.6739	
ระดับตำแหน่ง			.121	.122
ผู้สื่อข่าว	131	59.0382	59.0310	
หัวหน้าข่าว ผู้ช่วยหัวหน้าข่าว	76	62.6053	62.6176	
ผู้รวบรวมข่าว บรรณาธิการข่าว และอื่น ๆ				
ประเภทของสื่อที่สังกัด			.233	.222
หนังสือพิมพ์	87	56.4828	56.6668	
วิทยุกระจายเสียง	42	63.7381	63.5888	
วิทยุโทรทัศน์	78	62.8333	62.7085	
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กำลังสอง (R^2)				.099
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R)				.315

ตารางที่ 8 การวิเคราะห์จำแนกหมู่เกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภาไทยกับตัวแปรต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมือง 6 ตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่ทำงาน ตำแหน่งปัจจุบัน และประเภทของสื่อที่สังกัด พบว่า ก่อนและหลังการควบคุมตัวแปรอิสระ ประเภทของสื่อที่สังกัดมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภาไทยมากที่สุด (Eta = .233, Beta = .222) รองลงมา คือ ระดับการศึกษา (Eta = .130, Beta = .144) ระดับตำแหน่ง (Eta = .121, Beta = .122) ระยะเวลาการทำงาน (Eta = .090, Beta = .131) เพศ (Eta = .067, Beta = .031) และอายุ (Eta = .013, Beta = .049)

ตารางที่ 9 การวิเคราะห์ตัวแปรผันแปรเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภาไทยกับปัจจัยด้านงาน

(n= 207)

ที่มาของความผันแปร	ผลรวม ยกกำลังสอง	df	ค่าเฉลี่ย ยกกำลังสอง	F	ระดับ นัยสำคัญ ของ F
<u>ตัวแปรอิสระ</u>	14276.153	4	3569.038	26.419	.000*
ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภา	.999	1	.999	.007	.932
การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภา	28.834	1	28.834	.213	.645
ความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภา	5928.101	1	5928.101	43.882	.000 *
การยอมรับเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภา	8318.219	1	8318.219	61.574	.000 *
ค่าผันแปรที่อธิบายได้	14276.153	4	3569.038	26.419	.000 *
การผันแปรที่เหลือ	27288.803	202	135.093		
การปรับแปรทั้งหมด	41564.957	206	201.772		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 9 การวิเคราะห์การผันแปรเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภา กับตัวแปรอิสระ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจ การรับรู้ข่าวสาร ความคาดหวัง และการยอมรับเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภา พบว่า ถ้าพิจารณาโดยรวมตัวแปรทั้ง 4 ตัวมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภา มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000 เมื่อพิจารณาตัวแปรด้านงานแต่ละตัว พบว่า ความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภาเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภา มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ และการยอมรับเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภาเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภา มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับความรู้ความเข้าใจ และการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภาเป็นตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภา

ตารางที่ 10 การวิเคราะห์จำแนกหมู่เกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภากับปัจจัยด้านงาน

(n = 207)

ที่มาของความผันแปร	จำนวน	ค่าเฉลี่ยก่อน ปรับตัวแปร อิสระ	ค่าเฉลี่ยหลัง ปรับตัวแปร อิสระ	Eta	Beta
ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา				.005	.018
ความรู้ความเข้าใจน้อย	86	60.4302	60.0404		
ความรู้ความเข้าใจมาก	121	60.2893	60.5663		
การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา				.027	.061
การรับรู้ข่าวสารน้อย	92	60.7717	61.3199		
การรับรู้ข่าวสารมาก	115	60.0087	59.5702		
ความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา				.373	.193
ความคาดหวังน้อย	117	55.7179	57.9481		
ความคาดหวังมาก	90	66.3667	63.4675		
การยอมรับเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา				.557	.485
การยอมรับน้อย	86	50.9884	52.1984		
การยอมรับมาก	121	67.000	66.1400		
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กำลังสอง (R^2)					.343
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R)					.586

ตารางที่ 10 การวิเคราะห์จำแนกหมู่เกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภากับปัจจัยด้านงาน ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา ความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา และการยอมรับเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา พบว่า ก่อนและหลังการปรับค่าตัวแปรอิสระ การยอมรับเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภามีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภามากที่สุด (Eta = .557, Beta = .485) รองลงมา คือ ความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา (Eta = .373, Beta = .193) การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา (Eta = .027, Beta = .061) และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา (Eta = .005, Beta = .018)

ข้อวิจารณ์

การทดสอบสมมติฐานปรากฏว่า ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ 6 สมมติฐาน และเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ 4 สมมติฐาน ซึ่งมีข้อวิจารณ์ ดังนี้

1. เพศของผู้สื่อข่าวการเมือง มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้ง จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า เพศชายและเพศหญิงมีระดับความคิดเห็นไม่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า เพศหญิงมีระดับความคิดเห็นด้วยกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภามากกว่าเพศชายเล็กน้อย แต่ไม่มีความแตกต่าง อาจจะเป็นเพราะปัจจุบันสตรีเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาประเทศชาติมากยิ่งขึ้น สังคมปัจจุบันได้ให้ความเสมอภาค ความเท่าเทียมกันระหว่างเพศชายกับเพศหญิงมากขึ้น และให้การยอมรับนับถือจากหน้าที่การงาน และให้ความสำคัญในเรื่องของความรู้และความสามารถ โดยไม่แบ่งว่าเป็นชายหรือหญิง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิจิตรา (2545) ที่ศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของข้าราชการรัฐสภาที่มีต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนที่พบว่า ข้าราชการรัฐสภาเพศชายและข้าราชการรัฐสภาเพศหญิงมีความคิดเห็น ไม่แตกต่าง แม้จะมีเพศต่างกัน อาจเป็นเพราะว่าข้าราชการรัฐสภาปฏิบัติงานอยู่ในสังคมที่มีความเป็นประชาธิปไตย

2. อายุของผู้สื่อข่าวการเมือง มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้ง จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 36 ปีขึ้นไป เห็นด้วยกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภามากกว่าผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 30-35 ปี แต่ไม่มีความแตกต่างกัน ถึงแม้ว่าผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 36 ปีขึ้นไปมีประสบการณ์การรับรู้ในเรื่องราวต่าง ๆ ที่มากกว่า ทำให้เกิดแนวคิดที่จะเห็นด้วยกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา หรืออาจมาจากการสั่งสมประสบการณ์การทำงานที่มากกว่า เกิดการเรียนรู้ เข้าใจกระบวนการของการเมืองที่มีข้อจำกัดในเรื่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ส่วนผู้ที่มีอายุน้อยกว่าอาจจะได้รับความรู้หรือประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับการเมืองไม่กว้างขวางมากนัก จึงทำให้มองไม่เห็นว่บทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาน้อยกว่าผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 36 ปีขึ้นไป แต่ความคิดเห็นไม่ต่างกัน

3. ระดับการศึกษาของผู้สื่อข่าวการเมือง มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้ง จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ โดยสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อุดมพร (2546) ที่ศึกษาเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของสมาชิกรัฐสภา (ส.ว.) ตามความเห็นของประชาชนในกรุงเทพมหานครเปรียบเทียบระหว่างประชาชนในเขตชั้นในและเขตชั้นนอกที่พบว่า ลักษณะของประชากรด้านการศึกษามีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภาอย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ผู้ที่จบการศึกษาตั้งแต่สูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป เห็นด้วยกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภามากกว่าผู้สื่อข่าวที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและต่ำกว่าเพียงเล็กน้อย ไม่มีความแตกต่างกันมากอาจจะเป็นเพราะการศึกษาที่สูงนั้น ทำให้บุคคลมีความเข้าใจ มีระบบ และรูปแบบวิถีชีวิตที่ชัดเจน การตัดสินใจที่ต้องประกอบด้วยเหตุผล ความจำเป็นในแง่มุมต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าผู้ที่มีความรู้สูงต้องผ่านกระบวนการฝึกฝนระบบการคิด การกระทำต่าง ๆ ที่สอดคล้องด้วยเหตุผลที่จะสนับสนุนหรือปฏิเสธในบทบาทของสมาชิกรัฐสภา ซึ่งอาจจะแตกต่างกับผู้ที่มีระดับการศึกษาที่ต่ำกว่าอยู่บ้างแต่การมีความคิดเห็นไม่ต่างกัน

4. ระยะเวลาที่ทำงานในด้านสื่อของผู้สื่อข่าวการเมือง มีความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาที่ทำงานในด้านสื่อกับความคิดเห็นต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้ง จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ โดยสอดคล้องกับการศึกษาของ วิจิตร (2545) ที่ศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของข้าราชการที่มีต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน พบว่า ข้าราชการรัฐสภาที่มีระยะเวลาการทำงานที่รัฐสภาตั้งแต่ 1-5 ปี 6-10 ปี 11-15 ปี และ 16 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน แม้จะมีระยะเวลาการทำงานที่รัฐสภาต่างกัน ทั้งนี้ อาจเป็นความใกล้ชิดกับการเมือง มีความตื่นตัวและสนใจกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภา มีความสนใจการเมืองที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งได้รับข้อมูลทางการเมือง เข้าใจสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เท่า ๆ กัน ดังนั้น ผู้สื่อข่าวการเมืองที่มีระยะเวลาการทำงานในด้านสื่อมีความคิดเห็นไม่ต่างกัน

5. ระดับตำแหน่งของผู้สื่อข่าวการเมือง มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้ง จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่ปฏิบัติงานที่มีตำแหน่งหัวหน้าข่าว ผู้ช่วยหัวหน้าข่าว / ผู้รายงานข่าว และบรรณาธิการข่าว เห็นด้วยกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภามากกว่าผู้สื่อข่าวการเมืองที่มีตำแหน่ง

เป็นผู้สื่อข่าว ซึ่งอาจจะเป็นเพราะประสบการณ์การรับผิดชอบงานในหน้าที่ที่ปฏิบัติมายาวนาน ทำให้รู้สึกว่าการมอบบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาอาจจะไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ หรือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในทางการเมืองของวุฒิสภาที่เป็นข่าวตามสื่อต่าง ๆ จึงทำให้มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน

6. ประเภทของสื่อที่สังกัดของผู้สื่อข่าวการเมือง มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้ง จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยพบว่า ผู้สื่อข่าวการเมืองประเภทวิทยุกระจายเสียงเห็นด้วยกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภามากกว่าผู้สื่อข่าวการเมืองประเภทวิทยุโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีความรวดเร็วจับใจ ผู้สื่อข่าวมีความสามารถสอดแทรกได้ในทุกลักษณะของรายการทั้งในทางตรงและทางอ้อม และสามารถวิจารณ์ข่าวได้ ดังนั้น ผู้สื่อข่าววิทยุจะต้องมีความชำนาญเพื่อที่จะได้วิเคราะห์สถานการณ์การเมืองได้ถูกต้อง

7. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา มีความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจกับความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้ง จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ โดยสอดคล้องกับการศึกษาของ จิระศักดิ์ (2547) ที่ศึกษาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจของนิสิตที่มีต่อบทบาทและอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540: ศึกษาเฉพาะกรณีนิสิตปริญญาตรี ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ ที่พบว่า นิสิตปริญญาตรี ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่มีชั้นปีที่ศึกษาแตกต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจต่อบทบาทและอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ไม่แตกต่างกันและสอดคล้องกับงานวิจัยของ โชติพงษ์ (2544) เรื่อง ความคิดเห็นของนิสิตต่อการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา: ศึกษาเฉพาะนิสิตปริญญาตรี ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า นิสิตที่มีชั้นปีที่ศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาไม่แตกต่างกัน

8. การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ข่าวสารกับความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา ผลการวิจัยพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการ

รับรู้ในเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเมืองหรือบทบาทของสมาชิกวุฒิสภา ความถี่ของข่าวสารที่ได้รับทั้งประเภทข่าวสาร แหล่งข้อมูลข่าวสาร มาจากที่เดียวกันโดยตรงและทางอ้อม ซึ่งอาจมาจากนักการเมือง เพื่อนร่วมงาน หรือการถ่ายทอดการประชุมรัฐสภา วุฒิสภา เป็นต้น

9. ความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา ความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังกับความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา ผลการวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ โดยสอดคล้องกับผลการศึกษาของสำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2545) ที่ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในอนาคตตามทัศนะของประชาชน ที่พบว่า ความคาดหวังของประชาชนในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่าประสบการณ์การรับรู้ในเรื่องราวต่าง ๆ ที่มากกว่า หรือทำงานทางการเมืองมานาน ทำให้เกิดการเรียนรู้ เข้าใจธรรมชาติ พฤติกรรมของนักการเมือง และอาจเป็นเพราะว่าระดับตำแหน่งของผู้สื่อข่าวการเมือง มีความรับผิดชอบในการบริหารงาน การตัดสินใจ เพื่อให้เกิดคุณภาพของงาน จึงทำให้การคาดหวังจากตัวสมาชิกวุฒิสภาแตกต่างกัน

10. การยอมรับเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา ความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับกับความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา ผลการวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ โดยสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จิตราภา (2541) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการยอมรับบทบาทสตรีในการเป็นผู้นำทางการบริหารของพนักงานบริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) ที่พบว่า อายุงานมีความสัมพันธ์กับการยอมรับบทบาทสตรีในการเป็นผู้นำทางการบริหาร ด้านคุณสมบัติสตรีในการเป็นผู้นำควรมีวิสัยทัศน์ เพราะควบคุมบุคลิกภาพและอารมณ์ได้ดี และความเป็นผู้มีอารมณ์ และผลการศึกษาของกัลยา (2544) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการยอมรับรูปแบบการจัดองค์การทางสังคมแบบใหม่ตามหลักการบริหารกิจกรรมการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ในองค์การภาครัฐ: ศึกษากรณีสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ที่พบว่า ปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ อายุ ตำแหน่งงาน ระดับการศึกษา ระยะเวลาการปฏิบัติงาน และความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีนั้นมีความแตกต่างกันกับการยอมรับรูปแบบการจัดองค์การทางสังคมแบบใหม่

สำหรับการวิจัยความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน พบว่า ความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภาอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยรวม 3.02 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า

1. ข้อที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด คือ (ข้อ 8) ภูมิหลัง ความเชื่อและอิทธิพลจากพรรคการเมืองมีผลต่อบทบาทของ ส.ว.ในการปฏิบัติหน้าที่ หมายความว่า ผู้สื่อข่าวการเมืองมีความเห็นว่าสมาชิกรัฐสภาปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทและความรับผิดชอบไม่โปร่งใส ถูกแทรกแซงทางการเมืองก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องประสิทธิผลต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ปัญหาในเรื่องประสิทธิผลในการการกลั่นกรองกฎหมาย ร่างกฎหมายหลายฉบับมักจะได้รับการแก้ไขหรือการแปรญัตติจำนวนมากเกินไป การแก้ไขไปมากกลับกลายเป็นความไม่รอบคอบ ซึ่งในแง่หลักการแล้วกระบวนการกลั่นกรองกฎหมายจะต้องแสดงให้เห็นจุดต่างทางการเมืองของแต่ละบุคคลที่มาจากประสบการณ์ที่หลากหลาย ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนมากที่สุด การกลั่นกรองต้องได้รับความร่วมมือจากฝ่ายบริหาร เพราะว่าฝ่ายบริหารเป็นผู้เลือกตัดสินใจในการดำเนินนโยบายสาธารณะตามที่ได้แถลงไว้ ดังนั้น การพิจารณาของสมาชิกรัฐสภาในการผ่านร่างกฎหมายจึงตกอยู่ภายใต้อิทธิพลจากทุกด้าน การดำเนินงานของกลุ่มอิทธิพลด้วยการเสนอความเห็น ความต้องการของกลุ่ม การชักชวนผลักดัน บีบบังคับเพื่อประโยชน์ของกลุ่ม รวมถึงใช้อิทธิพลเข้าแทรกแซงวุฒิสภาให้พยายามดำเนินตามความต้องการของตนที่ปรากฏชัดเจน คือ การแทรกแซงจากรัฐบาลในขณะที่อยู่ในขั้นตอนของการกลั่นกรองร่างกฎหมาย โดยเฉพาะการถูกชี้นำโดยรัฐบาลแทบทุกเรื่อง ฉะนั้นในการกลั่นกรองกฎหมายวุฒิสภาจึงจำเป็นจะต้องระลึกรถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายเป็นหลัก พิจารณาก่อนอย่างละเอียดรอบคอบเพื่อให้กฎหมายออกมาดีและเป็นประโยชน์ต่อประชาชนมากที่สุด

1.2 ปัญหาในการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจของฝ่ายบริหาร จากบทบาทในการควบคุมตรวจสอบฝ่ายบริหารของสมาชิกรัฐสภามีบทบาทได้หลายรูปแบบ เช่น การควบคุมโดยการตรวจสอบจะต้องมีมูลเหตุของความผิดที่จะต้องตรวจสอบ หรือมาจากร้องเรียนจากประชาชนเข้ามายังวุฒิสภาหรือเป็นการพบข้อบกพร่องการบริหารราชการแผ่นดินที่สมาชิกรัฐสภาได้พบเอง การตรวจสอบ เช่น การตั้งกระทู้ถามรัฐบาลถึงสาเหตุของปัญหาหรือข้อสงสัยเพื่อให้รัฐบาลตอบถึงปัญหาเกี่ยวกับข้อเท็จจริงหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกันปัญหานั้น และแนวทางการแก้ไข

ได้มีสมาชิกวุฒิสภาบางส่วน (รายงานผลการพิจารณาของคณะกรรมการวางแผนกำหนดแนวทางและกระบวนการในการดำเนินงานของวุฒิสภา, 2546: 7) มีความคิดเห็นตรงกันข้ามกับความคิดเห็นข้างต้น เพราะมองว่าการควบคุมฝ่ายบริหารด้วยข้อเท็จจริงหมายถึงนโยบาย ระเบียบแบบแผน และกฎหมาย วุฒิสภาต้องติดตามว่าฝ่ายบริหารได้ดำเนินบทบาทอะไรบ้าง ตรงตามนโยบายที่แถลงไว้กับรัฐสภาหรือไม่ ซึ่งวุฒิสภาจะต้องควบคุมในการตรวจสอบ แต่ไม่ใช่เป็นการจับผิด เป็นการให้รัฐบาลทำงานอยู่ในกรอบของนโยบายที่ให้ไว้กับรัฐสภา หากไม่ได้ดำเนินการดังกล่าวก็จำเป็นต้องกระตุ้นให้รัฐบาลเร่งรัดดำเนินการ เช่น วุฒิสภาจะคอยตรวจสอบในเชิงนโยบายของรัฐบาลและการปฏิบัติตามนโยบายอยู่อย่างสม่ำเสมอโดยผ่านคณะกรรมการการแต่ละคณะของวุฒิสภา

อย่างไรก็ตาม การควบคุมฝ่ายบริหารของวุฒิสภาก็ยังคงประสบปัญหาอยู่ เช่น ในเรื่องของระบบอุปถัมภ์จากรัฐบาล ในปัจจุบันฝ่ายบริหารพยายามเข้าไปมีอิทธิพลต่อวุฒิสภา ทำให้การตัดสินใจของวุฒิสภาขึ้นกับกลุ่มอิทธิพล อันส่งผลกระทบต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาที่ควบคุมฝ่ายบริหาร ไม่ทำตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

2. ข้อที่มีระดับความคิดเห็นรองลงมา คือ (ข้อ 4) การทำหน้าที่ของคณะกรรมการวุฒิสภามีจำนวนคณะกรรมการมากเกินไป ก่อให้เกิดการทำงานที่ซ้ำซ้อนกัน หมายความว่า ผู้สื่อข่าวการเมืองมีความเห็นว่า การมีคณะกรรมการสามัญวุฒิสภามากถึง 22 คณะ ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2544 จากจำนวนสมาชิกทั้งสิ้นเพียง 200 คน จึงมีสมาชิกวุฒิสภาบางส่วนเห็นว่าควรที่จะลดจำนวนกรรมการลง โดยการยุบรวมคณะกรรมการหรือให้สมาชิกวุฒิสภา 1 ท่านเป็นกรรมการได้เพียง 1 คณะ (รายงานผลการพิจารณาของคณะกรรมการวางแผนกำหนดแนวทางและกระบวนการในการดำเนินงานของวุฒิสภา, 2546: 4) การมีคณะกรรมการสามัญจำนวนมาก และสมาชิกวุฒิสภา 1 ท่านต้องอยู่ในคณะกรรมการ 2 คณะ ทำให้การประชุมคณะกรรมการซ้อนกัน ซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่สังกัดในคณะกรรมการควรจะเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญหรือมีพื้นฐานความรู้ให้ตรงกับหน้าที่อยู่ในคณะกรรมการนั้น

ในวุฒิสภาการทำงานของกรรมการต้องการให้กรรมการเป็นผู้รู้เรื่องเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แต่ต่อมากลายเป็นว่ากรรมการหลายคนอยากรู้ เมื่อมีข่าวเกิดขึ้นในเรื่องต่าง ๆ ที่มีความสนใจของประชาชนจึงมีการเรียกบุคคลมาชี้แจงในเรื่องเดียวกันซ้ำซ้อนในกรรมการหลายคนจึงไม่ค่อยมีใครอยากมาชี้แจงในเรื่องซ้ำ ๆ ทำให้วุฒิสภาถูกวิจารณ์จากบุคคลภายนอก เช่น เรื่องปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นต้น

ในข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2544 ได้กำหนดบัญชีอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการสามัญประจำวุฒิสภาไว้อย่างชัดเจน ให้คณะกรรมการการสามัญทำหน้าที่เฉพาะตามกรอบอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในข้อบังคับดังกล่าว แต่ในทางปฏิบัติกรรมการฯ สนใจเรื่องใดก็ทำการศึกษาได้เลย แต่เมื่อมีการทักท้วงกันก็จะถูกกล่าวหาไม่รักษาผลประโยชน์ของประชาชนหรือของประเทศ ดังนั้น ในทางปฏิบัติเพื่อประโยชน์และการป้องกันถูกกล่าวหาจากบุคคลภายนอก หากมีคณะกรรมการการสามัญคณะใดสนใจที่จะศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่งขอให้ไปตรวจสอบข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2544 เรื่องบัญชีอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการสามัญประจำวุฒิสภา และให้นำเรื่องที่จะศึกษาเข้าสู่คณะกรรมการวิสามัญประจำวุฒิสภาเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบ หรือถ้าเรื่องที่ศึกษามีความเกี่ยวข้องกับหลายคณะ ควรให้นัดประชุมพร้อมกันและให้บุคคลสามารถมาชี้แจงเพียงครั้งเดียว ทั้งนี้ เพื่อเป็นการบูรณาการของคณะกรรมการการวุฒิสภา ซึ่งวุฒิสภาต้องปรับกระบวนการทำงานใหม่ตามความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลกปัจจุบัน ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า

ในฐานะที่วุฒิสภาเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ เป็นผู้แทนประชาชน สมาชิกวุฒิสภาจะทำหน้าที่ดูแลประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนในลักษณะส่วนรวมมากกว่าส่วนปัจเจกมาโดยตลอด การมองภาพต่าง ๆ ของวุฒิสภามองอีกลักษณะหนึ่งต่างไปจากสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งไม่ว่าใครคิดว่าเป็นแต่เป็นคุณลักษณะของสภาที่ถูกสร้างมา เพราะฉะนั้นวุฒิสภาจึงเป็นองค์กรหนึ่งของบ้านเมืองเป็นที่พึ่งของประชาชนได้ในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความยุติธรรม การปกป้องงบประมาณแผ่นดินที่มาจากภาษีของประชาชนให้รอดพ้นจากการทุจริต คอร์รัปชันของผู้ใช้อำนาจรัฐทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นนักการเมือง ข้าราชการประจำหรือผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ แต่วุฒิสภายังไม่สามารถแสดงบทบาทในการถ่วงดุลอำนาจอย่างแท้จริง แม้ว่ากลไกทางการเมืองจะมีอำนาจค่อนข้างเด็ดขาด มีบทบาทในการถ่วงดุลอำนาจหน้าที่ได้อย่างแท้จริง และมีบทบาทในการควบคุมฝ่ายบริหารมากขึ้น อาทิ เป็นผู้สรรหา คัดเลือกคณะกรรมการต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ เป็นผู้มีอำนาจถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งต่าง ๆ อันสะท้อนให้เห็นได้ว่าทิศทางการปฏิรูปการเมืองไม่ได้ช่วยทำให้วุฒิสภาแข็งแกร่งเท่ากับการที่วุฒิสภาเป็นผู้สร้างขอบเขตอำนาจให้กับตนเอง ยิ่งกว่านั้นประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งก็ไม่ได้ยอมรับในบทบาทหน้าที่หรือแม้แต่ตัววุฒิสภาอย่างเต็มที่ (รายงานการวิจัย เรื่อง การประเมินผลงานของวุฒิสภา ชุดที่ 9 (22 มีนาคม 2544 – ปัจจุบัน): 184) ดังนั้นในการปฏิบัติภารกิจของวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนี้ต้องเป็นไปด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เป็นสถาบันที่มีความเป็นกลางทางการเมืองในการทำหน้าที่สมดุลให้กับระบบการเมืองการปกครอง และเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนชาวไทย

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง ความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภา มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน และศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภา โดยศึกษาวิจัยจากผู้สื่อข่าวการเมืองในรัฐสภาและกองบรรณาธิการจากหนังสือพิมพ์วิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ รวมทั้งสิ้น 207 คน

การดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ ผู้วิจัยได้ใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สื่อข่าวการเมืองจากหนังสือพิมพ์วิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ รวม 207 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์การผันแปรหรือการวิเคราะห์การแปรปรวน (Analysis of Variance: ANOVA) และการวิเคราะห์จำแนกหมู่ (Multiple Classification Analysis) โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

ข้อมูลด้านบุคคลของผู้สื่อข่าวการเมืองในรัฐสภาและกองบรรณาธิการ จำนวน 207 คน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 60.9 มีอายุเฉลี่ย 32.39 ปี ซึ่งส่วนใหญ่อายุ 26-30 ปี ร้อยละ 28 และอายุ 31-35 ปี ร้อยละ 26 เป็นช่วงอยู่ในวัยทำงาน มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 81.6 รองลงมาคือ ปริญญาโทขึ้นไป ร้อยละ 12.6 ระยะเวลาที่ทำงานในด้านสื่อส่วนใหญ่ต่ำกว่า 5 ปี ร้อยละ 37.8 รองลงมาคือ 6-10 ปี ร้อยละ 33.3 ตำแหน่งปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นผู้สื่อข่าว ร้อยละ 63.3 รองลงมาคือ อื่น ๆ ร้อยละ 14.5 และเป็นผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ ร้อยละ 42.0 รองลงมาคือ วิทยุโทรทัศน์ ร้อยละ 37.7

ในส่วนของการรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภานั้น พบว่า ผู้สื่อข่าวการเมืองที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = .79$) ในขณะที่การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 1.24$) และความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.19$) รวมทั้งการยอมรับเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของ สมาชิกวุฒิสภาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.99$) และความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาท และความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา ได้แก่ บทบาทความรับผิดชอบตามกฎหมายและบทบาท ความรับผิดชอบต่อสังคมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.02$)

ส่วนผลการทดสอบสมมติฐานนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับ การศึกษา ระยะเวลาการทำงาน ระดับตำแหน่ง ประเภทของสื่อที่สังกัด ความรู้ความเข้าใจ การรับรู้ ข่าวสาร ความคาดหวัง และการยอมรับเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา ตัวแปรตาม คือ ความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา ที่มาจากการเลือกตั้ง ได้แก่ บทบาทความรับผิดชอบตามกฎหมายและบทบาทความรับผิดชอบ ต่อสังคม ผลปรากฏว่า ทั้งระดับตำแหน่ง ประเภทของสื่อที่สังกัด ความคาดหวัง และการยอมรับ เกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งมีความสัมพันธ์กับ ความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาที่มาจาก การเลือกตั้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 11 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานระหว่างตัวแปรอิสระกับความคิดเห็นของผู้สื่อข่าว
การเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภา

ตัวแปรอิสระ	ผลการทดสอบ	
	เป็นไปตามสมมติฐาน	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
1. เพศ		✓
2. อายุ		✓
3. ระดับการศึกษา		✓
4. ระยะเวลาที่ทำงานในด้านสื่อ		✓
5. ตำแหน่งปัจจุบัน	✓	
6. เป็นผู้สื่อข่าวของสื่อใด	✓	
7. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท หน้าที่ของสมาชิกรัฐสภา		✓
8. การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับบทบาท หน้าที่ของสมาชิกรัฐสภา		✓
9. ความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทและ ความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภา	✓	
10. การยอมรับเกี่ยวกับบทบาท และ ความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภา	✓	

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยได้แบ่งข้อเสนอแนะออกเป็น 2 ส่วน คือ ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาวิจัย และข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา

จากการศึกษาบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา พบว่า ผู้สื่อข่าวการเมือง มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาโดยรวมในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า บทบาท ส.ว. ทำหน้าที่เป็นรัฐสภาในระหว่างที่อายุของ ส.ว. สิ้นสุดลง หรือถูกยุบสภา และตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันกำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็น ส.ว. ต้องมีอายุ ไม่น้อยกว่า 35 ปีบริบูรณ์ ในวันเลือกตั้งและสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาที่ผู้สื่อข่าวการเมือง มีความรู้ความเข้าใจด้านนี้น้อยกว่าข้ออื่น ๆ ดังนั้นควรที่จะต้องมีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และประชาสัมพันธ์ให้ผู้สื่อข่าวการเมืองทราบ ถึงผลการทำงานของวุฒิสภาให้ผู้สื่อข่าวการเมืองเข้าใจในบทบาทและกลไกในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ดังนั้นสมาชิกวุฒิสภาควรทำความเข้าใจกับประชาชน ถึงบทบาทของสมาชิกวุฒิสภา และควรมีการจัดสัมมนาผู้สื่อข่าวการเมืองเพื่อให้ความรู้เฉพาะเรื่อง เกี่ยวกับสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งจัดโครงการวุฒิสภาพบสื่อมวลชน อย่างน้อยปีละ 3 ครั้ง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจกัน

2. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา

สำหรับประเด็นในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาอยู่ในระดับการรับรู้ปานกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเภทข่าวสารที่เกี่ยวกับสมาชิกวุฒิสภา เช่น การสัมภาษณ์ ส.ว. เพื่อรับทราบข้อเท็จจริงต่าง ๆ และการเข้าร่วมการสัมมนาของคณะกรรมการต่าง ๆ วุฒิสภา สื่อเฉพาะกิจ แผ่นพับ / เอกสารทางราชการ และป้ายประกาศต่าง ๆ เช่น โปสเตอร์ เป็นต้น ดังนั้น สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาควรที่จะมีการจัดตั้งหน่วยงานกลุ่มงานโฆษกของวุฒิสภาขึ้น เพื่อแถลงข้อเท็จจริง ปัญหาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในการประชุมรัฐสภา วุฒิสภา หรือการประชุมของ

คณะกรรมการการสามัญ วิสามัญของวุฒิสภาต่าง ๆ ที่พิจารณาในเรื่องสำคัญ ๆ เป็นที่สนใจของประชาชน หรือเป็นประโยชน์ หรือรักษาผลประโยชน์ของประเทศไทย ประชาชนโดยส่วนร่วม และจะต้องให้หน่วยงานดังกล่าวเชิญ ส.ว.ที่เกี่ยวข้องเรื่องนั้น ๆ มาแถลงข้อเท็จจริงให้สื่อมวลชนและประชาชนได้รับทราบ ทั้งนี้เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้ตรงกันและภาพลักษณ์ที่ดีให้กับวุฒิสภา การสัมมนาของคณะกรรมการทุกครั้งควรมีเจ้าหน้าที่ของคณะกรรมการหรือเจ้าหน้าที่ของสำนักงานประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ความรู้ ผลที่ได้จากการสัมมนาทุกครั้ง โดยเป็นแผ่นพับ/เอกสารต่าง ๆ ซึ่งการประชาสัมพันธ์ในเรื่องดังกล่าวนี้จะต้องมีวิธีการที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายและมีประสิทธิภาพที่สุด เน้นการสื่อสาร แบบสอบถาม (two way communication) เพื่อทราบความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมาย เช่น การนำอินเทอร์เน็ตเข้ามาเสริมพัฒนาประชาสัมพันธ์หรือการเลือกใช้สื่อประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสม และควรมีการจัดระบบในด้านการสื่อสารทางการเมืองต่อวุฒิสภา โดยเฉพาะความจำเป็นในการจัดทำฐานข้อมูลของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาของทุกจังหวัดที่ทำให้ประชาชนทุกระดับสามารถเข้าถึงฐานข้อมูลเหล่านี้ได้โดยง่าย ข้อมูลดังกล่าวรวมไปถึงข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของสมาชิกวุฒิสภา และให้สามารถจำแนกความแตกต่างระหว่างผลงานของวุฒิสภากับสภาผู้แทนราษฎร เป็นต้น

3. ความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา

ความคาดหวังในบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาของผู้สื่อข่าวการเมืองได้ให้นักรู้ในเรื่อง ส.ว.มีความรู้พื้นฐานกฎหมายทางรัฐศาสตร์ และ ส.ว.สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้ และ ส.ว.สามารถรักษาและทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมของประชาชนชาวไทย อาจเป็นเพราะว่าผู้สื่อข่าวการเมืองส่วนใหญ่เห็นว่าสมาชิกวุฒิสภาเป็นสถาบันการเมืองหนึ่งที่เป็นตัวแทนของประชาชน นอกจากจะเป็นสภาถ่วงดุลยังเป็นสภาตรวจสอบด้วย และวุฒิสภาสามารถแนะนำและดูแลอำนาจทางการเมืองได้ รวมทั้งมีหน้าที่พิเศษเป็นการเชื่อมระหว่างประชาชนกับรัฐบาลเพื่อที่จะตัดสินใจหรือหาทางที่จะให้ผลประโยชน์ต่าง ๆ ของประชาชนให้เข้ากัน ฉะนั้น หน้าที่ของวุฒิสภานั้นจึงมีความแตกต่างจากหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คือสมาชิกวุฒิสภาสามารถที่จะทำประโยชน์แก่ประเทศชาติได้มาก ดังนั้น การเป็นตัวแทนของประชาชน สมาชิกวุฒิสภาจึงควรให้ความสำคัญแก่ประชาชนผู้เลือกเขาเหล่านั้นเข้าไปทำหน้าที่ ต้องคำนึงถึงเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมภายใต้การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน สมาชิกวุฒิสภาต้องใช้ความรู้หรือความสามารถอย่างเต็มที่และมีความเป็นอิสระ ซึ่งถ้าเมื่อใดที่ประชาชนเห็นว่าผู้ที่เขาเลือกเข้าไปไม่สนองต่อความคาดหวังได้ครบถ้วนก็จะมีผลต่อความนิยมและภาพลักษณ์ของสมาชิกวุฒิสภา ดังนั้น สมาชิกวุฒิสภา

จึงจำเป็นต้องสนองตอบต่อความต้องการตามความคาดหวังไว้ ซึ่งบางส่วนไม่สามารถทำหน้าที่ต่อบทบาทและความรับผิดชอบได้

จากความคาดหวังของผู้สื่อข่าวการเมือง ควรจะต้องมีแนวทางในการปรับปรุงองค์กรให้มีความเชื่อถือมากขึ้นในสายตาของผู้สื่อข่าวการเมืองและประชาชน ซึ่งที่ผ่านมาพบเห็นได้จากข่าวสารทางสื่อมวลชนต่าง ๆ ส่วนใหญ่มักจะเป็นไปในทางลบ สมาชิกวุฒิสภาจึงจำเป็นต้องสร้างผลงานและเปิดเผยแก่สาธารณชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการถ่วงดุลอำนาจทางการเมือง ความเป็นกลางทางการเมือง ปราศจากการเล่นพรรคเล่นพวก เนื่องจากในปัจจุบันกระบวนการตรวจสอบฝ่ายบริหารในสภาผู้แทนราษฎรไม่เข้มแข็งเท่าที่ควรจึงจำเป็นต้องอาศัยวุฒิสภาเป็นองค์หลักในการตรวจสอบ

ดังนั้น สมาชิกวุฒิสภาควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักการเมืองและประชาชนโดยไม่เกี่ยวข้องกับผู้มีอิทธิพลและสิ่งผิดกฎหมาย และเมื่อมีข้อมูลความผิดของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอย่างชัดเจน ควรดำเนินการพิจารณาลงมติถอดถอนโดยเร็ว การพิจารณากลับกรรณการของสมาชิกควรคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ ควรมีบทบาทในการประสานงานกับหน่วยงานของรัฐเพื่อแก้ปัญหาประชาชน

4. การยอมรับเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา

ถึงแม้ผลการศึกษาของผู้สื่อข่าวการเมืองเกี่ยวกับการยอมรับบทบาทและความรับผิดชอบของวุฒิสภาโดยรวมจะปรากฏผลในระดับความคิดเห็นปานกลาง แต่สำหรับในประเด็นของ ส.ว. ได้นำหลักธรรมาภิบาลและระบบคุณธรรมมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่และ ส.ว. ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักการเมืองและประชาชนโดยไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งผิดกฎหมาย ซึ่งการยอมรับด้านนี้ยังน้อยอยู่ ดังนั้นการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาสามารถแบ่งตามข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. การปฏิบัติหน้าที่ด้านนิติบัญญัติเป็นภารกิจที่ค่อนข้างสำคัญ นายอานันท์ ปันยารชุน และนายบรรศักดิ์ อุวรรณโณ ได้แสดงความเห็นว่า วุฒิสภาไม่ควรแก้ไขรายละเอียดของกฎหมายมากเกินไปจนทำให้หลักการของกฎหมายเปลี่ยนไป และสมาชิกวุฒิสภาจะต้องพิจารณาโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานความจริง ข้อมูลที่ถูกต้อง และนำไปปฏิบัติได้ รวมทั้งควรจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน โดยเฉพาะในกรณีการพิจารณากฎหมายที่จะส่งผลกระทบต่อประชาชนส่วนใหญ่ โดยอาจให้มีการส่งความคิดเห็นทางอินเทอร์เน็ตหรือไปรษณียบัตรได้

2. ด้านการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ควรมีการเผยแพร่รายงานการศึกษาของคณะกรรมการที่ทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลให้ประชาชนทราบ และในการพิจารณาเลือก ให้คำแนะนำ และแต่งตั้งบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งในองค์กรตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ควรกำหนดบทบาทของคณะกรรมการและที่ประชุมวุฒิสภาในการตรวจสอบประวัติไม่ให้ซ้ำซ้อนกัน และกำหนดกระบวนการและวิธีการต่าง ๆ ในขั้นของการพิจารณาของวุฒิสภาให้ชัดเจน รวมทั้งสมาชิกวุฒิสภาต้องพิจารณาด้วยความรอบคอบ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของประเทศชาติและประชาชนเป็นหลัก

3. ด้านการควบคุมตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดิน ของวุฒิสภาสามารถกระทำได้หลายด้าน คือ การตั้งกระทู้ถาม การอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติ การใช้กลไกการทำงานของคณะกรรมการ ผลของการตรวจสอบในเรื่องดังกล่าว สมาชิกวุฒิสภาควรมีการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ผู้สื่อข่าวการเมือง ประชาชนได้ทราบบทบาทความสำคัญของสมาชิกวุฒิสภาให้มากขึ้น รวมทั้งควรมีการนำเสนอกิจกรรม/ภาพการทำงานในประเด็นต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นที่กระทบต่อประชาชนหรือเป็นที่น่าสนใจ เพื่อจูงใจให้ผู้สื่อข่าวการเมืองและประชาชนสนใจติดตามข่าวสารการทำงานของสมาชิกวุฒิสภามากขึ้น นอกจากนี้ความคาดหวังและการยอมรับของผู้สื่อข่าวการเมืองและประชาชนต่อบทบาทการทำงานของสมาชิกวุฒิสภานั้นจะคาดหวังและยอมรับต่อบทบาทในการกระทำในเชิงเป้าหมาย และเป็นรูปธรรมที่เน้นประโยชน์ต่อประชาชนและประเทศชาติ ดังนั้น จึงควรมีการทำงานของสมาชิกวุฒิสภาตามกระบวนการวิธีต่าง ๆ จำเป็นต้องมีการอธิบายเชื่อมโยงถึงความมุ่งหวังผลในเชิงเป้าหมาย ประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ประชาชนให้มากขึ้น เพื่อให้ประชาชนมีความเข้าใจและสามารถเชื่อมโยงการทำงานที่เป็นบทบาทเชิงกระบวนการต่าง ๆ ที่สมาชิกวุฒิสภาทำอยู่นั้นจะส่งผลตอบแทนของความคาดหวังและการยอมรับของผู้สื่อข่าวการเมืองและประชาชนได้

5. ความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้สื่อข่าวการเมืองมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาบทบาทความรับผิดชอบตามกฎหมายพบว่า ภูมิหลัง ความเชื่อ และอิทธิพลจากพรรคการเมืองมีผลต่อบทบาทของสมาชิกวุฒิสภาในการปฏิบัติหน้าที่ รองลงมาคือ จำนวนคณะกรรมการมากเกินไปก่อให้เกิดการทำงานที่ซ้ำซ้อนกันตามลำดับ และพิจารณาบทบาทความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นรายชื่อแล้วพบว่า คณะกรรมการวุฒิสภาทำงานในเชิงรุกเพื่อให้ฝ่ายบริหารดำเนินตามนโยบายทางสังคมที่เสนอไว้ได้สำเร็จ รองลงมาคือ ส.ว. เป็นองค์กร

ที่ดำเนินงานเพื่อผลประโยชน์สังคมที่ไม่หวังแรงอิทธิพลอำนาจทางการเมืองและอำนาจนอกระบบ ดังนั้น การปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาสามารถนำมาสรุปผลเป็นข้อเสนอแนะได้ดังนี้

- ในการพิจารณาบทบาทความรับผิดชอบตามกฎหมาย สมาชิกวุฒิสภาควรพิจารณาให้ละเอียด คำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก เช่น การกลั่นกรองกฎหมาย ถ้ากฎหมายฉบับใดเกี่ยวกับเรื่องใด ควรให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านนั้น ๆ เป็นที่ปรึกษา เอาผลงานวิจัยมาพิจารณาร่วม การแก้ไขก็จะเป็นเหตุเป็นผล การตัดสินใจต้องมีข้อมูลละเอียด ให้มีความรอบคอบ สมาชิกวุฒิสภาอาจปรับปรุงได้บางประการ แต่ไม่แก้ไขหลักการของกฎหมายที่ผ่านเข้ามาโดยอาจจะเพิ่มเติมบ้างด้วยการมีข้อเสนอแนะ

- สมาชิกวุฒิสภาจะต้องมีความเข้มแข็งมากกว่านี้ สามารถชี้นำรัฐบาลได้ ยึดความถูกต้องเป็นหลัก และมีความเป็นกลางให้มากกว่านี้ โดยไม่มีการชี้นำจากบุคคลอื่น การใช้ดุลยพินิจของวุฒิสภาเป็นไปอย่างตรงไปตรงมาและใช้เหตุผล

- สมาชิกวุฒิสภาซึ่งเป็นผู้ตัดสินจะต้องมีความเที่ยงธรรมและไม่ลำเอียงเพราะอคติ เพื่อให้การพิจารณาและมีมติเป็นไปโดยถูกต้องชอบธรรม เป็นที่ยอมรับและใช้เป็นบรรทัดฐานต่อไปในอนาคตได้

- สมาชิกวุฒิสภาจะต้องมีข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อใช้ประกอบการพิจารณา มีฐานข้อมูลและการติดต่อสื่อสารที่เข้าถึงข้อมูลได้ง่าย

- ควรจัดให้มีการพบปะหารือประชุมร่วมกันระหว่างคณะกรรมการการวุฒิสภา เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างกัน ลดความซ้ำซ้อนในการดำเนินงาน รวมทั้งควรให้น้ำหนักประเด็นที่คณะกรรมการการวุฒิสภาคณะใดเป็นผู้พิจารณา

- ควรมีการทำงานแบบบูรณาการร่วมกันระหว่าง ส.ส. และ ส.ว.ในกรณีเมื่อมีการตรวจสอบแล้วพบว่า ฝ่ายบริหารหรือองค์กรอื่น ๆ มีการกระทำผิดแล้วยังไม่สามารถเอาความผิดได้ การตรวจสอบยังทำได้ไม่เต็มที่ทั้งตัวผู้กระทำผิดหรือองค์กร

- สิ่งสำคัญที่สุดสมาชิกวุฒิสภาต้องรู้จักบทบาทและความรับผิดชอบของตนเองและปฏิบัติตนให้เหมาะสม มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งต่อบทบาทหน้าที่ของตน สามารถแยกบทบาทของสมาชิกวุฒิสภากับสภาผู้แทนราษฎรได้อย่างชัดเจน

บทบาทความรับผิดชอบต่อสังคม

1. เมื่อคณะกรรมการได้กระทำการพิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ตามที่ได้รับมอบหมายเสร็จ เมื่อรายงานต่อที่ประชุมแล้วเห็นควรจัดให้มีการเผยแพร่รายงานการศึกษาของกรรมการที่ทำหน้าที่ตรวจการทำงานของรัฐบาลให้ประชาชนได้รับทราบ เช่น การผลิตเอกสารแจกจ่ายไปยังหน่วยงานต่าง ๆ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ การจัดสัมมนา และการออกอากาศวิทยุรัฐสภา เป็นต้น รวมทั้งในบางเรื่องที่ได้รับการสนใจจากประชาชน ควรรีบทำไปเผยแพร่ให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบ

2. การทำการไต่สวน สอบสวนเรียบร้อยแล้ว กรรมการควรจัดส่งให้รัฐบาลแก้ไขปัญหาส่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับปัญหาให้ดำเนินการแก้ไข หรือองค์กรอิสระที่มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการและจัดส่งให้สื่อมวลชนเพื่อเผยแพร่ให้ประชาชนได้ทราบและควรจะต้องติดตามประเมินผลจากการส่งรายงานดังกล่าวให้ไปแล้วว่า รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการแล้วหรือไม่ ผลที่ได้เป็นอย่างไร รวมทั้งต้องไม่หวั่นเกรงกลุ่มอิทธิพลใด ๆ หรือกลุ่มผลประโยชน์ โดยไม่มีการชี้แจงจากกลุ่มบุคคลเหล่านี้ ซึ่งวุฒิสภาจะต้องยืนอยู่บนพื้นฐานความถูกต้องและยึดผลประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมเป็นหลัก หากวุฒิสภาเป็นกลางก็ไม่ใช่เรื่องยาก แต่ในความเป็นจริงในสังคมการเมืองไทยยังคงสร้างปัญหาที่ทำให้ไม่เป็นกลางจริง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงาน ผู้เชี่ยวชาญของสมาชิกวุฒิสภา หรือองค์กรอิสระต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและเป็นประโยชน์มากขึ้นที่จะทำให้ทราบถึงบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาชุดแรกที่มาจากการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันเป็นอย่างไร ซึ่งผลการวิจัยสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาในชุดต่อไป

2. ควรมีการเพิ่มตัวแปรอื่น ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภา เช่น ความพึงพอใจต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภา

3. จากการศึกษาครั้งนี้ใช้แบบสอบถามลักษณะเชิงปริมาณเพียงอย่างเดียว ควรเพิ่มแบบวัดเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เจาะลึกผู้สื่อข่าว หัวหน้าข่าว และบรรณาธิการข่าว เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกและมีความชัดเจนมากกว่าในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

4. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกับสมาชิกรัฐสภาผู้แทนราษฎรถึงบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบ

5. สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาควรจัดทำสำรวจโพล (Poll) หรือวิจัยเล็ก ๆ ความคิดเห็นของฝ่ายบริหารองค์กรอิสระต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญของผู้สื่อข่าวการเมืองและประชาชนทุก ๆ ครั้งเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของวุฒิสภาหลังปิดสมัยประชุมทุกครั้ง เพื่อต้องการทราบถึงการปฏิบัติหน้าที่ในด้านต่าง ๆ ของวุฒิสภา ทั้งนี้เพื่อต้องการให้สมาชิกรัฐสภาได้รับทราบหลังการปฏิบัติหน้าที่ในแต่ละสมัย รวมทั้งต้องการให้ฝ่ายบริหารผู้สื่อข่าวการเมืองและประชาชนมีส่วนร่วมเพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงพัฒนาการทำงานของวุฒิสภาต่อไปและอาจช่วยเป็นข้อมูลสะท้อนปัญหาความต้องการได้ตรงความเป็นจริง

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กระมล ทองธรรมชาติ. 2540. รัฐธรรมนูญใหม่กับการปฏิรูปการเมือง. 15 ปี รัฐศาสตร์ มธช.

นนทบุรี: สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

กิตติ สุทธิสัมพันธ์. 2542. ความคิดเห็นของตัวแทนออกของต่อพิธีการศุลกากรในการนำสินค้าเข้า

จากต่างประเทศ: ศึกษากรณีการนำเข้าทางสำนักงานศุลกากรท่าอากาศยานกรุงเทพ.

วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

กลุ่มงานติดตามผลการดำเนินงาน, สำนักกำกับและตรวจสอบ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. 2548.

ประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาและกรรมการ พ.ศ. 2545 ระเบียบว่าด้วยวิธี

พิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมวุฒิสภา. 2548.

กัลยา เนติประวัติ. 2544. การยอมรับรูปแบบการจัดองค์การทางสังคมแบบใหม่ตามหลักการ

บริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีในองค์การภาครัฐ: ศึกษากรณีสำนักงาน

ปลัดกระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. 2543. พื้นฐานรัฐศาสตร์กับการเมืองในศตวรรษที่ 21. นครปฐม: สำนักพิมพ์

ศูนย์ส่งเสริมและฝึกอบรมการเกษตรแห่งชาติ.

จิตรภา ขสวัณณะ. 2541. การยอมรับบทบาทสตรีในการเป็นผู้นำทางการบริหารของพนักงาน

บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน). วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จิรศักดิ์ ลิลิตธรรม. 2547. ความรู้ความเข้าใจของนิสิตที่มีต่อบทบาทและอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540: ศึกษาเฉพาะกรณีนิสิตปริญญาตรี

ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จักรกริช ใจดี. 2542. ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จำนง พรายเข้มแข. 2531. เทคนิคการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้กับการซ่อมเสริม.

(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

ชวาล แพรกุล. 2526. เทคนิคการเขียนข้อสอบ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

ชูจิตร แสงพงศ์ชวาล. 2545. ความคิดเห็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีต่อการอนุรักษ์

โบราณสถานและโบราณวัตถุ ในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ชัชวาล ชมศิริตระกูล. 2542. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติในการยอมรับการแปรรูป

รัฐวิสาหกิจ: ศึกษากรณีพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. 2536. ปัญหาการดำเนินงานของรัฐสภา. ปัญหาการพัฒนาทางการเมืองไทย

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โชติพงษ์ เอกบุศย์. 2544. ความคิดเห็นของนิสิตต่อการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา: ศึกษาเฉพาะ

นิสิตปริญญาตรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เทพนม เมืองแมน และ สวิง สุวรรณ. 2540. พฤติกรรมองค์กร. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ฉบับปรับปรุง

ใหม่. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

นรนิติ เศรษฐบุตร และ สมคิด เลิศไพฑูรย์. 2545. ประสิทธิภาพของรัฐสภาไทย. รายงานการวิจัย,

สถาบันพระปกเกล้า.

รังริ นพเกตุ. 2540. จิตวิทยาการรับรู้. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ประกายพริ้ง.

- ลิขิต ชีรเวทิน. 2538. การเมืองการปกครองไทย พ.ศ. 2516-2519. เอกสารสอนชุดวิชา
ประวัติศาสตร์ สังคมของการเมืองไทย สาขาวิชารัฐศาสตร์. นนทบุรี: มหาวิทยาลัย
สุโขทัย.
- บรรจรรย์ เกริกพิทยา. 2546. บทบาทของสมาชิกรัฐสภาในการพัฒนาชุมชน: กรณีศึกษาเฉพาะ
อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์หลักสูตร “ผู้บริหารกระบวนการยุติธรรม
ระดับสูง (บ.ย.ส.)” รุ่นที่ 6 วิทยาลัยการยุติธรรม, สำนักงานศาลยุติธรรม.
- ประณต นันทิยะกุล. 2545. สาระแห่งรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า
สำนักพิมพ์แว่นแก้ว.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร:
สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ไพศาล หวังพานิชย์. 2526. การวัดผลการเรียน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์.
- ไพโรจน์ โพธิ์ไธย. 2548. บทบาทอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา: อดีต ปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร:
สำนักวิชาการ, สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- วรวิทย์ พงศ์ไพจิตร. 2545. ความคิดเห็นของแพทย์ที่มีต่อการตายของผู้ป่วยที่สิ้นหวัง.
วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิชัย ต้นศิริ. 2543. ประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน, สมาคมรัฐธรรมนูญเพื่อ
ประชาชน. กรุงเทพมหานคร: การันต์การพิมพ์.
- วิจิตรา วัชรภรณ์. 2545. ความคิดเห็นของข้าราชการรัฐสภาที่มีต่อบทบาทและความรับผิดชอบ
ของสมาชิกรัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วิศิษฐ์ เตชะธีราวัฒน์. 2546. ความรู้ความเข้าใจและทัศนะของประชาชนจังหวัดเชียงรายต่อบทบาทของสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สมรัก วงศ์หทัยไพศาล. 2542. การบริหารโดยพื้นฐานความสามารถ: ศึกษาทัศนคติพนักงานกลุ่มชินวัตร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สิริทิพย์ ชันสุวรรณ. 2539. งานหนังสือพิมพ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ประกายพรึก.

สิริอร วิชชาวุธ. 2544. จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุรพล นิติไกรพจน์. 2538. ระบบควบคุมและตรวจสอบรัฐบาลทางการเมืองที่เหมาะสม. รายงานการวิจัยเสนอต่อคณะกรรมการการพัฒนาประชาธิปไตย.

สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. 2547. การประเมินผลงานวุฒิสภา ชุดที่ 9 (22 มีนาคม 2544 – ปัจจุบัน). รายงานการวิจัย, สถาบันพระปกเกล้า.

สันติชัย คำสมาน. 2534. ความคาดหวังของศึกษาธิการอำเภอกับผู้ประสานงานการศึกษา นอกโรงเรียนอำเภอกับการบริหารงานการศึกษา นอกโรงเรียน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. 2543. วุฒิสภา. กรุงเทพมหานคร: สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

_____. 2546. วุฒิสภา. กรุงเทพมหานคร: สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

สำนักบริหารงานกลาง, สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. 2546. รายงานผลการพิจารณาของคณะกรรมการวางแผนกำหนดแนวทางและกระบวนการในการดำเนินงานของวุฒิสภา. กรุงเทพมหานคร: สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

- สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2545. **บทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในอนาคตตามทัศนะของประชาชน.** กรุงเทพมหานคร: สำนักการพิมพ์, สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. 2546. **บทบาทและอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา.** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์กลุ่มงานการพิมพ์ สำนักการคลังและงบประมาณ, สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. 2545. **ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2544 ประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาและกรรมการ พ.ศ. 2545.**
- สำนักองค์การรัฐสภาระหว่างประเทศ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2546. **องค์การรัฐสภาระหว่างประเทศ.** กรุงเทพมหานคร: สำนักการพิมพ์.
- สุพัตรา คงขำ. 2545. **ความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการพัฒนาเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตจังหวัดนนทบุรี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อุดมพร เปตานนท์. 2546. **ภาพลักษณ์ของสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ตามความเห็นของประชาชนในกรุงเทพมหานคร เปรียบเทียบระหว่างประชาชนในเขตชั้นในและเขตชั้นนอก.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- อุทัยรัตน์ ปู่โพธิ์. 2543. **แนวโน้มการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศของพนักงานช่างโทรคมนาคม ปี ค.ศ. 2000 ในทัศนะของหัวหน้าที่ทำกรโทรคมนาคม การสื่อสารแห่งประเทศไทย.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Bloom. 1971. **Hand Book on Formative and Summative Evaluative of Student Learning.** New York: McGraw Hill Book Co. อ้างถึงใน สมรัก วงศ์ทัยไพศาล. 2542. **การบริหารโดยพื้นฐานความสามารถ: ศึกษาทัศนคติพนักงานกลุ่มชินวัตร.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

De Cecco, J.P. 1968. **The Psychology of Learning and Instruction**. Englewood Cliffs N.S. Prentice-Hall, Inc.

Durerger, Maurice Paris: PUF. 1971. **Institution Politiques et Droit Constitutional**.

Dubrin, J.A. and R.D. Ireland. 1993. **Management Organization**. (2Ed). Ohio South Western College Publishing.

Horn by, A.S. 1996. **Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English**. (5th ed.). New York: Oxford University Press.

Merriam Webster's. 1996. Collegite Dictionary. (10 th ed.). Massachusetts. Merriam-Webster Incorporated อ้างถึงใน วรวิทย์ พงศ์ไพจิตร. 2545. ความคิดเห็นของแพทย์ที่มีต่อการตายของผู้ป่วยที่สิ้นหวัง. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

McGuire, W.J. 1968. **The Nature of Attitude Change. Handbook of Social Psychology**. (Vol. 3). Redding Massachusetts: Addison-Wesley.

Oskamp, S. 1977. **Attitudes and Opinions**. New Jersey: Prentice-Hall Inc.

Shaw, M.E. and J.M. Wright. 1967. Scale for the Measurment of Attitude. New York; McCraw-Hitt Book Company, Inc, อ้างถึงใน วรวิทย์ พงศ์ไพจิตร. 2545. ความคิดเห็นของแพทย์ที่มีต่อการตายของผู้ป่วยที่สิ้นหวัง. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Sill, D.L. 1968. **International Eneyclopedia of the Social Sciences**. New York: The Macmillon Company.

Vroom, V. 1970. **Industrial Social Psychology" Management and Motivation**. New York: McGraw-Hill Book Company.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

แบบสอบถามความคิดเห็น

โครงการวิจัยเรื่อง

“ความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา”

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บข้อมูลประกอบการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ตามโครงการวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.)” (The Opinions of the Political Reporters on the Thai Senator's Roles and responsibilities) ข้อมูลที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ช่วยสะท้อนภาพลักษณ์ของสมาชิกวุฒิสภาที่มาจาก การเลือกตั้งชุดแรก เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาประชาธิปไตยและเป็นข้อมูลเบื้องต้นให้กับการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาในชุดต่อไป รวมทั้งสะท้อนภาพความเป็นจริงในการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาที่ตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญหรือไม่ ผู้วิจัยใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อตามความคิดเห็นท่านและขอขอบพระคุณในความร่วมมือมา ณ ที่นี้

ขอขอบคุณ

สันติชัย พัฒนาชาติ

แบบสอบถามชุดนี้ แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ปัจจัยด้านงาน ได้แก่

- 2.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา
- 2.2 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา
- 2.3 ความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา
- 2.4 การยอมรับเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา

- 3.1 บทบาทความรับผิดชอบตามกฎหมาย
- 3.2 บทบาทความรับผิดชอบต่อสังคม

แบบสอบถาม
โครงการวิจัยเรื่อง

“ความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา”
(The opinions of the Political Reporters on the Thai Senator’s Roles and responsibilities)

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีทั้งหมด 6 ข้อ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หรือเติมคำลงในช่องว่าง ที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีทั้งหมด 6 ข้อ

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

2. อายุ ปี

3. ระดับการศึกษา

☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี

☐ ปริญญาตรี

☐ สูงกว่าปริญญาตรี

4. ระยะเวลาที่ทำงานในด้านสื่อ.....ปี

5. ตำแหน่งปัจจุบัน

☐ ผู้สื่อข่าว

☐ ผู้ช่วยหัวหน้าข่าว/ผู้รวบรวมข่าว

☐ หัวหน้าข่าว

☐ บรรณาธิการข่าว

☐ อื่น ๆ

6. ท่านเป็นผู้สื่อข่าวของสื่อใด

☐ หนังสือพิมพ์

☐ วิทยุกระจายเสียง

☐ วิทยุโทรทัศน์

☐ อีสระ

ส่วนที่ 2 ปัจจัยด้านงาน

2.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา

คำชี้แจง ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาในประเด็นต่อไปนี้อย่างไร โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือ แต่ละข้อที่ตรงกับความรู้ความเข้าใจของท่าน (กรุณาตอบให้ครบทุกข้อ)

ข้อ	ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
1.	รัฐสภาเป็นสถาบันที่มีความสำคัญในการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทย เป็นสถาบัน ที่ใช้อำนาจอธิปไตยและเป็นสถาบันหลักในการเป็นตัวแทนของประชาชน		
2.	วุฒิสภาเป็นองค์กรหลักหนึ่งในการปฏิรูปโครงสร้างของสถาบันทางการเมืองระดับชาติ		
3.	ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน กำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็น ส.ว. ต้องมีอายุ ไม่น้อยกว่า 35 ปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง และสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษา		
4.	ส.ว. มีวาระดำรงตำแหน่ง 4 ปี และให้ดำรงวาระได้ 2 สมัยติดต่อกัน		
5.	วุฒิสภามีบทบาทอำนาจหน้าที่ในการกลั่นกรองและยับยั้งร่างพระราชบัญญัติจากสภาผู้แทนราษฎร		
6.	วุฒิสภาเป็นสถาบันหนึ่งของฝ่ายนิติบัญญัติที่มีบทบาทอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแล และควบคุมสถาบันฝ่ายบริหาร		
7.	ส.ว. มีสิทธิเสนอขอเปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภาเพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริงหรือชี้แจงปัญหาเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินโดยไม่มีการลงมติ		
8.	ส.ว. มีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรี แต่ไม่มีสิทธิตั้งกระทู้สด		
9.	ส.ว. ร่วมกับ ส.ส. ในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม		
10.	ส.ว. ออกเสียงลงคะแนนเลือก หรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งใด ต้องกระทำเป็นการลับ เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น		
11.	ส.ว. มีอำนาจในการพิจารณาถอดถอนข้าราชการการเมือง ข้าราชการประจำระดับสูง หรือเจ้าหน้าที่ในองค์กรอิสระต่าง ๆ		
12.	คณะกรรมการการสามัญวุฒิสภา มีจำนวนทั้งหมด 22 คณะ และสามารถตรวจสอบนโยบายของรัฐบาลได้		
13.	คณะกรรมการการตามมาตรา 135 ซึ่งเกี่ยวข้องกับการตรวจประวัติและความประพฤติของผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมิได้เกี่ยวข้องกับการควบคุมฝ่ายบริหาร		
14.	ส.ว. ทำหน้าที่เป็นรัฐสภาในระหว่างที่อายุของ ส.ส. สิ้นสุดลงหรือถูกยุบสภา		
15.	วุฒิสภาศึกษาสอบสวนเรื่องต่าง ๆ ที่ปัญหาของประเทศชาติและประชาชน		

2.2 การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือที่ตรงกับระดับการรับรู้ของท่าน (โปรดตอบทุกข้อ)

ข้อ	ข้อความ	ระดับการรับรู้		
		เป็นประจำ	เป็นบางครั้ง	ไม่เคยเลย
ประเภทข่าวสาร				
1.	การติดตามฟังการอภิปรายในที่ประชุมของสมาชิกวุฒิสภา			
2.	การติดตามฟังการอภิปรายในที่ประชุมของ ส.ว.			
3.	การเข้าร่วมการสัมมนาของคณะกรรมการต่าง ๆ วุฒิสภา			
4.	ร่วมฟังการบรรยาย / สัมมนาทางวิชาการเกี่ยวกับ ส.ว.			
5.	การสนทนากับนักการเมือง เช่น ส.ส. และ ส.ว.			
6.	การสัมภาษณ์ ส.ว. เพื่อรับทราบข้อเท็จจริงต่าง ๆ			
7.	การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับ ส.ว.			
8.	การติดตามข่าวสารเกี่ยวกับวุฒิสภาจากสื่อต่าง ๆ			
แหล่งข้อมูลข่าวสาร				
	สื่อมวลชน			
9.	หนังสือพิมพ์			
10.	วิทยุ			
11.	โทรทัศน์			
	สื่อบุคคล			
12.	ประชาชน			
13.	เพื่อนร่วมงาน			
14.	นักการเมือง ส.ส. ส.ว.			
	สื่อเฉพาะกิจ			
15.	วารสารทางวิชาการ			
16.	แผ่นพับ / เอกสารทางราชการ			
17.	ป้ายประกาศต่าง ๆ เช่น โปสเตอร์			
18.	เอกสารราชการของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา			
19.	อินทราเน็ตของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา			
20.	อินเทอร์เน็ต			

2.3 ความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือที่ตรงกับความคาดหวังของท่าน (โปรดตอบทุกข้อ)

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคาดหวัง				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	ส.ว. สามารถควบคุมตรวจสอบนโยบายของรัฐบาลได้ดีกว่าสภาผู้แทนราษฎร					
2.	ส.ว. มีศักยภาพในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเป็นกลางและเที่ยงธรรม					
3.	ส.ว. สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้					
4.	ส.ว. สามารถดำเนินการพิจารณาอย่างรวดเร็วเมื่อมีข้อมูลพร้อม					
5.	ส.ว. จะรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในทุก ๆ เรื่อง					
6.	ส.ว. เป็นผู้ประพฤติตนเป็นตัวอย่างที่ดีในการรักษาวัฒนธรรมและศีลธรรมที่ดีงาม					
7.	ส.ว. มีอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย					
8.	ส.ว. สามารถรักษาและทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมของประชาชนชาวไทย					
9.	ส.ว. เป็นผู้ที่มีความรู้เศรษฐกิจการค้าของโลกเป็นอย่างดี					
10.	ส.ว. เป็นผู้มีความรู้ความสามารถพร้อมที่จะมีบทบาทเป็นผู้นำทางการเมือง					
11.	ส.ว. มีความรู้พื้นฐานกฎหมายทางรัฐศาสตร์เป็นอย่างดี					
12.	ส.ว. ป้องกันการทุจริตโดยข้าราชการระดับสูงที่ร่วมมือกับนักการเมือง					

2.4 การยอมรับเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา มีทั้งหมด 10 ข้อ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือของข้อความแต่ละข้อที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
1.	วุฒิสภาเป็นสถาบันที่ทำงานเป็นอิสระ ไม่ขึ้นกับใคร หรือพรรคการเมืองใด					
2.	วุฒิสภาเป็นสถาบันที่ประกอบด้วยบุคลากรผู้มีความรู้ความสามารถสูง					
3.	ในปัจจุบันบทบาทของ ส.ว. ในการทำหน้าที่กลั่นกรองกฎหมายต่าง ๆ ที่ผ่านความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรมีประสิทธิภาพและเหมาะสม					
4.	ส.ว. เป็นผู้มียุทธศาสตร์ในการสนับสนุนหรือส่งเสริมให้ความรู้ประชาธิปไตยและกฎหมายแก่ประชาชน					
5.	ส.ว. เป็นสื่อกลางและสะท้อนความทุกข์ยากของประชาชน เพื่อนำปัญหานั้นแจ้งไปยังรัฐบาล					
6.	ส.ว. ได้นำหลักธรรมาภิบาลและระบบคุณธรรมมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่					
7.	ส.ว. เป็นผู้ที่มีบทบาทในการสนับสนุนหรือส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง					
8.	ส.ว. เป็นผู้ที่มีบทบาทในการเป็นสื่อกลางให้ข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับการเมืองแก่ประชาชน					
9.	ส.ว. ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่การเมืองและประชาชนโดยไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งผิดกฎหมาย					
10.	โดยภาพรวม ส.ว. เป็นที่ยอมรับของสังคม					

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา

คำชี้แจง ท่านมีความคิดเห็นต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาในประเด็นต่อไปนี้
 มากน้อยเพียงใด โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด (โปรดตอบทุกข้อ)

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
บทบาทความรับผิดชอบตามกฎหมาย						
1.	ส.ว. มีหน้าที่เพิ่มเติมหลักการของกฎหมาย เพื่อให้มีความละเอียด ความรอบคอบ เพื่อร่างกฎหมายจะสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในสังคม					
2.	การตั้งกระฎี่ของวุฒิสภาจะเป็นภาพรวม มีวิสัยทัศน์ โดยไม่เจาะจงพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งและรักษาผลประโยชน์โดยรวมของรัฐ					
3.	ส.ว. เป็นองค์กรนิติบัญญัติปราศจากการแทรกแซงทางการเมือง					
4.	การทำหน้าที่ของคณะกรรมการการวุฒิสภามีจำนวนคณะกรรมการมากเกินไป ก่อให้เกิดการทำงานที่ซ้ำซ้อนกัน					
5.	ส.ว. ได้มีการปรับปรุงการทำงานอยู่ตลอดเวลา เมื่อเกิดความบกพร่อง เพื่อมิให้เกิดความบกพร่อง					
6.	ส.ว. เป็นผู้สร้างสมดุลให้กับระบบการเมือง การปกครองไทย					
7.	การพิจารณาแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญของวุฒิสภา บรรลุตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญได้อย่างสมบูรณ์					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด
8.	ภูมิหลัง ความเชื่อและอิทธิพลจากพรรคการเมือง มีผลต่อบทบาทของ ส.ว. ในการปฏิบัติหน้าที่					
9.	ส.ว. ได้มีการอภิปรายร่างกฎหมายอย่างเข้มข้นและจริงจัง					
10.	ส.ว. เป็นผู้มึบทบาทในการรักษาผลประโยชน์ของชาติ เช่น FTA					
บทบาทความรับผิดชอบต่อสังคม						
11.	ส.ว. มีบทบาทในการช่วยเหลือสังคม เช่น บริจาคเพื่อการกุศล การช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติต่างๆ					
12.	ส.ว. เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแจ้งทุจริตโดยตรง					
13.	ส.ว. มีการกำหนดจริยธรรม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นกับประชาชนที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม					
14.	ส.ว. ให้ความรู้กับประชาชนรู้จักหน้าที่ของความเป็นพลเมืองที่ดี เช่น การเผยแพร่ประชาธิปไตย					
15.	ส.ว. สนับสนุนเครือข่ายภาคประชาชนในการตรวจสอบนักการเมือง					
16.	ส.ว. จะช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความสะดวกจากนโยบายของรัฐบาล เช่น โครงการรถไฟฟ้าลอยฟ้ากรุงเทพฯ - นนทบุรี					
17.	ส.ว. สนับสนุนสิทธิเสรีภาพของประชาชนและปกป้องการละเมิดสิทธิมนุษยชน เช่น โครงการท่อก๊าซไทย - มาเลเซีย					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
18.	ส.ว. เป็นองค์กรที่ดำเนินงานเพื่อผลประโยชน์สังคมที่ไม่หวังแรงอิทธิพลอำนาจทางการเมืองและอำนาจนอกระบบ					
19.	ส.ว. เป็นผู้สร้างวัฒนธรรมทางการเมือง เช่น ผู้ที่จะมาเป็นประธานวุฒิสภาก็ต้องแสดงวิสัยทัศน์					
20	คณะกรรมการวุฒิสภาทำงานในเชิงรุกเพื่อให้ฝ่ายบริหารดำเนินตามนโยบายทางสังคมที่เสนอไว้ได้สำเร็จ					

ภาคผนวก ข
คะแนนของกลุ่มย่อย

ตารางผนวกที่ ข 1 แสดงจำนวนร้อยละของคะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา

คะแนน	จำนวน (N = 207)	ร้อยละ (100.0)
6.00	2	1.0
7.00	3	1.4
8.00	4	1.9
9.00	17	8.2
10.00	20	9.7
11.00	40	19.3
12.00	33	15.9
13.00	42	20.3
14.00	29	14.0
15.00	17	8.2

$\bar{X} = 11.89$ S.D. = 1.96

คะแนนตั้งแต่ 6.00 ถึง 11.00 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาน้อย จำนวน 86 คน

คะแนนตั้งแต่ 12.00 ถึง 15.00 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภามาก จำนวน 121 คน

ตารางผนวกที่ ข 2 แสดงจำนวนร้อยละของคะแนนการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่
ของสมาชิกวุฒิสภา

คะแนน	จำนวน (N = 207)	ร้อยละ (100.0)
3.00	2	1.0
4.00	2	1.0
9.00	2	1.0
11.00	1	.5
12.00	1	.5
13.00	5	2.4
14.00	8	3.9
16.00	12	5.8
17.00	3	1.4
18.00	2	1.0
19.00	5	2.4
20.00	9	4.3
21.00	6	2.9
22.00	18	8.7
23.00	10	4.8
24.00	6	2.9
25.00	11	5.3
26.00	7	3.4
27.00	13	6.3
28.00	15	7.2
29.00	16	7.7
30.00	7	3.4
31.00	11	5.3
32.00	7	3.4
33.00	6	2.9
34.00	6	2.9

ตารางผนวกที่ ข 2 (ต่อ)

คะแนน	จำนวน (N = 207)	ร้อยละ (100.0)
35.00	5	2.4
36.00	3	1.4
37.00	3	1.4
39.00	1	.5
40.00	4	1.9

$\bar{X} = 24.85$ S.D. = 7.30

คะแนนตั้งแต่ 3.00 ถึง 24.00 มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาน้อย จำนวน 92 คน

คะแนนตั้งแต่ 25.00 ถึง 40.00 มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภามาก จำนวน 115 คน

ตารางผนวกที่ 3 แสดงจำนวนร้อยละของคะแนนความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทและ
ความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา

คะแนน	จำนวน (N = 207)	ร้อยละ (100.0)
12.00	2	1.0
14.00	2	1.0
17.00	2	1.0
18.00	1	.5
19.00	1	.5
20.00	2	1.0
21.00	3	1.4
23.00	5	2.4
25.00	4	1.9
26.00	3	1.4
27.00	3	1.4
28.00	13	6.3
29.00	3	1.4
30.00	5	2.4
31.00	2	1.0
32.00	1	.5
33.00	5	2.4
34.00	9	4.3
35.00	11	5.3
36.00	20	9.7
37.00	9	4.3
38.00	11	5.3
39.00	8	3.9
40.00	9	4.3
41.00	3	1.4
42.00	1	.5
43.00	9	4.3
44.00	1	.5

ตารางผนวกที่ ข 3 (ต่อ)

คะแนน	จำนวน (N = 207)	ร้อยละ (100.0)
45.00	7	3.4
46.00	4	1.9
47.00	8	3.9
48.00	6	2.9
49.00	1	.5
50.00	2	1.0
51.00	4	1.9
52.00	4	1.9
53.00	1	.5
54.00	5	2.4
55.00	1	.5
56.00	4	1.9
58.00	3	1.4
60.00	9	4.3

$\bar{X} = 38.31$ S.D. = 10.65

คะแนนตั้งแต่ 12.00 ถึง 38.00 มีความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาน้อย จำนวน 117 คน

คะแนนตั้งแต่ 39.00 ถึง 60.00 มีความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภามาก จำนวน 90 คน

ตารางผนวกที่ 4 แสดงจำนวนร้อยละของคะแนนการยอมรับเกี่ยวกับบทบาทและ
ความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา

คะแนน	จำนวน (N = 207)	ร้อยละ (100.0)
10.00	4	1.9
14.00	2	1.0
16.00	3	1.4
17.00	3	1.4
18.00	3	1.4
20.00	6	2.9
21.00	4	1.9
22.00	6	2.9
23.00	2	1.0
24.00	9	4.3
25.00	12	5.8
26.00	6	2.9
27.00	6	2.9
28.00	18	8.7
29.00	2	1.0
30.00	27	13.0
31.00	9	4.3
32.00	15	7.2
33.00	10	4.8
34.00	14	6.8
35.00	9	4.3
36.00	2	1.0
37.00	5	2.4
38.00	6	2.9
39.00	1	.5
40.00	9	4.3
41.00	2	1.0

ตารางผนวกที่ ข 4 (ต่อ)

คะแนน	จำนวน (N = 207)	ร้อยละ (100.0)
42.00	3	1.4
44.00	2	1.0
45.00	2	1.0
46.00	1	.5
47.00	1	.5
48.00	3	1.4

$\bar{X} = 29.93$ S.D. = 7.37

คะแนนตั้งแต่ 10.00 ถึง 29.00 มีการยอมรับเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาน้อย จำนวน 86 คน

คะแนนตั้งแต่ 30.00 ถึง 48.00 มีการยอมรับเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภามาก จำนวน 121 คน

ตารางผนวกที่ ข5 แสดงจำนวนร้อยละของคะแนนความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาท
และความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภา

คะแนน	จำนวน (N = 207)	ร้อยละ (100.0)
20.00	2	1.0
28.00	4	1.9
29.00	2	1.0
31.00	2	1.0
32.00	1	.5
34.00	4	1.9
36.00	4	.5
37.00	1	.5
39.00	2	1.0
41.00	2	1.0
42.00	1	.5
43.00	1	.5
44.00	3	1.4
46.00	5	2.4
47.00	3	1.4
48.00	5	2.4
49.00	2	1.0
50.00	7	3.4
51.00	2	1.0
52.00	1	.5
53.00	5	2.4
54.00	1	.5
55.00	1	.5
56.00	9	4.3
57.00	5	2.4
58.00	1	.5
59.00	4	1.9
60.00	22	10.3
61.00	7	3.4

ตารางผนวกที่ ข5 (ต่อ)

คะแนน	จำนวน (N = 207)	ร้อยละ (100.0)
62.00	13	6.3
63.00	5	2.4
64.00	3	1.4
65.00	7	3.4
66.00	4	1.9
67.00	4	1.9
38.00	13	6.3
69.00	4	1.9
70.00	5	2.4
71.00	6	2.9
72.00	5	2.4
73.00	3	1.4
74.00	3	1.4
75.00	4	1.9
73.00	2	1.0
77.00	2	1.0
79.00	1	.5
80.00	5	2.4
82.00	1	.5
83.00	1	.5
86.00	2	1.0
88.00	2	1.0
89.00	2	1.0
91.00	3	1.4
99.00	1	.5
$\bar{X} = 60.35$ S.D. = 14.20		

ภาคผนวก ค
ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ตารางผนวกที่ ค 1 แสดงค่าความเชื่อมั่นเกี่ยวกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

Item	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
P1	.4388	.8535
P2	.2472	.8616
P3	.5269	.8502
P4	.4566	.8528
P5	.4092	.8546
P6	.6395	.8457
P7	.5983	.8463
P8	.4240	.8541
P9	.3018	.8582
P10	.5726	.8486
P11	.0720	.8673
P12	.4022	.8555
P13	.3066	.8581
P14	.4715	.8525
P15	.5183	.8502
P16	.6557	.8444
P17	.4886	.8516
P18	.5683	.8479
P19	.6245	.8452
P20	.2345	.8606

Alpha = .8595

ตารางผนวกที่ 2 แสดงค่าความเชื่อมั่นเกี่ยวกับความคาดหวัง

Item	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
P1	.7281	.9775
P2	.9077	.9735
P3	.9043	.9735
P4	.8904	.9739
P5	.8669	.9744
P6	.8989	.9738
P7	.9446	.9725
P8	.9347	.9729
P9	.7954	.9760
P10	.9519	.9724
P11	.7050	.9779
P12	.9100	.9736

Alpha = .9765

ตารางผนวกที่ ค 3 แสดงค่าความเชื่อมั่นเกี่ยวกับการยอมรับ

Item	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
P1	.6196	.9060
P2	.5896	.9217
P3	.5132	.9251
P4	.8154	.9099
P5	.7107	.9165
P6	.8294	.9085
P7	.7984	.9108
P8	.8698	.9067
P9	.8083	.9097
P10	.6496	.9185

Alpha = .9233

ตารางผนวกที่ ค 4 แสดงค่าความเชื่อมั่นเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้สื่อข่าวการเมืองต่อบทบาทและความรับผิดชอบของสมาชิกรัฐสภาไทย

Item	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
P1	.7145	.9547
P2	.6753	.9552
P3	.7317	.9549
P4	.2615	.9604
P5	.8293	.9529
P6	.7453	.9542
P7	.6681	.9553
P8	.1127	.9615
P9	.8054	.9534
P10	.8163	.9533
P11	.6242	.9561
P12	.8157	.9534
P13	.8914	.9521
P14	.8663	.9527
P15	.8598	.9524
P16	.7228	.9546
P17	.8309	.9534
P18	.8126	.9532
P19	.6229	.9559
P20	.8339	.9529

Alpha = .9569

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

- ชื่อ-ชื่อสกุล : นายสันติชัย พัฒนาชาติ
- วัน เดือน ปีเกิด : วันที่ 6 มกราคม 2508
- สถานที่เกิด : จังหวัดเพชรบูรณ์
- การศึกษา : มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียน ภ.ป.ร.ราชวิทยาลัย
ปริญญาตรี นิเทศศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
- ประสบการณ์ทำงาน : 2539 วิทยากร ศูนย์บริการข้อมูลและกฎหมาย
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
2544 - ปัจจุบัน กลุ่มงานวิจัยและข้อมูล สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา